

DIAGNOZA PROFILAKTYCZNA

na terenie

Miasta i Gminy Więcbork

raport z badań przeprowadzonych w 2021 roku

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	4
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH	7
CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA	7
PROBLEMATYKA BADANIA	8
WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH	11
DOBÓR PRÓBY	13
NARZĘDZIA BADAWCZE	14
ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ	15
METRYKA MIASTA I GMINY WIĘCBORK – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH... 16	
POŁOŻENIE MIASTA I GMINY	16
SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	17
RYNEK PRACY	20
WYCHOWANIE I EDUKACJA	22
KULTURA, SPORT I REKREACJA	25
POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	28
WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI	28
POMOC SPOŁECZNA	29
ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	37
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW I RODZICÓW	39
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	39
PROBLEM ALKOHOLOWY	43
PROBLEM NIKOTYNOWY	50
PROBLEM NARKOTYKOWY	53
PROBLEM PRZEMOCY	57
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	66
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW	71
STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	71
PROBLEM ALKOHOLOWY	73
PROBLEM NIKOTYNOWY	78
PROBLEM NARKOTYKOWY	83
PROBLEM PRZEMOCY	92
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE	101
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	103

Diagnoza profilaktyczna
na terenie Miasta i Gminy Więcbork

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY	103
PROBLEMY UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW.....	104
PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH NA TERENIE MIASTA I GMINY WIĘCBORK DO WYNIKÓW BADAŃ WOJEWÓDZKICH I OGÓLNOPOLSKICH.....	112
DOROŚLI MIESZKAŃCY	112
UCZNIOWIE	123
WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE.....	139
RODZICE I DOROŚLI MIESZKAŃCY	141
UCZNIOWIE	162
SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	190
BIBLIOGRAFIA.....	195
SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW	198
SPIS TABEL.....	198
SPIS WYKRESÓW	199
SPIS RYSUNKÓW	202
ZAŁĄCZNIKI.....	204
ZAŁĄCZNIK NR 1.....	204
ZAŁĄCZNIK NR 2.....	206
ZAŁĄCZNIK NR 3.....	207

W P R O W A D Z E N I E

Żyjemy w erze globalizacji. Ma ona dla nas pozytywne jak i negatywne skutki. Według Doroty Czajkowskiej - Majewskiej globalizacja jest „*wehikułem postępu, poprawy warunków życia i zdrowia ludzkości*”¹. Panujące przekonanie, o tym, że dzięki globalizacji nastąpiła poprawa warunków życiowych wielu społeczeństw jest pozytywnym faktem, aczkolwiek trzeba mieć na uwadze to, że istnieją też negatywne konsekwencje globalizacyjne takie jak: zwiększenie ubóstwa, nasilanie się bezrobocia, bezdomności oraz wszelkie różnice między narodami bogatymi i biednymi. W rezultacie w społeczeństwie polskim powyższe problemy społeczne są coraz bardziej widoczne.

Jerzy Kwaśniewski przez problem społeczny rozumie takie zachowania ludzkie i zjawiska społeczne, które ze względu na swój charakter, skutki czy intensywność występowania postrzegane są i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym, domagające się rozwiązania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania,
- można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie ².

Jacek Wódz zauważa, że należy odróżnić problemy społeczne od patologii społecznej. Patologia wiąże się z widocznym łamaniem ładu społecznego, a także często jest zawiniona przez osoby nią objęte, natomiast problem społeczny jest zjawiskiem, które nie jest bezpośrednio zawinione przez osoby nim dotknięte. Problemy społeczne „(...) *następują często na skutek samego funkcjonowania systemu społecznego, albo pewnych społecznych zjawisk zewnętrznych i nie są celowym łamaniem ładu społecznego*”³.

¹ Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*, s. 99.

² Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*, s. 7.

³ Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*, s. 172.

Do problemów społecznych, które w ostatnich dekadach dają najwyraźniej znać o sobie w polskiej rzeczywistości należy zaliczyć: alkoholizm, narkomanię, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawczą oraz wykluczenie społeczne. Każdy z tych problemów wymaga odmiennego podejścia i działań specjalistów.

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁴. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- rozpoznania wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy.

⁴ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej:

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

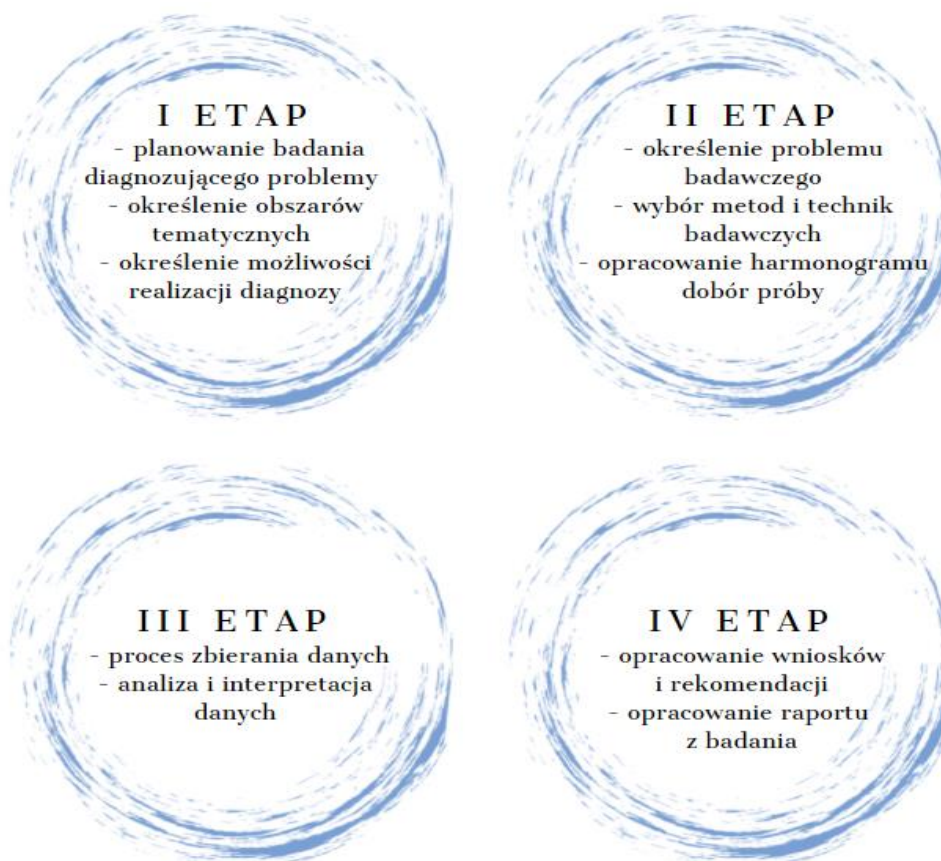
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

CELE I OGÓLNE ZAŁOŻENIA BADANIA

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Więcborku ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród jej mieszkańców. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- rozpoznania problemów społecznych występujących wśród dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców i rodziców Miasta i Gminy oraz sprzedawców napojów alkoholowych,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów społecznych,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

PROBLEMATYKA BADAŃ

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOLOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁵. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”⁶. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Miasta i Gminy.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Miasta i Gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

⁵ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako „użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁷. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy. Poniższa tabela przedstawia różne sposoby rozumienia cech charakterystycznych dla systematycznej przemocy rówieśniczej w szkole i jej cyfrowego odpowiednika.

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu

Kryterium wyróżniające	Tradycyjny bullying	Cyberbullying
Powtarzalność	Wynika z wielokrotnego działania sprawców.	Może wynikać z cech samego materiału zamieszczonego w Internecie, który jest albo wielokrotnie kopiowany, albo długotrwale obecny; w obu tych przypadkach ofiara doświadcza powtarzalnej wiktymizacji.
Nierównowaga sił	Wynika z przewagi ilościowej, fizycznej lub psychologicznej sprawcy bądź sprawców.	Może wynikać z większych kompetencji sprawców w zakresie obsługi nowych technologii komunikacyjnych.
Intencjonalność	Jest operacjonalizowana najczęściej jako świadoma chęć skrzywdzenia ofiary.	Część badań wskazuje, że ze względu na cechy komunikacji zapośredniczonej niektórzy sprawcy nieświadomie krzywdzą ofiary.

Źródło: J. Pyżalski, *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*

⁷ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Warto poznać przykłady agresji elektronicznej, z którą borykają się uczniowie szkół. Obejmuje ona następujące formy:

- flaming – agresywna wymiana zdań, np. na czacie lub w ramach grupy dyskusyjnej,
- prześladowanie (ang. *harassment*) – regularne przesyłanie nieprzyjemnych wiadomości do ofiary za pomocą elektronicznych kanałów komunikacji,
- kradzież tożsamości (ang. *impersonation*) – podszywanie się pod ofiarę,
- upublicznianie tajemnic (ang. *outing*) – udostępnianie prywatnych materiałów ofiary (np. zdjęcia),
- śledzenie (ang. *cyberstalking*) – inwigilacja ofiary i nękanie jej niechcianymi komunikatami,
- Happy Slapping – prowokowanie lub atakowanie innej osoby i dokumentowanie wydarzenia w postaci zdjęć lub filmu oraz upublicznienie nagrań lub zdjęć w Internecie,
- poniżenie (ang. *denigration*) – upublicznienie poniżających, nieprawdziwych informacji lub materiałów na temat ofiary,
- wykluczenie (ang. *exclusion*) – celowe usunięcie z listy kontaktów internetowych lub niedopuszczenie do niej ofiary,
- agresja techniczna – działania przeciwko sprzętowi komputerowemu ofiary bardziej niż przeciwko samej ofierze⁸.

⁸ Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*, s. 126-128.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy oraz profilaktyki. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez *metodę badawczą* rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁹. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹⁰.

Badania wśród uczniów, dorosłych mieszkańców i rodziców oraz sprzedawców napojów alkoholowych zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. Wśród uczniów i rodziców oraz dorosłych mieszkańców zostały przeprowadzone za pomocą techniki **CAWI** (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie.

⁹ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

¹⁰ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

Badania wśród sprzedawców napojów alkoholowych zostały wykonane za pomocą techniki **CATI** (*Computer-Assisted Telephone Interviewing*), która jest bardzo często wykorzystywana w badaniach rynkowych ze względu na krótki czas zbierania danych. Polega na przeprowadzeniu ankiety poprzez rozmowę telefoniczną z respondentem.

Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informacji o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych.

W badaniach zastosowano *triangulację technik badawczych*. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków. Pojęcie to zostało po raz pierwszy zdefiniowane przez Normana Denzina. Definiuje ją jako połączenie metodologii w badaniu jakiegoś zjawiska. Wyróżnia dwa rodzaje triangulacji metod badawczych: triangulację wewnątrzmetodyczną oraz triangulację międzymetodyczną. Triangulacja wewnątrzmetodyczna polega na korzystaniu z wielu technik w ramach jednej metody, a międzymetodyczna korzysta z wielu technik różnych metod badawczych¹¹.

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

¹¹ Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*, s. 291-301.

METODOLOGIA

Metody ilościowe

Badanie
różnych grup mieszkańców
Miasta i Gminy

Standaryzowane narzędzie badawcze
(kwestionariusz ankiety)

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Miasta i Gminy Więcbork oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania były przeprowadzane we wrześniu 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie **845** osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

PRÓBA BADAWCZA		
Dorośli mieszkańcy i rodzice	Uczniowie	Sprzedawcy napojów alkoholowych
N = 344	N = 495	N = 6

NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa - umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna - zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa - zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

**Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy.
Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb
całkowitych (maksymalnie +/- 3%).**

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹².

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

¹² Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

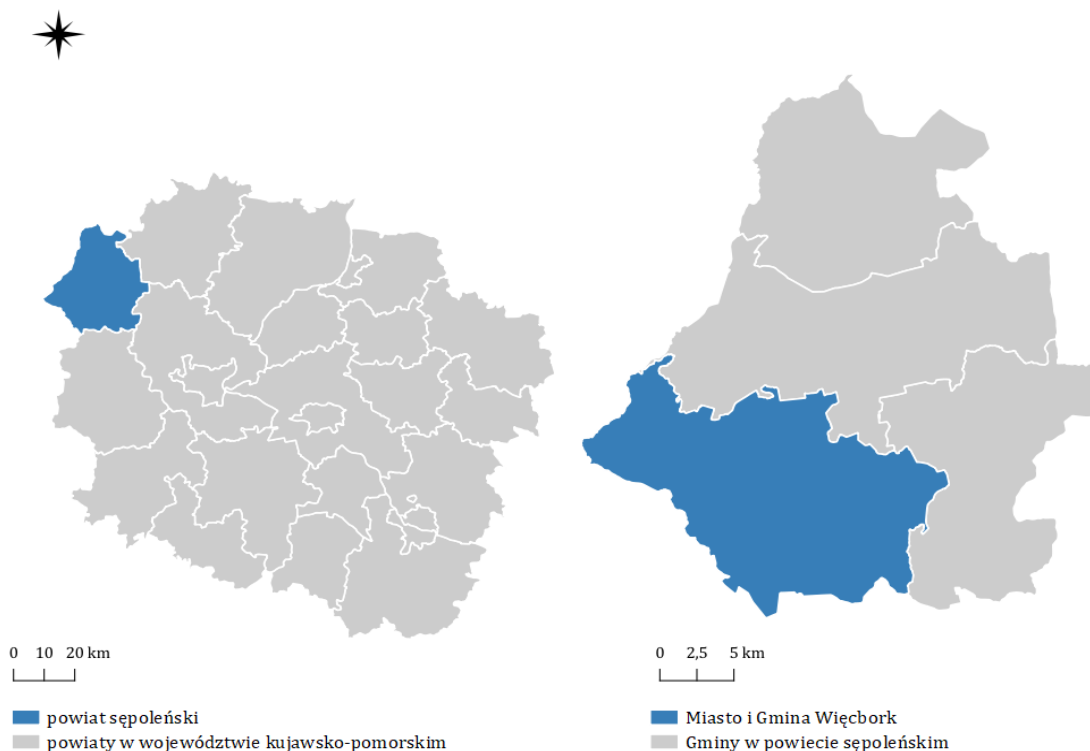
METRYKA MIASTA I GMINY WIĘCBORK – ANALIZA DANYCH INSTYTUCJONALNYCH

POŁOŻENIE MIASTA I GMINY

Gmina Więcbork to gmina miejsko-wiejska położona w północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie sępoleńskim. Jej siedzibą jest miasto Więcbork. Obszar Miasta i Gminy znajduje się w makroregionie Pojezierza Południowopomorskiego, w granicach Krajeńskiego Parku Krajobrazowego. Miasto Więcbork położone jest bezpośrednio nad Jeziorem Więcborskim, a malownicze wzgórza i lasy znajdujące się na terenie Gminy stanowią jej niepodważalny atut. Charakteryzowaną jednostkę terytorialną tworzy Samorząd Mieszkańców Miasta Więcbork oraz 22 sołectwa, wśród których należy wymienić: Adamowo, Borzyszkowo, Czarmuń, Dalkowo, Frydrychowe, Górowatki, Jastrzębiec, Jeleń, Lubcza, Nowy Dwór, Pęperzyn, Puszcza, Runowo Krajeńskie, Suchorączek, Sypniewo, Śmiłowo, Witunia, Wymysłowo, Zabartowo, Zakrzewek, Zakrzewska Osada oraz Zgniłka.

Rysunek 2. Położenie Miasta i Gminy Więcbork na tle powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

Miasto i Gmina Więcbork graniczy z 7 gminami: Sępólno Krajeńskie i Sośno (powiat sępoleński), Mroczka (powiat nakielski), Łobżenica (powiat pilski, województwo wielkopolskie), Złotów, Zakrzewo oraz Lipka (powiat złotowski, województwo wielkopolskie).

Jako jedna z czterech gmin powiatu sępoleńskiego, obejmuje powierzchnię **235,71 km²**, co stanowi 29,8% tego regionu, przy czym użytki rolne stanowią 61% terenu Miasta i Gminy, a użytki leśne 26%.

Wśród atutów omawianej jednostki terytorialnej należy wyszczególnić także korzystne położenie komunikacyjne. Przez jej obszar przebiegają trzy drogi wojewódzkie o nr: 242, 189 oraz 241.

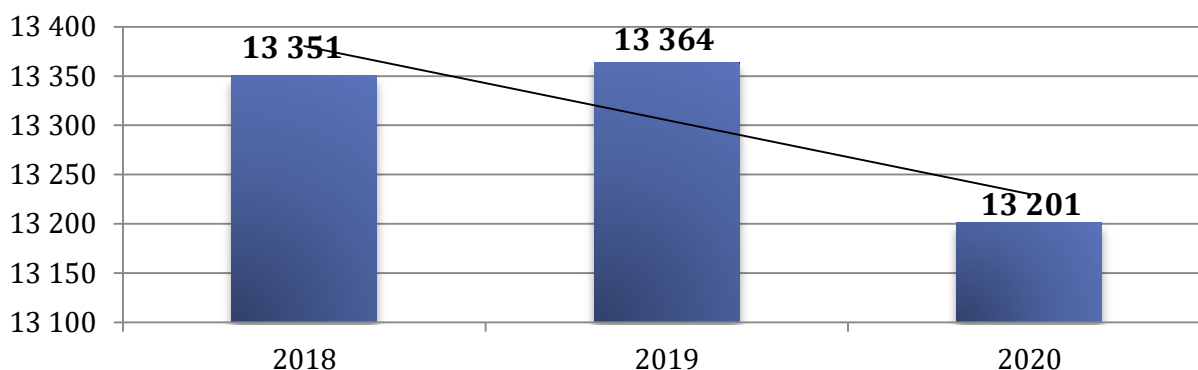

SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Miasto i Gminę Więcbork zamieszkuje **13 201** osób (stan na 31.12.2020 roku). Liczba zameldowanych mieszkańców (pobyt stały) w omawianym roku wynosiła 12 864. W stosunku do roku 2018, liczba mieszkańców zmniejszyła się, wartość spadkowa kształtuje się na poziomie 1,1%. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy na przestrzeni lat 2018-2020 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

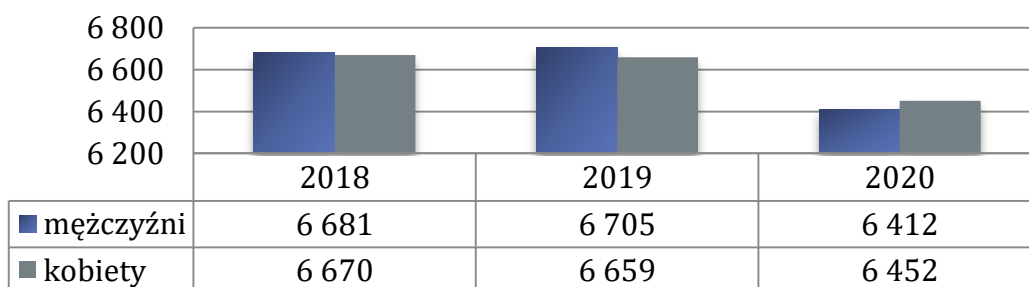
Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork w latach 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba mężczyzn zamieszkujących Miasto i Gminę Więcbork jest nieco mniejsza od **liczby kobiet** – stanowią one 50,1% ogólnej liczby ludności (6 452 kobiety), natomiast mężczyźni 49,9% (6 412 mężczyzn). *Współczynnik feminizacji* w Gminie wynosi **99**, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 99 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto i Gminę Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią jest *przyrost naturalny*, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W Mieście i Gminie Więcbork w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie **-4,95** co oznacza, że wskaźnik ten przyjmował niższą wartość w porównaniu do powiatu sępoleńskiego (-3,84) oraz województwa kujawsko-pomorskiego (-3,60).

Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2018-2020

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
1	Miasto i Gmina Więcbork	-1,87	0,15	-4,95
2	powiat sępoleński	-1,07	-0,10	-3,84
3	województwo kujawsko-pomorskie	-1,33	-1,33	-3,60

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Mieście i Gminie Więcbork według ekonomicznych grup wieku w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 19,0% jest w wieku **przedprodukcyjnym** – 17 lat i mniej;
- 60,0% mieszkańców Gminy jest w wieku **produkcyjnym** – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 21,0% mieszkańców jest w wieku **poprodukcyjnym** (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższa tabela prezentuje *ekonomiczne grupy wieku* w Mieście i Gminie Więcbork. Na przestrzeni lat 2018-2020 dostrzegalny jest wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym zmniejszył się. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wiekowych w 2020 roku prezentował się nieco odmiennie od wskaźników w całym województwie kujawsko-pomorskim, gdzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 18,0%, w wieku produkcyjnym – 59,9%, natomiast w wieku poprodukcyjnym – 22,1%.

Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
1	wiek przedprodukcyjny	19,4	19,3	19,0
2	wiek produkcyjny	60,4	60,0	60,0
3	wiek poprodukcyjny	20,2	20,7	21,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

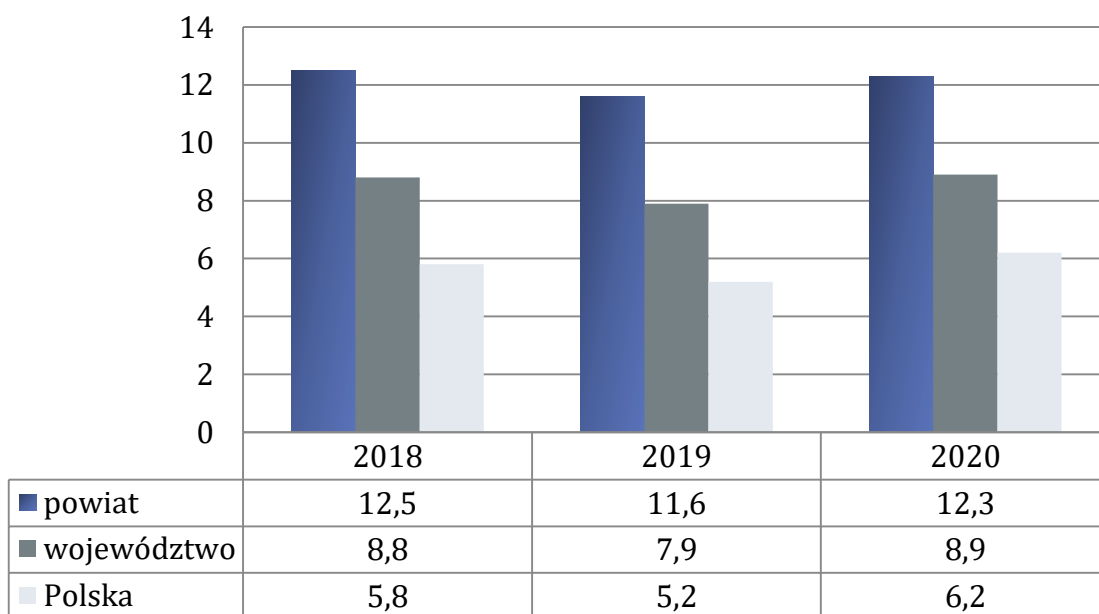

RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest *stopa bezrobocia rejestrowanego*, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji). Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim.

W 2020 roku wynosiła ona **12,3%**, a więc była znacznie wyższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie kujawsko-pomorskim i całej Polsce. W stosunku do 2019 roku stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim uległa zwiększeniu podobnie jak ma to miejsce w całym kraju. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba bezrobotnych mieszkańców w 2020 roku wyniosła **556** osób. Z liczby tej 331 osób, czyli 59,5% bezrobotnych stanowiły kobiety, natomiast 225 osób (40,5%) to mężczyźni. Na podstawie niniejszych danych widoczna jest dysproporcja w zakresie płci mieszkańców pozostających bez zatrudnienia. W porównaniu do danych z 2018 roku liczba bezrobotnych ulegała wahaniom. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

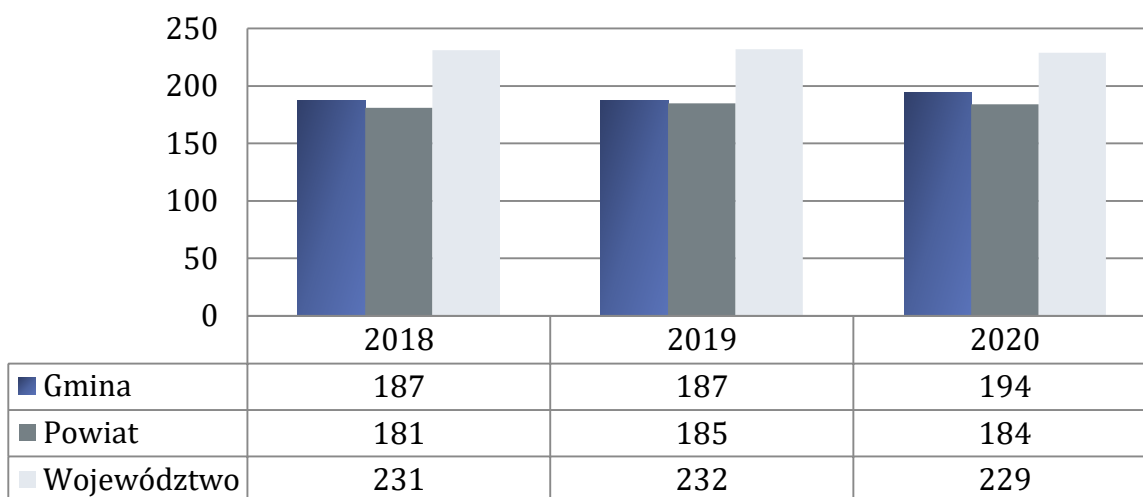
Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
1	kobiety	370	330	331
2	mężczyźni	228	206	225
3	bezrobotni ogółem	598	536	556

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2020 rok, w Mieście i Gminie Więcbork na 1000 mieszkańców pracowały **194** osoby¹³. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wskaźnik ten uległ zwiększeniu. Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Mieście i Gminie nieco wyższa niż w całym powiecie sępoleńskim, a jednocześnie niższa, niż w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Mieście i Gminie Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

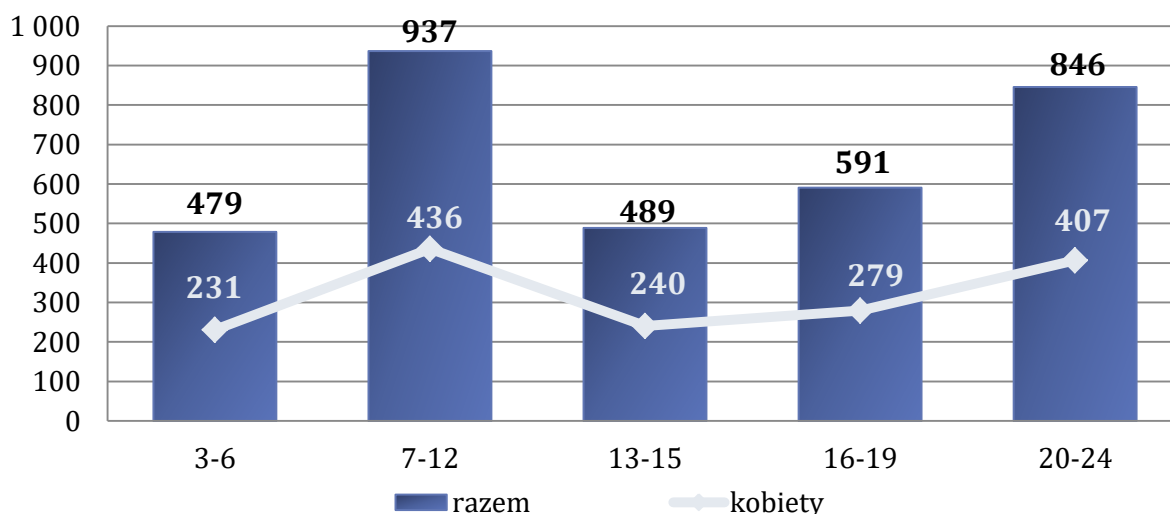
¹³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

WYCHOWANIE I EDUKACJA

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2020 roku było **3 342** mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork. Rozpatrując kwestię ludności omawianej jednostki terytorialnej z podziałem na poszczególne *edukacyjne grupy wiekowe* możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (937 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazły się osoby mające 20-24 lata (846 osób), natomiast na trzecim mające 16-19 lat (591 osób). Ludność Miasta i Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku prezentuje wykres nr 5.

Wykres 5. Ludność Miasta i Gminy Więcbork według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Miasto i Gmina Więcbork jest organem prowadzącym dla **8 jednostek oświatowych**. Wykaz szkół podstawowych wraz z wyszczególnieniem liczby uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku przedstawiony został w kolejnej tabeli. W roku szkolnym 2019/2020 do szkół uczęszczało 1 161 uczniów, natomiast w roku szkolnym 2020/2021 – **1 143** osoby. W Gminie działalność prowadzi także Publiczne Przedszkole Gminne „Niezapominajka”, a oddziały przedszkolne funkcjonują we wszystkich szkołach podstawowych za wyjątkiem SP nr 1 im. Polskich Noblistów w Więcborku. W roku szkolnym 2019/2020 edukację przedszkolną pobierało łącznie 373 dzieci, natomiast w 2020/2021 – **404** przedszkolaków.

W zasobach infrastruktury społecznej Miasta i Gminy znajduje się **Klub Dziecięcy**, w którym z opieki może korzystać 30 dzieci w wymiarze do 10 godzin dziennie.

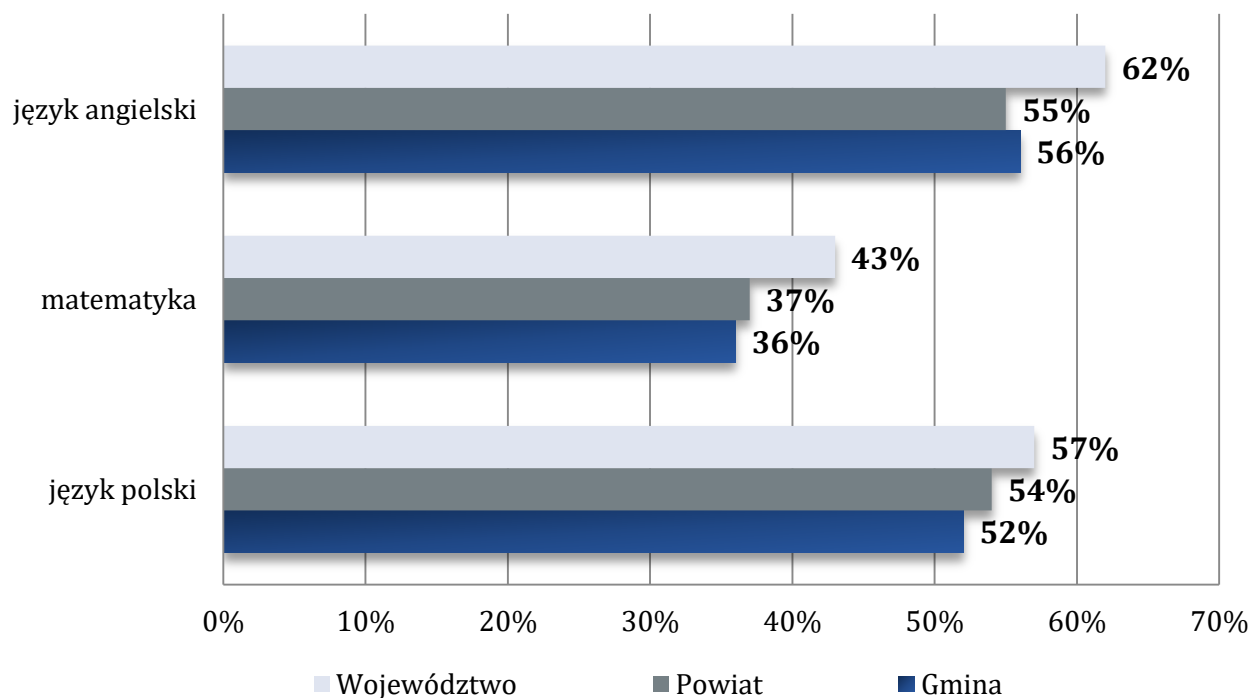
Wykres 6. Wykaz szkół podstawowych i przedszkoli w Mieście i Gminie Więcbork oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku

NAZWA JEDNOSTKI OŚWIATOWEJ	LICZBA UCZNIÓW	
	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
SZKOŁA PODSTAWOWA Z OI IM. KS. JANA TWARDOWSKIEGO W JASTRZĘBCU	92	89
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. MARII KONOPNICKIEJ W PĘPERZYNIE	63	66
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ELŻBIETY I JANA ORZELSKICH W RUNOWIE KRAJEŃSKIM	127	131
SZKOŁA PODSTAWOWA IM. ZIEMI KRAJEŃSKIEJ W SYPNIEWIE	217	208
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 1 IM. POLSKICH NOBLISTÓW W WIĘCBORKU	306	300
SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2 IM. KORNELA MAKUSZYŃSKIEGO W WIĘCBORKU	303	296
SZKOŁA PODSTAWOWA W ZAKRZEWKU	53	53
PRZEDSZKOLE GMINNE „NIEZAPOMINAJKA” W WIĘCBORKU	226	150

Źródło: Raport o stanie Miasta i Gminy Więcbork za 2020 rok

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z Miasta i Gminy Więcbork, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu i województwa. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Miasta i Gminy osiągnęli słabsze wyniki z części matematycznej oraz języka polskiego w porównaniu do uczniów z powiatu sępoleńskiego oraz całego województwa kujawsko-pomorskiego. Absolwenci szkół podstawowych najlepiej poradzili sobie z językiem angielskim osiągając wyższe wyniki niż ósmoklasiści z terenu powiatu, natomiast najmniejszą ilość punktów zdobyli z części matematycznej.

Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Miasta i Gminy Więcbork, powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Miasta i Gminy prowadzi między innymi **Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Więcborku (MGOK)** oraz **Wiejski Dom Kultury w Sypniewie (WDK)**. Do zadań MGOK i WDK należy w szczególności:

- edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę;
- wypromowanie wizerunku MGOK i WDK jako instytucji ważnej dla Miasta, Gminy i regionu;
- stworzenie oferty programowej MGOK i WDK elastycznej i otwartej na nowe inicjatywy i trendy kulturowe w oparciu o dotychczasowe doświadczenia i diagnozę potrzeb kulturalnych;
- zwiększenie atrakcyjności, jakości i dostępności oferty Ośrodka Kultury poprzez rozwijanie współpracy w partnerstwach;
- wykreowanie wizerunku MGOK i WDK jako instytucji posiadających kadre otwartą na rozwój;
- zróżnicowanie źródeł finansowania na realizację zamierzeń programowych;
- ochrona i podtrzymanie wartości dziedzictwa kulturowego w aspekcie tradycji i regionalnego folkloru;
- prowadzenie działalności kulturalno – oświatowej oraz sportowo-rekreacyjnej wśród dzieci i młodzieży, współpraca ze szkołami i organizacjami młodzieżowymi.

Mieszkańcy Miasta i Gminy mogą uczestniczyć w organizowanych przez MGOK i WDK różnorodnych zajęciach (m. in. plastyczno-kreatywnych, wokalnych, muzycznych, sportowych). Instruktorzy artystyczni i animatorzy prowadzą zajęcia w następujących pracowniach: teatralnej, plastycznej, wokalne, tanecznej i animacyjnej.

Do imprez na terenie Miasta i Gminy Więcbork organizowanych w sposób cykliczny i cieszących się dużym zainteresowaniem mieszkańców należą:

- ❖ Więcborska Scena Letnia,
- ❖ Ferie Zimowe i Wakacje z Margolką,
- ❖ coroczny finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy,
- ❖ Mała Gmina-Wielkie Pasje,

- ❖ festyny organizowane przez Rady Sołeckie,
- ❖ obchody Dnia Matki, Dnia Dziecka, Dnia Seniora,
- ❖ uroczystości patriotyczne oraz związane z tradycją świąt bożonarodzeniowych i wielkanocnych,
- ❖ różnotematyczne konkursy.

W strukturach Ośrodka Kultury działalność prowadzi wiele grup artystycznych, które zrzeszają mieszkańców w każdym wieku oraz pozwalają na realizację różnorodnych pasji. Wśród nich należy wyszczególnić:

- ❖ grupy teatralne: Rym Cym Cym, Pinezka, Pacynka, Szpilka,
- ❖ Koło Recytatorskie,
- ❖ sekcje: wokalna, instrumentalna, plastyczna,
- ❖ Formacja Taneczna,
- ❖ Akademia Skrzata,
- ❖ Więcborska Orkiestra Dęta,
- ❖ Więcborskie Mazuretki,
- ❖ Igłą Malowane – koło rękodzieła.

Istotnym zasobem w zakresie organizacji wydarzeń kulturalnych oraz zagospodarowania czasu wolnego mieszkańcom Miasta i Gminy Więcbork jest muszla koncertowa na terenie Miasta, **światlice wiejskie** znajdujące się w Borzyszkowie, Czarmuniu, Dorotowie, Jastrzębcu, Jeleniu, Lubczy, Nowym Dworze, Pęperzynie, Puszczy, Runowie Krajeńskim, Suchorączku, Sypniewie, Śmiłowie, Zabartowie, Zakrzewku, Zakrzewskiej Osadzie oraz Wituni.

Seniorzy zamieszkujące Miasto i Gminę Więcbork zrzeszają się w Klubie Senior+ mającym siedzibę w **Centrum Aktywności Seniora**.

W zakresie upowszechniania kultury działalność prowadzi również **Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Więcborku** z filiami w Sypniewie i Runowie Krajeńskim. W ramach MGBP działalność prowadzi:

- ❖ Dyskusyjny Klub Książki dla dzieci,
- ❖ Dyskusyjny Klub Książki dla dorosłych,
- ❖ Biblio-Gralnia – spotkania miłośników gier planszowych,
- ❖ Biblio-Smyk – spotkania z książką dla dzieci w wieku 0-5 lat i ich opiekunów.

W 2020 roku wypożyczono sumarycznie na zewnątrz **26 290** pozycji, z czego 18 834 książek, 588 czasopism oraz 404 audiobooków „Larix”. Biblioteka służy nie tylko rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, ale zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla dzieci, spotkań literackich, organizacji wystaw, lekcji bibliotecznych dla dzieci i młodzieży. W 2020 roku Biblioteka uczestniczyła w takich akcjach czytelniczych jak: „Narodowe Czytanie pod Honorowym Patronatem Pary Prezydenckiej”, czy „Mała Książka – wielki człowiek”.

Wśród najważniejszych *zabytków* występujących na terenie Miasta i Gminy Więcbork należy wymienić ruiny pałacu w Runowie, pałac w Sypniewie, Kościół katolicki w Runowie, Sypniewie oraz Zabartowie.

W zakresie *kultury fizycznej* Miasto i Gmina Więcbork podejmuje szereg działań związanych z działalnością klubów i organizacji upowszechniających sport i rekreację. Wśród klubów sportowych działających w Gminie wymienić można:

- ❖ MGLKS „GROM” Więcbork,
- ❖ KS „TIME” Lubcza,
- ❖ LZS „GWIAZDA” Sypniewo,
- ❖ UKS „Dwójka”,
- ❖ UKS Sympatycy Więcbork,
- ❖ Więcborski Klub Sportowy,
- ❖ Stowarzyszenie Klinika Jeździecka,
- ❖ Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „WODNIK” w Więcborku.

Do organizowanych cyklicznie *imprez i zawodów sportowych* na terenie Miasta i Gminy należą: zawody o Puchar Burmistrza Więcborka w podnoszeniu ciężarów, Dziecięca Liga Taneczna o Puchar Burmistrza Więcborka, Runda Mistrzostw Strefy Północnej Polski w Motocrossie, Bieg dookoła Wilczych Jarów, Bieg Pamięci Karolewo-Więcbork, czy Więcbork Triathlon.

POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku¹⁴. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności "obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej"¹⁵. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁶.

Na terenie Miasta i Gminy Więcbork funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Należą do nich:

1. MGLKS „GROM” Więcbork,
2. KS „TIME” Lubcza,
3. LZS „GWIAZDA” Sypniewo,
4. Stowarzyszenie Klubu Abstynenta Razem Od Nowa,
5. Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Zarząd Rejonowy Więcbork,
6. Stowarzyszenie Kierunek Więcbork,
7. UKS „Dwójka”,
8. UKS Sympatycy Więcbork,
9. Więcborski Klub Motorowy,
10. Stowarzyszenie Inicjatyw Lokalnych w Sypniewie,
11. Stowarzyszenie Aktywnych Społecznie w Więcborku,

¹⁴ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁵ Oniszczyk 2008, str. 269

¹⁶ Yazij M., Doh J. 2011, s.15

12. Stowarzyszenie Klinika Jeździecka,
13. Stowarzyszenie Chór „Lutnia”,
14. Fundacja Kultura w Szczerym Polu,
15. Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „WODNIK”
w Więcborku,
16. Stowarzyszenie „Nasz Jastrzębiec”¹⁷.

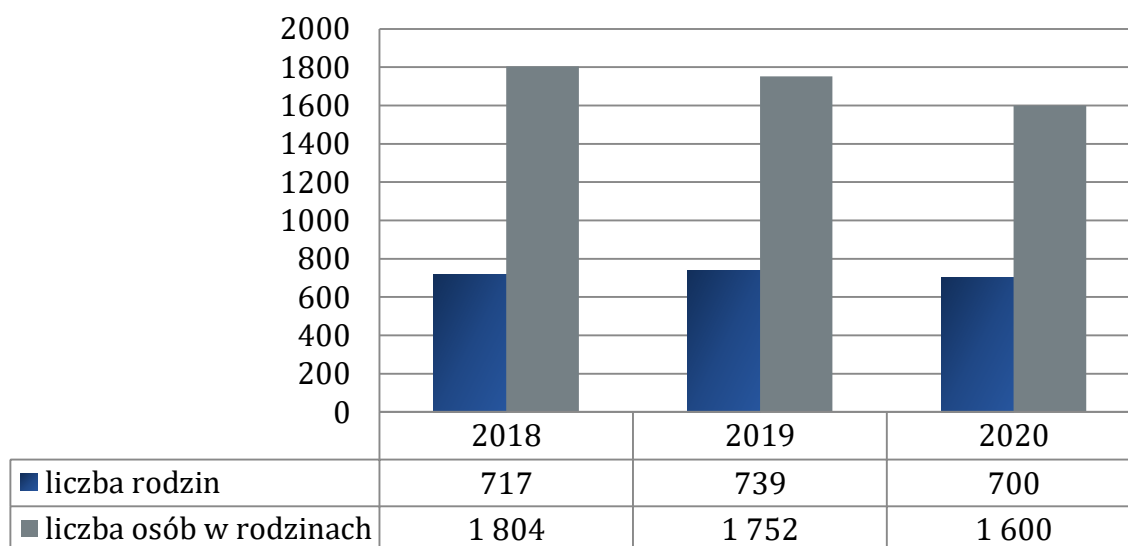
POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie Miasta i Gminy Więcbork jest **Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**.

Na przestrzeni lat 2018-2020 *liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej* w Mieście i Gminie Więcbork ulegała wahaniom. W 2020 roku z pomocy skorzystało **700** rodzin, to o 2% mniej niż w 2018 roku i jednocześnie o 5% mniej niż w 2019 roku. W stosunku do 2018 roku zmniejszyła się liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

¹⁷ Raport o stanie Gminy Więcbork za 2020 rok

Poniższa tabela przedstawia *liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć*. Z danych tych wynika, iż w 2020 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku produkcyjnym. W omawianym roku korzystających z pomocy społecznej kobiet było nieco mniej niż mężczyzn – różnica wynosiła 2%.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020

WIEK	2018		2019		2020	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	291	147	263	129	226	99
PRODUKCYJNY	430	189	412	178	376	163
POPRODUKCYJNY	136	110	134	101	133	101

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. Na przestrzeni omawianych lat, liczba osób długotrwale pobierających świadczenie zmniejszyła się z 477 w 2018 roku do **360** w 2020 roku, czyli spadła o 25%. Różnice w zakresie płci osób długotrwale pobierających świadczenie są widoczne – w 2020 roku mężczyźni stanowili 41,1% wszystkich osób, którym świadczenie to zostało przyznane, a kobiety – 58,9%.

Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2018-2020

PŁEĆ	2018	2019	2020
KOBIETY	268	239	212
MĘŻCZYŻNI	209	199	148
OGÓŁEM	477	438	360

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 i 2020 rok

Z pomocy społecznej w postaci *świadczeń pieniężnych oraz niepieniężnych* w 2020 roku skorzystało kolejno po **284** osoby. Na przestrzeni ostatnich trzech lat zauważyć można spadek *liczby osób* korzystających zarówno ze świadczeń pieniężnych jak i niepieniężnych – w stosunku do 2018 roku kolejno o 7% i o 27%. Tendencję spadkową można zauważyć także w zakresie *liczby rodzin* korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, która w porównaniu do 2018 roku zmniejszyła się kolejno o 7% i o 24%.

Tabela 7. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020

RODZAJ ŚWIADCZENIA	2018		2019		2020	
	osoby	rodziny	osoby	rodziny	osoby	rodziny
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE	306	292	275	272	284	272
ŚWIADCZENIA NIEPIENIĘŻNE	387	259	356	246	284	196

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku *najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej* w Mieście i Gminie Więcbork była **długotrwała lub ciężka choroba** - z tego powodu pomoc otrzymało **301** rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się niepełnosprawność (196 rodzin), natomiast na trzecim – ubóstwo (167 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także bezrobocie (154 rodziny).

Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2020 roku (liczba rodzin)

LP.	POWÓD UDZIELENIA ŚWIADCZEŃ	LICZBA RODZIN
1	długotrwała lub ciężka choroba	301
2	niepełnosprawność	196
3	ubóstwo	167
4	bezrobocie	154
5	alkoholizm	62
6	bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	61
7	sytuacja kryzysowa	58
8	przemoc w rodzinie	14
9	potrzeba ochrony macierzyństwa	7
10	trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5
11	bezdomność	3
12	narkomania	1
13	zdarzenie losowe	1

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku zostało przyznanych łącznie 1 400 świadczeń rodzinom posiadającym jedno dziecko, 4 103 świadczenia rodzinom z dwójką dzieci, 3 151 świadczeń rodzinom z trójką dzieci oraz 2 523 świadczenia rodzinom z czwórką lub większą liczbą dzieci. Szczegółowe dane w zakresie liczby przyznanych świadczeń niepieniężnych oraz pieniężnych przedstawia tabela poniżej.

Tabela 9. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń w 2020 roku

LICZBA DZIECI W RODZINIE	LICZBA ŚWIADCZEŃ NIEPIENIĘŻNYCH	LICZBA ŚWIADCZEŃ PIENIĘŻNYCH	LICZBA ŚWIADCZEŃ OGÓŁEM
JEDNO DZIECKO	1 135	265	1 400
DWOJE DZIECI	3 751	352	4 103
TROJE DZIECI	2 901	250	3 151
CZWORO I WIĘCEJ DZIECI	2 351	172	2 523

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

W 2020 roku w MGOPS w Więcborku zatrudnionych było 2 asystentów rodziny, a z ich usług skorzystało 28 rodzin. W ostatnich trzech latach liczba asystentów uległa zmniejszeniu - z 3 w 2018 i 2019 roku do 2 w 2020 roku, z kolei liczba rodzin w tym okresie ulegała wahaniom – w 2018 roku wynosiła 28, w 2019 roku zmalała do 23, natomiast w 2020 roku ponownie wzrosła do 28.

Tabela 10. Dane dotyczące asystentury rodziny w Mieście i Gminie Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020

WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
LICZBA ASYSTENTÓW RODZINY	3	3	2
LICZBA RODZIN OBJĘTA WSPARCIEM ASYSTENTA RODZINY	28	23	28

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2020 rok

Na terenie Miasta i Gminy Więcbork działa **Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**, której członkowie w 2020 roku przeprowadzili rozmowy z 45 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 1 członkiem rodziny osoby uzależnionej. W 2020 roku GKRPA w Więcborku podjęła czynności wobec 89 osób uzależnionych od alkoholu, zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec nich obowiązku poddania się leczenia w placówce leczenia uzależnień. Z kolei wobec 6 osób członkowie GKRPA wystąpili do sądu z wnioskiem o zobowiązanie się do podjęcia leczenia odwykowego.

Tabela 11. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mieście i Gminie Więcbork w 2020 roku

WYSZCZEGÓLNIENIE	2020
LICZBA OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO ROZMOWY	45
LICZBA CZŁONKÓW RODZIN OSÓB UZALEŻNIONYCH OD ALKOHOLU, Z KTÓRYMI PRZEPROWADZONO ROZMOWY	1
LICZBA OSÓB, W STOSUNKU DO KTÓRYCH GKRPA PODJĘŁA CZYNNOŚCI ZMIERZAJĄCE DO ORZECZENIA O ZASTOSOWANIU WOBEC OSOBY UZALEŻNIONEJ OD ALKOHOLU OBOWIĄZKU PODDANIA SIĘ LECZENIU W PLACÓWCE LECZENIA UZALEŻNIENIA	89
LICZBA OSÓB, WOBEC KTÓRYCH GKRPA WYSTĄPIŁA DO SĄDU Z WNIOSEM O ZOBOWIĄZANIE DO PODJĘCIA LECZENIA ODWYKOWEGO	6

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Więcborku

Mieszkańcy Miasta i Gminy Więcbork po pomoc i wsparcie z zakresu problemu uzależnień mogą udać się do **Poradni Leczenia Uzależnień w Więcborku**, w której w 2020 roku zatrudnieni byli: psycholog posiadający jednocześnie certyfikat specjalisty terapii uzależnień, lekarz psychiatra oraz certyfikowany specjalista terapii uzależnień posiadający jednocześnie wykształcenie pedagogiczne ze specjalizacją resocjalizacji i profilaktyki społecznej.

W ramach realizacji *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok*, przyjętego Uchwałą Nr XV/99/19 Rady Miejskiej w Więcborku z dnia 27 listopada 2019 roku realizowano:

- ❖ „Trening zapobiegania nawrotom picia”, którego celem było nabycie umiejętności i rozwoju trzeźwości, a także planowania i kontroli zachowań – uczestniczyło w nim 7 osób;
- ❖ „Warsztat wzmacniania poczucia własnej wartości”;

- ❖ Rekomendowany program „Spójrz Inaczej”, w którym wzięło udział 22 uczniów, 3 nauczycieli oraz 10 rodziców;
- ❖ kampanię społeczną „ZACHOWAJ TRZEŹWY UMYŚŁ”;
- ❖ współfinansowano Kujawsko-Pomorską „Niebieską Linie” Pogotowie dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, w ramach której mieszkańcy mogli skorzystać z bezpłatnej pomocy prawnej, konsultacji i porad psychologicznych¹⁸.

W omawianym roku ze wsparcia i pomocy udzielanego przez MGOPS z powodu problemu alkoholizmu skorzystały **62 rodziny**.

Osoby zmagające się z problem **uzależnień** mogą uzyskać pomoc i wsparcie w następujących instytucjach:

- ❖ Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej,
- ❖ Posterunku Policji,
- ❖ Poradni Leczenia Uzależnień,
- ❖ Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ NZOZ PROVITA,
- ❖ Stowarzyszeniu Klub Abstynenta Od Nowa,
- ❖ Punkcie Interwencji Kryzysowej.

Wobec rodzin, w stosunku do których istnieje podejrzenie występowania przemocy, postępowanie prowadzą grupy robocze utworzone w ramach funkcjonującego w Więcborku **Zespołu Interdyscyplinarnego**. Z omawianego powodu w 2020 roku z pomocy i wsparcia z MGOPS w Więcborku skorzystało **14 rodzin**.

Osoby doświadczające **przemocy** w rodzinie mogą uzyskać pomoc i wsparcie w instytucjach, wśród których wymienić należy:

- ❖ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ❖ Zespół Interdyscyplinarny,
- ❖ Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku,
- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ Posterunek Policji,
- ❖ Stowarzyszenie Aktywnych Społecznie,
- ❖ NZOZ PROVITA,

¹⁸ Raport o stanie Gminy Więcbork za 2020 rok

- ❖ Poradnia Leczenia Uzależnień,
- ❖ Biuro Obsługi Oświaty Samorządowej w Więcborku,
- ❖ placówki oświatowe,
- ❖ Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Tucholi oraz Prokuratura,
- ❖ Urząd Miejski,
- ❖ świetlica środowiskowa „Uśmiech” w Więcborku,
- ❖ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku,
- ❖ Stowarzyszenie Klubu Abstynenta Razem Od Nowa.

Kolejną analizowaną kwestią są dane statystyczne dotyczące działań grup roboczych funkcjonujących w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020. W 2020 roku na terenie Miasta i Gminy Więcbork zostało utworzonych **47** grup roboczych, które składały się z 24 członków. W omawianym roku odbyło się 109 spotkań tychże grup. Dane zamieszczone w tabeli nr 12 wskazują, iż na przestrzeni trzech ostatnich lat zmniejszeniu uległa zarówno liczba utworzonych grup, liczba ich członków, a także ilość odbytych przez nich spotkań.

Tabela 12. Dane statystyczne dotyczące działań podejmowanych przez grupy robocze w latach 2018-2020

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
1	LICZBA GRUP ROBOCZYCH DZIAŁAJĄCYCH W DANYM ROKU KALENDARZOWYM	65	46	47
2	LICZBA CZŁONKÓW GRUP ROBOCZYCH	30	27	24
3	LICZBA SPOTKAŃ GRUP ROBOCZYCH	185	137	109

Źródło: Zestawienie danych dotyczących procedury „Niebieskie Karty”

Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach Przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury

następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

W 2020 roku do przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło **41** formularzy „Niebieska Karta – A”, z których **29** wszczynających. Ponadto w omawianym roku sporządzono **28** formularzy „Niebieska Karta – C” oraz **13** formularzy „Niebieska Karta – D”. Zakończono **31** spraw w ramach omawianej procedury, z czego 10 w wyniku ustania przemocy, a 21 w wyniku braku zasadności dalszych działań. Dynamika zmian w zakresie realizacji procedury „Niebieskie Karty” jest następująca:

- w stosunku do 2018 roku zwiększyła się liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty”;
- podczas omawianych lat liczb rodzin, wobec których sporządzono formularze „Niebieska Karta – C” uległa zmniejszeniu, natomiast liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta – D” wahała się;
- podczas trzech ostatnich lat liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” uległa wahaniom, przy czym zmniejszyła się na linii lat 2018-2020.

Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w 2020 roku

LP.	WYSZCZEGÓLNIENIE	2018	2019	2020
1	LICZBA FORMULARZY „NIEBIESKA KARTA – A”, KTÓRE WPŁYNĘŁY DO PRZEWODNICZĄCEGO ZI	42	40	41
2	LICZBA FORMULARZY „NIEBIESKA KARTA – A” WSZYNAJĄCYCH PROCEDURĘ	25	27	29
3	LICZBA SPORZĄDZONYCH FORMULARZY „NIEBIESKA KARTA – C”	39	28	28
4	LICZBA SPORZĄDZONYCH FORMULARZY „NIEBIESKA KARTA – D”	11	14	13
5	LICZBA ZAKOŃCZONYCH PROCEDUR „NIEBIESKIE KARTY”	46	28	31

Źródło: Źródło: Zestawienie danych dotyczących procedury „Niebieskie Karty”.

Działania realizowane na terenie Miasta i Gminy Więcbork z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wynikają z zapisów zawartych w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Gminy Więcbork* przyjętym Uchwałą Nr XXV/184/2016 Rady Miejskiej w Więcborku z dnia 23 listopada 2016 r., którego głównym celem jest „przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy oraz ochrona ofiar przemocy w rodzinie”.

ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie **zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych** funkcjonujące na terenie Miasta i Gminy Więcbork. Należą do nich:

- ❖ Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- ❖ Zespół Interdyscyplinarny,
- ❖ Punkt Interwencji Kryzysowej w Więcborku,
- ❖ Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- ❖ Posterunek Policji,
- ❖ Stowarzyszenie Aktywnych Społecznie,
- ❖ NZOZ PROVITA,
- ❖ Poradnia Leczenia Uzależnień,
- ❖ Biuro Obsługi Oświaty Samorządowej w Więcborku,
- ❖ placówki oświatowe,
- ❖ Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Sądzie Rejonowym w Tucholi oraz Prokuratura,
- ❖ Urząd Miejski,
- ❖ świetlica środowiskowa „Uśmiech” w Więcborku,
- ❖ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Kr. z siedzibą w Więcborku,
- ❖ Stowarzyszenie Klubu Abstynenta Razem Od Nowa,
- ❖ Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Więcborku,

- ❖ Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna wraz z filiami,
- ❖ Wiejski Dom Kultury w Sypniewie,
- ❖ świetlice wiejskie,
- ❖ organizacje pozarządowe, kościoły i inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dn. 24.04.2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

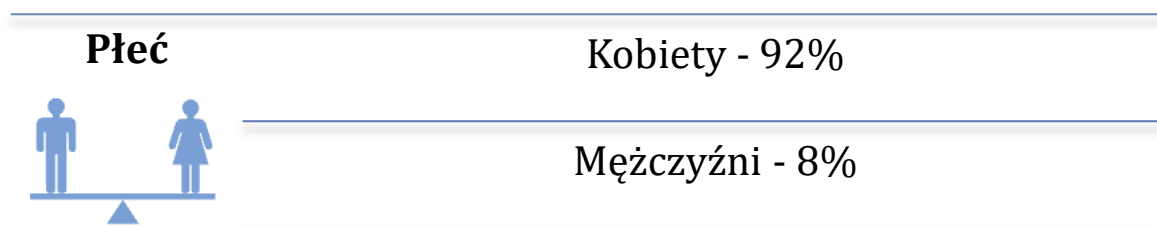
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD RODZICÓW I DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork. Zbadaniu poddana została ponadto skala zjawiska przemocy oraz opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Mieście i Gminie.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

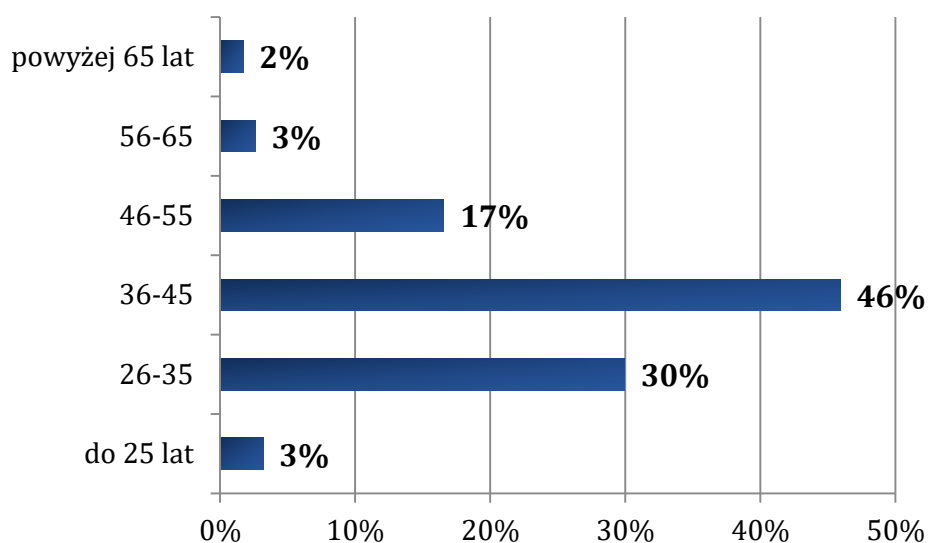
W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie Miasta i Gminy Więcbork wzięło udział 344 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na *płeć*. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu przewagę miały kobiety – stanowiły one aż 92% ogółu.

Rysunek 3. Płeć. N=344

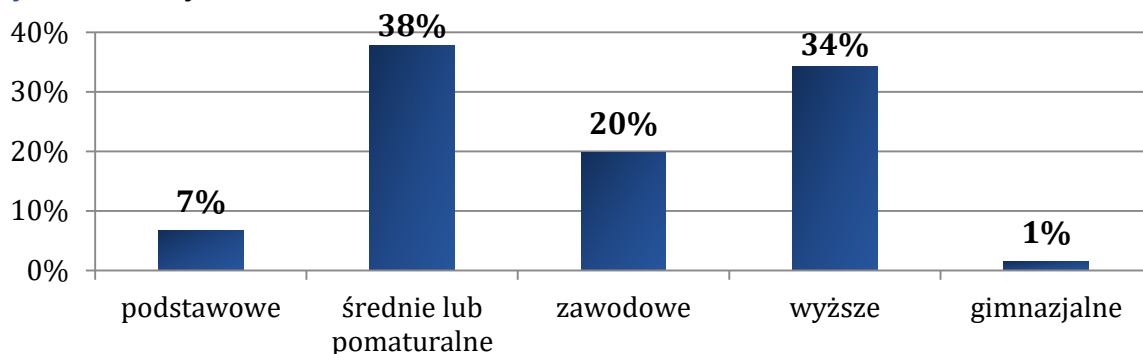
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem *wieku*. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (46%) oraz 26-35 lat (30%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (17%), 56-65 lat i będący przed 25 rokiem życia (po 3%), a także osoby mające więcej niż 65 lat (2%).

Wykres 9. Wiek. N=344

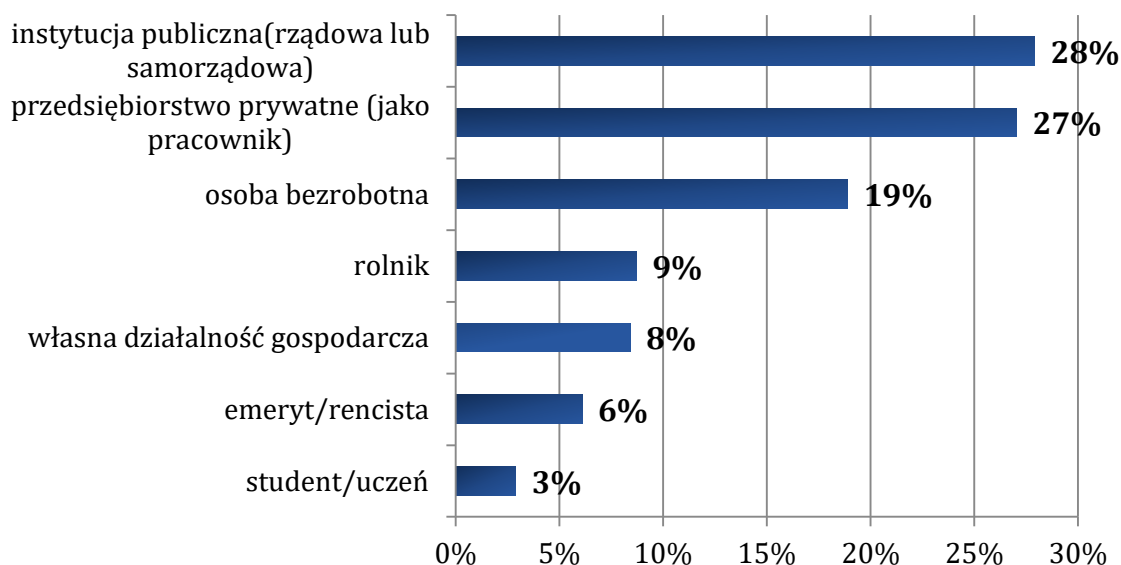
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało *wykształcenie* respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (38%) oraz wyższym (34%). 20% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem zawodowym, 7% z wykształceniem podstawowym, natomiast 1% ankietowanych zakończyło swoją edukację na poziomie gimnazjalnym.

Wykres 10. Wykształcenie. N=344

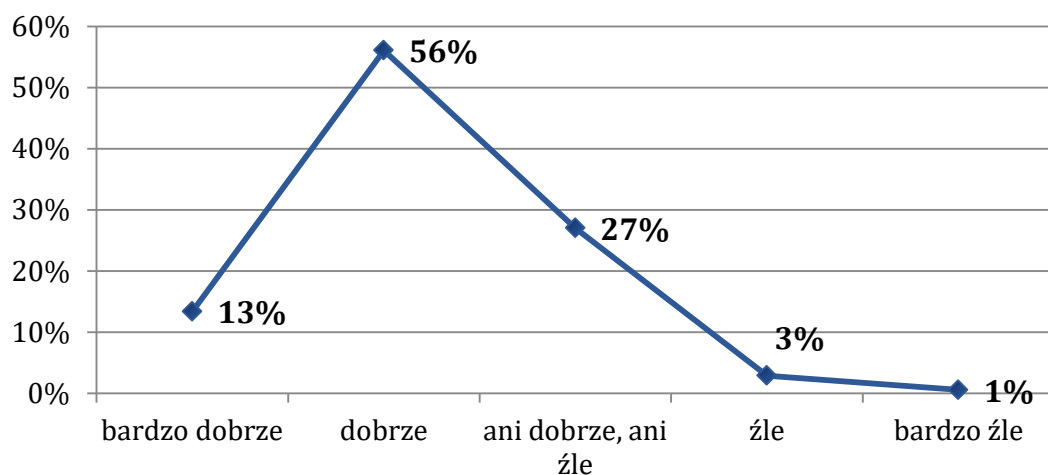
W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie Miasta i Gminy Więcbork, najwięcej dorosłych mieszkańców biorących w nim udział było *zatrudnionych* w instytucji publicznej (28%) oraz przedsiębiorstwie prywatnym (27%). 19% respondentów stanowili bezrobotni, 9% rolnicy, 8% osoby prowadzące własną działalność gospodarczą. Ponadto 6% kwestionariuszy ankiet wypełnili emeryci/renciści, a 3% studenci/uczniowie.

Wykres 11. Miejsce zatrudnienia. N=344

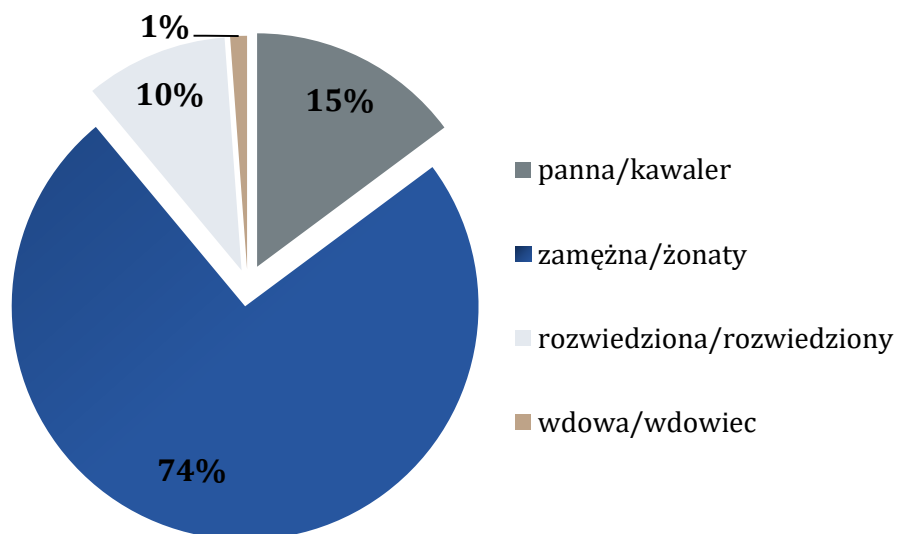
Analiza *sytuacji materialnej* badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy jest z niej zadowolona - 56% ocenia ją dobrze, a 13% bardzo dobrze. 27% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast posiadanie złej sytuacji materialnej dotyczy 3% respondentów, a bardzo złej - 1%.

Wykres 12. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=344

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (74%), średnio co siódmy badany to panna lub kawaler (15%), natomiast 10% stanowią osoby rozwiedzione. W badaniu wzięło także udział 1% respondentów będących wdową/wdowcem.

Wykres 13. Stan cywilny. N=344

PROBLEM ALKOHOLOWY

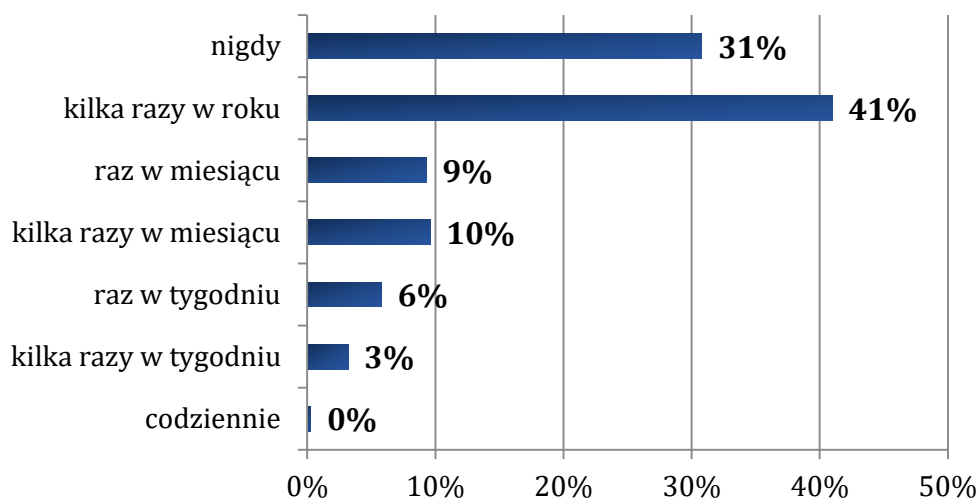
Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji¹⁹. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²⁰.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż do codziennego picia nie przyznał się żaden z mieszkańców. 3% sięga po alkohol kilka razy w tygodniu, 6% respondentów - raz w tygodniu, 10% - kilka razy w miesiącu, 9% - raz w miesiącu, natomiast 41% - kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 31% mieszkańców.

¹⁹ <http://www.parpa.pl/index.php/33-analizy-badania-raporty/132-statystyki>

²⁰ Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Wykres 14. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=344

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po wino (131 osób, tj. 56%) oraz piwo (95 osób, tj. 40%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: wódka (30 osób, tj. 13%), likiery (23 osoby, tj. 10%), whisky (22 osoby, tj. 9%), nalewki (20 osób, tj. 8%) oraz alkohol własnej roboty (11 osób, tj. 5%). 1 mieszkaniec wskazał na alkohol spoza legalnego źródła, a wśród innych odpowiedzi 4 ankietowanych, tj. 2% wymieniło *drinki, gin i tequilę*.

Tabela 14. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=238

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
WINO	56%	131
PIWO	40%	95
WÓDKA	13%	30
LIKIERY	10%	23
WHISKY	9%	22
NALEWKI	8%	20
ALKOHOL WŁASNEJ ROBOTY	5%	11
INNE	2%	4
ALKOHOL SPOZA LEGALNEGO ŹRÓDŁA	0%	1

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym sięga po alkohol wypija 1–2 porcji tego napoju (189 osób, tj. 84%). Mniejsza część mieszkańców wskazała na 3–4 porcje (25 osób, tj. 11%), na 5–7 porcji (6 osób, tj. 3%), na 8–10 porcji (5 osób, tj. 2%) oraz na 11 i więcej (1 osoba).

Tabela 15. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=238

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
1-2	84%	189
3-4	11%	25
5-7	3%	6
8-10	2%	5
11-13 I WIĘCEJ	0%	1

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowało w stanie nietrzeźwości (228 osób, tj. 96%). Do takiego zachowania przyznało się 9 badanych (4%), wśród których 6 ankietowanych (3%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, w przypadku 2 osób (1%) zdarzało się to sporadycznie, natomiast 1 ankietowany przyznał, że zdarza mu się to często.

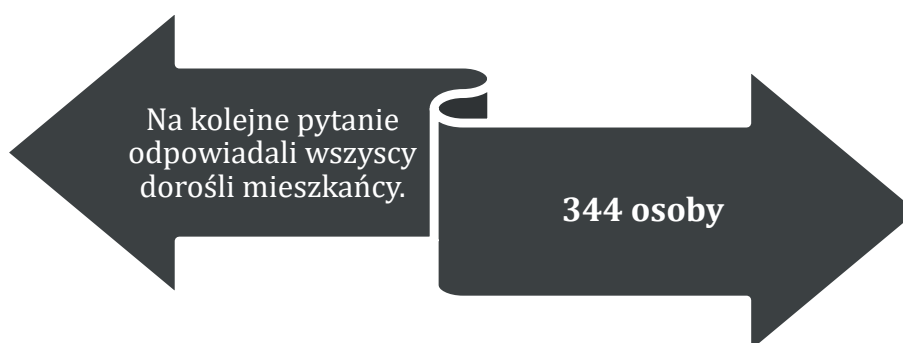
Tabela 16. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=238

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	96%	228
RAZ MI SIĘ TO ZDARZYŁO	3%	6
ZDARZA MI SIĘ TO SPORADYCZNIE	1%	2
ZDARZA MI SIĘ TO CZĘSTO	0%	1

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (228 osób, tj. 96%), jednakże 7 ankietowanych przyznało, iż zdarzyło się im to jednokrotnie (3%), a 2 osobom zdarza się to sporadycznie (1%).

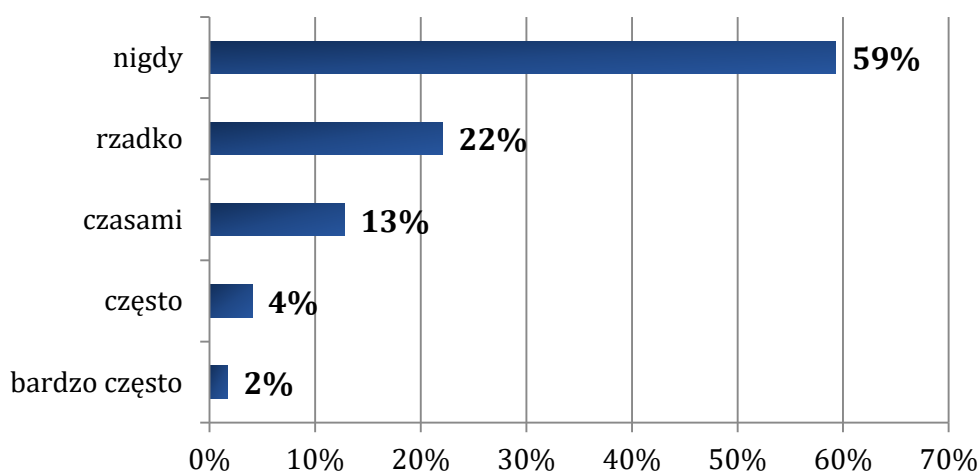
Tabela 17. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=238

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIGDY MI SIĘ TO NIE ZDARZYŁO	96%	228
RAZ MI SIĘ TO ZDARZYŁO	3%	7
ZDARZA MI SIĘ TO SPORADYCZNIE	1%	2
ZDARZA MI SIĘ TO CZĘSTO	0%	0

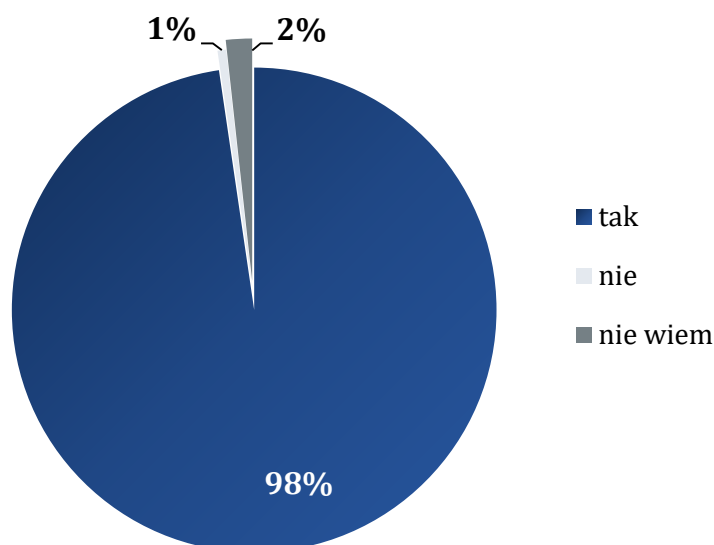
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w Mieście i Gminie Więcbork. Jak wynika z zebranych danych, 41% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. 22% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 13% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 4% – często, a 2% – bardzo często.

Wykres 15. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=344

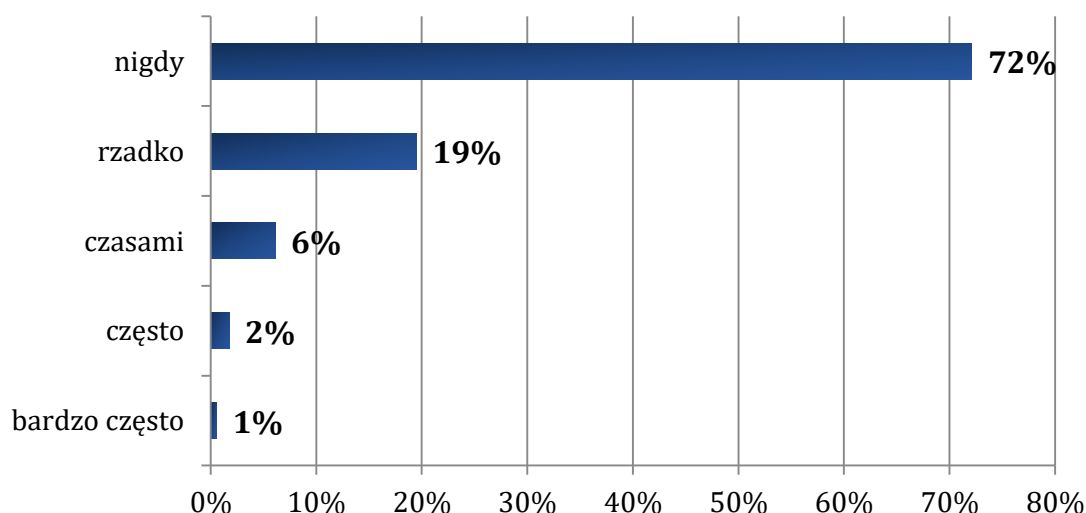
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Miasta i Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie wiem” zaznaczyło 2% badanych, natomiast 1% jednoznacznie stwierdziło, że picie alkoholu w ciąży nie ma wpływu na rozwój płodu.

Wykres 16. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=344

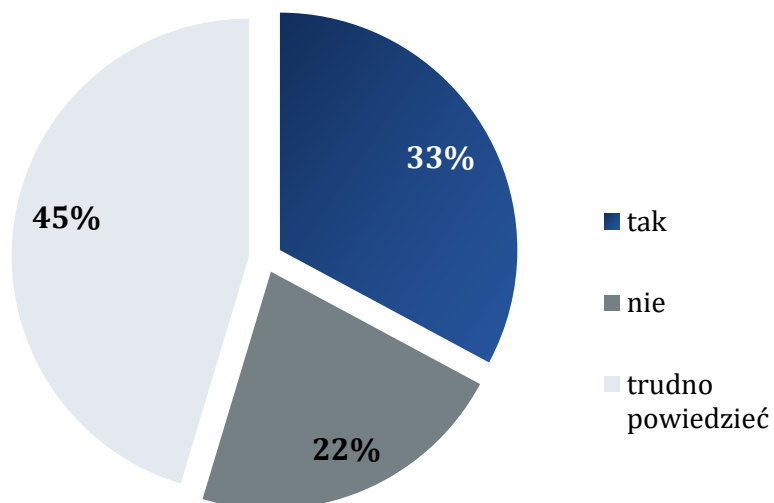
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się 28% respondentów, w tym 19% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, 6% – czasami, 2% – często, a 1% – bardzo często.

Wykres 17. Jak często w ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie Miasta i Gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=344

W jednym z pytań poprosiliśmy respondentów o wyrażenie swojej opinii dotyczącej ewentualnego ograniczenia liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych znajdujących się na terenie Miasta i Gminy. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że: za ograniczeniem ilości punktów jest 33% badanych, 22% jest przeciwnego zdania, natomiast 45% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 18. Czy według Pana/i na terenie Miasta i Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=344

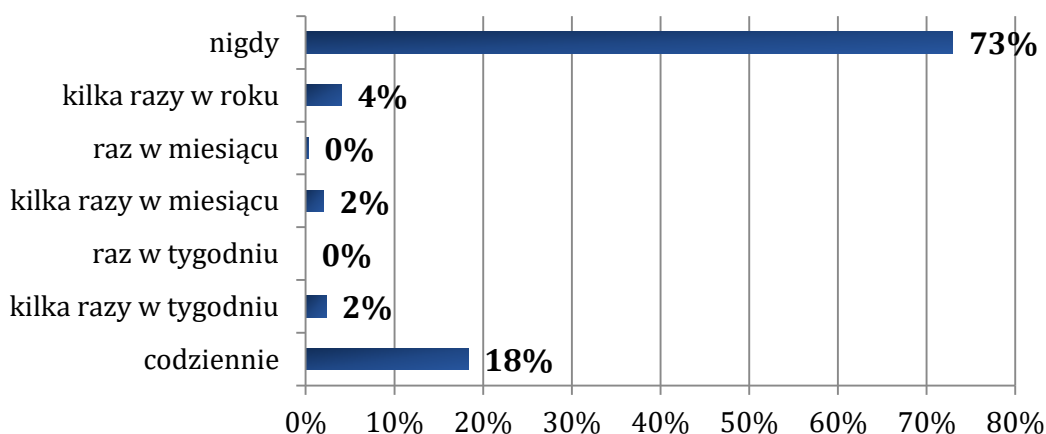

PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²¹. W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²². Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez Centrum Badania Opinii Społecznej w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²³. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 27%, przy czym codziennie sięga po nie 18% respondentów, kilka razy w miesiącu lub tygodniu – po 2%, natomiast kilka razy w roku – 4%.

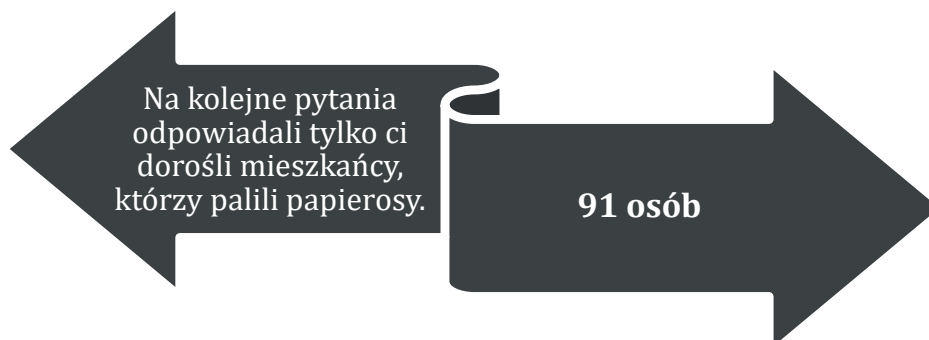
Wykres 19. Jak często pali Pan/i papierosy? N=344

²¹ WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²² Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14(237).

²³ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 24 osoby (26%) nie wiedzą ile dziennie papierosów wypalają, ponieważ nie robią tego codziennie, a 8 osób nie wie, ponieważ nie liczy ich ilości (9%). 33 ankietowanych (36%) deklaruje, iż sięga po papierosa od 6 do 15 razy w ciągu dnia, 13 osób (14%) między 16, a 25 razy, natomiast 14 badanych (15%) wypala dziennie mniej niż 5 sztuk.

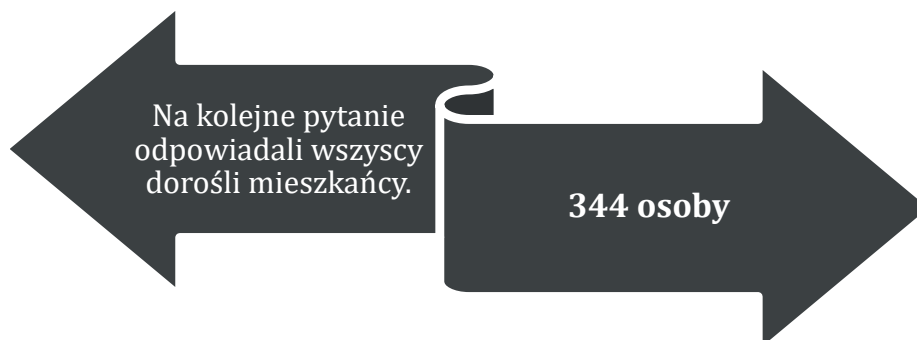
Tabela 18. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=91

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
TRUDNO POWIEDZIEĆ, NIE PAŁĘ CODZIENNIE	26%	24
PONIŻEJ 5 SZTUK	15%	14
6-15 SZTUK	36%	33
16-25 SZTUK	14%	13
NIE WIEM, NIE LICZĘ	9%	8

Kolejna tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 59 osób (69%), w tym 23 respondentów raz (27%), natomiast 36 osób wiele razy (42%). 9 ankietowanych zamierza podjąć próbę rzucenia palenia (10%).

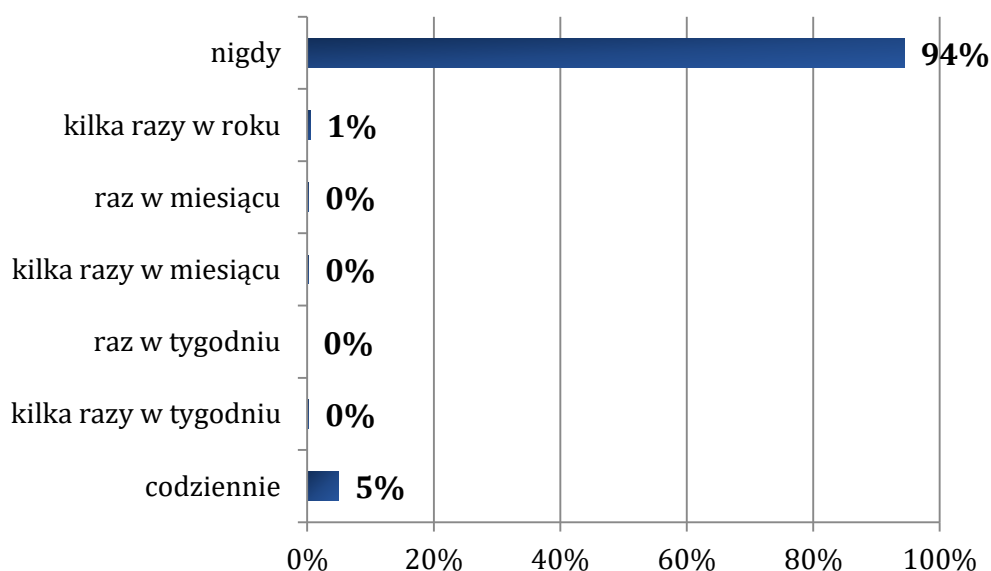
Tabela 19. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=91

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIGDY NIE PRÓBOWAŁEM/AM	21%	18
NIE, ALE ZAMIERZAM SPRÓBOWAĆ	10%	9
TAK, RAZ, ALE NIE UDAŁO MI SIĘ	27%	23
TAK, WIELE RAZY, ALE NIE UDAŁO MI SIĘ	42%	36

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 6% dorosłych mieszkańców, w tym: 1% - kilka razy w roku, a 5% - codziennie.

Wykres 20. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=344

PROBLEM NARKOTYKOWY

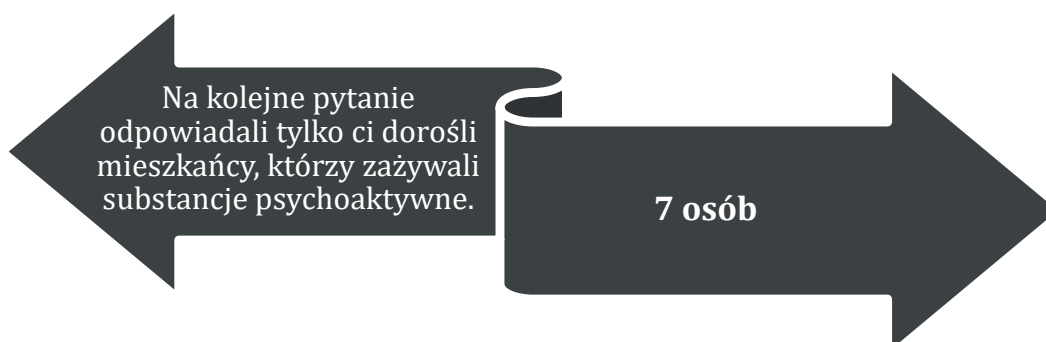
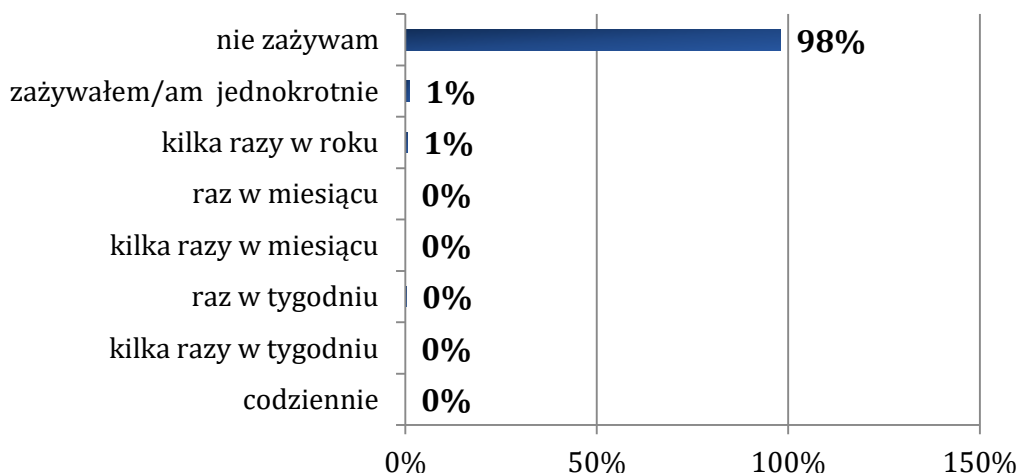
Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana²⁴. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. dopalacze. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu Głównego Inspektora Sanitarnego, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem/podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi²⁵. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

²⁴ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

²⁵ Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali zażywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 2% badanych, z czego 1% sięgnął po nie jednokrotnie, a kolejny 1% – kilka razy w roku.

Wykres 21. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=344

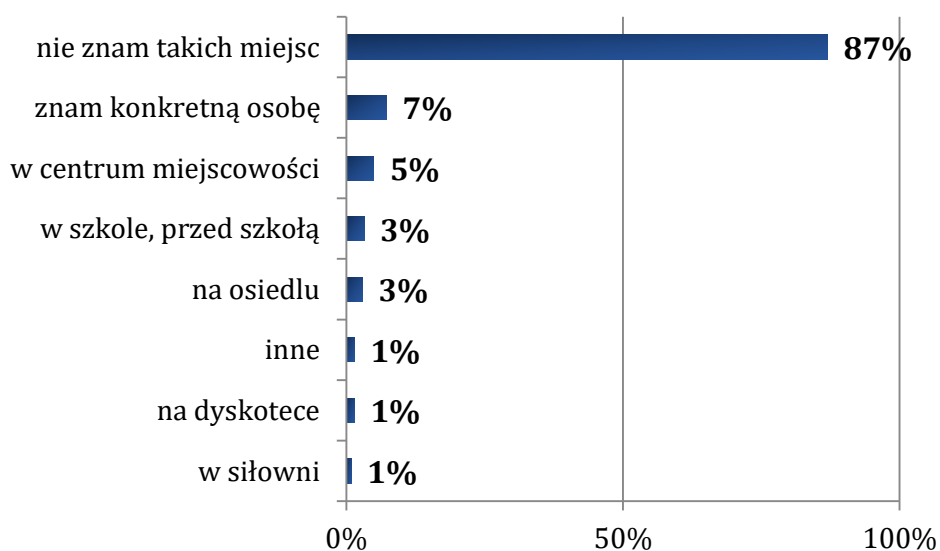
W celu pogłębionej analizy określono, które substancje psychoaktywne zażywali dorośli mieszkańcy i rodzice zamieszkujący Miasto i Gminę Więcbork. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najpopularniejszą wśród respondentów substancją jest *marihuana* – sięgnęli po nią wszyscy respondenci (7 osób, tj. 100%). Dwukrotny wybór ankietowanych padł także na *amfetaminę* (spośród tych, którzy zażywali substancje 33%), natomiast jednokrotne wskazania dotyczyły *kokainy*, *mefedronu*, *ekstazy* i *środków nasennych* (kolejno po 1 osobie spośród tych, którzy zażywali substancje, tj. 17%).

Ankietowani zostali zapytani także o to, czy doznali przykrych konsekwencji w związku z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Z odpowiedzi respondentów wynika, iż doświadczyła ich tylko 1 osoba (17%), która wskazała na *problemy finansowe*.

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały, że co ósmy ankietowany deklaruje znajomość takich miejsc (13%), przy czym przeważająca część spośród tych badanych wskazała na znajomość konkretnej osoby (7%). Dorośli mieszkańcy Miasta i Gminy wskazywali także na centrum miejscowości (5%), szkołę i osiedle (po 3%), a także dyskotekę, siłownię oraz inne, niewymienione w kafeterii odpowiedzi miejsca (po 1%).

Wykres 22. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=344

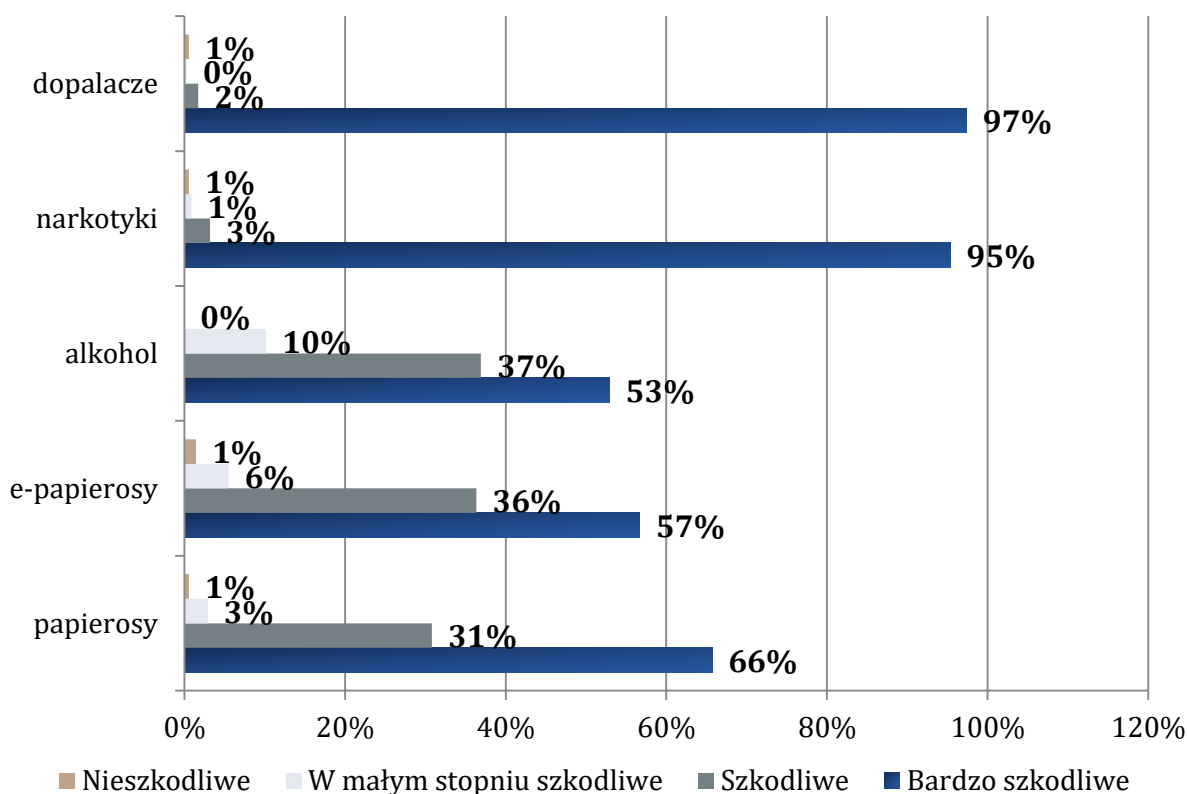

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega 99% badanych, a brak wiedzy na temat ich szkodliwości występuje w przypadku 1% respondentów;
- narkotyki są szkodliwe dla 98% badanych, a przekonanie o ich małej skuteczności lub nieszkodliwości posiada 2% osób;
- alkohol jest szkodliwy dla 90% ankietowanych, ale o jego niskiej szkodliwości przekonanie ma 10% respondentów;
- e-papierosy są szkodliwe dla 93% badanych mieszkańców, o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 6%, a o nieszkodliwości – 1%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 96% respondentów, w opinii 3% badanych są one mało szkodliwe, natomiast według 1% osób są one nieszkodliwe.

Wykres 23. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?
N=344

PROBLEM PRZEMOCY

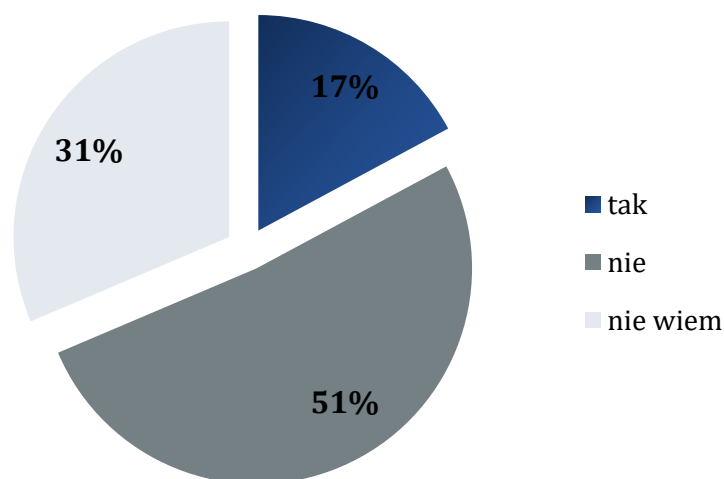
***Przemoc** jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyczy rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁶. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁷. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.*

²⁶ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

²⁷ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

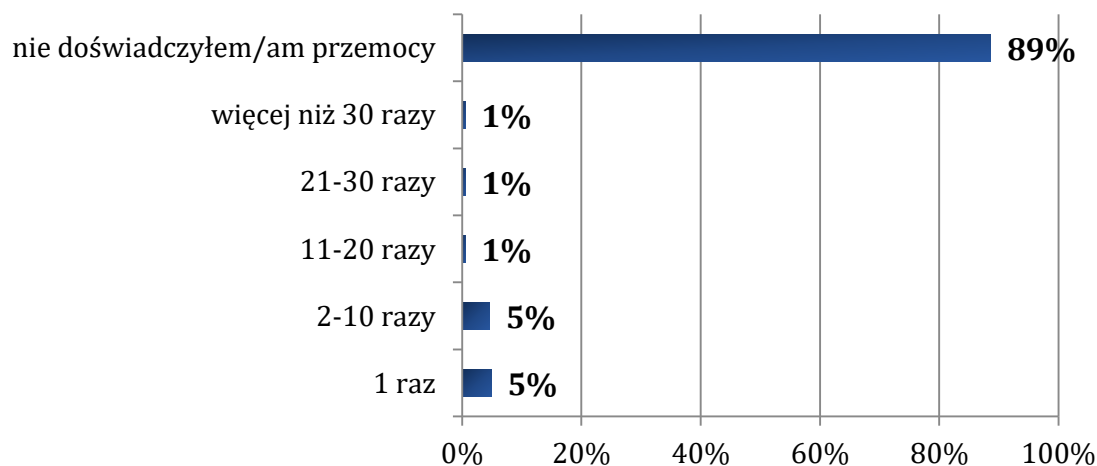
Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców i rodziców zamieszkujących Miasto i Gminę Więcbork. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 17% badanych.

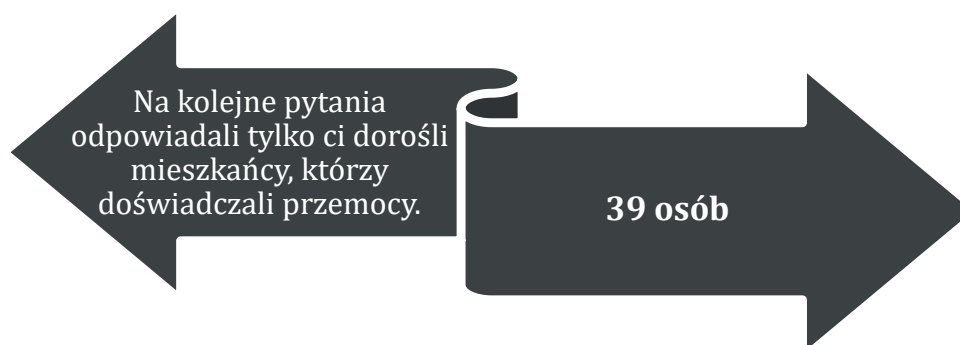
Wykres 24. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=344

Skala problemu przemocy w Mieście i Gminie Więcbork została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, jak często zdarzyło im się doświadczyć tego problemu w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie przemocy doznało 11% mieszkańców, wśród których 5% jednokrotnie, kolejne 5% od 2 do 10 razy, a po 1% kolejno: 11-12 razy, 21-30 razy oraz więcej niż 30 razy.

Wykres 25. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=344

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że największa część z nich doświadczyła przemocy psychicznej (34 osoby, tj. 92%). 12 wskazań padło na przemoc fizyczną (tj. 32%). 4 ankietowanych wskazało na zaniedbanie (11%), trzykrotna odpowiedź padła na mobbing (8%), a dwa wskazania dotyczyły przemocy ekonomicznej (5%).

Tabela 20. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=39

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
PRZEMOC PSYCHICZNA	92%	34
PRZEMOC FIZYCZNA	32%	12
ZANIEDBANIE	11%	4
MOBBING	8%	3
PRZEMOC EKONOMICZNA	5%	2
NIE WIEM	3%	1
PRZEMOC SEKSUALNA	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że 16 ankietowanych doznało przemocy ze strony męża/żony (42%), 7 osób wskazało na tatę (18%), 6 osób – na partnera/partnerkę (16%), 5 wskazań padło na nieznajomego (13%), 4 – na kolegę/ koleżankę (11%), 3 – na siostrę (8%), a dwukrotne odpowiedzi padły na mamę oraz dziecko/dzieci (po 5%). Wobec 1 osoby zachowania przemocowe stosował brat (3%), natomiast wśród innych odpowiedzi respondenci podali *byłego męża i teściową* (5 osób, tj. 13%).

Tabela 21. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=39

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MAŹ/ŻONA	42%	16
TATA	18%	7
PARTNER/PARTNERKA	16%	6
NIEZNAJOMY/A	13%	5
INNE OSOBY	13%	5
KOLEGA/KOLEŻANKA Z PRACY	11%	4
SIOSTRA	8%	3
MAMA	5%	2
DZIECKO/DZIECI	5%	2
BRAT	3%	1
PRACODAWCA	0%	0
DZIADKOWIE	0%	0

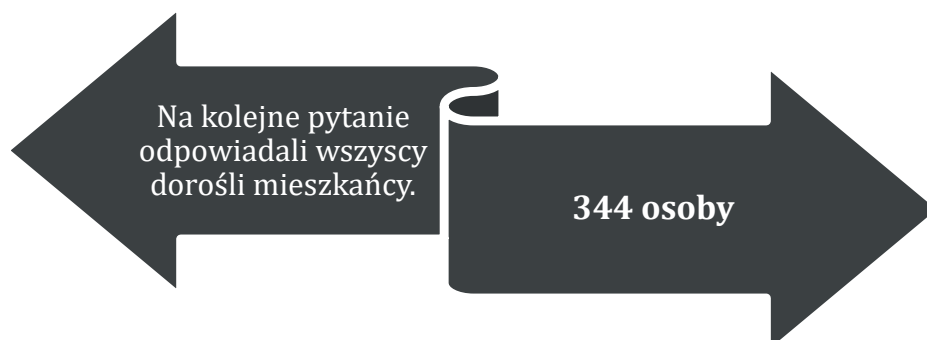
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, największa liczba badanych wskazała na dom (32 osoby, tj. 84%). Mniejsza liczba odpowiedzi padła na pracę oraz miejsce publiczne (po 6 osób, tj. 16%) oraz na inne, niewymienione w kafeterii odpowiedzi miejsca (8%).

Tabela 22. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy? N=39

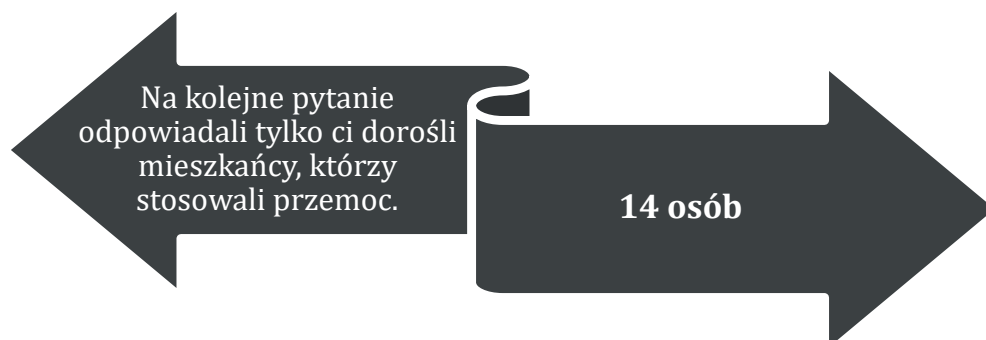
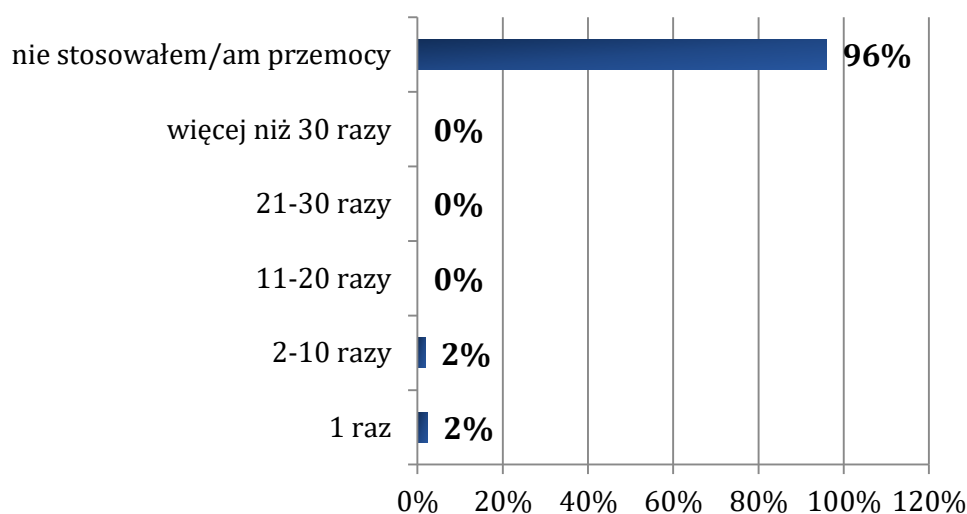
ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
W DOMU	84%	32
W PRACY	16%	6
W MIEJSCU PUBLICZNYM	16%	6
INNE	8%	3
NA UCZELNI	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się mniejsza część badanych, niż w przypadku doznawania przemocy – na pytanie „czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji, gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzieliło 4% ankietowanych, w tym 2% stwierdziło, iż miało to miejsce tylko raz, a kolejne 2% wskazało na odpowiedź 2-10 razy.

Wykres 26. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=344

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju zastosowali przemoc. Wśród najczęstszych deklaracji znalazła się przemoc psychiczna (10 osób, tj. 71%) oraz przemoc fizyczna (5 osób, tj. 36%). Jednokrotne wskazanie dotyczyło także zaniedbania (7%). Jeden z respondentów miał trudność w określeniu rodzaju stosowanej przemocy.

Tabela 23. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=14

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
PRZEMOC PSYCHICZNA	71%	10
PRZEMOC FIZYCZNA	36%	5
ZANIEDBANIE	7%	1
NIE WIEM	7%	1
PRZEMOC SEKSUALNA	0%	0
PRZEMOC EKONOMICZNA	0%	0
MOBBING	0%	0

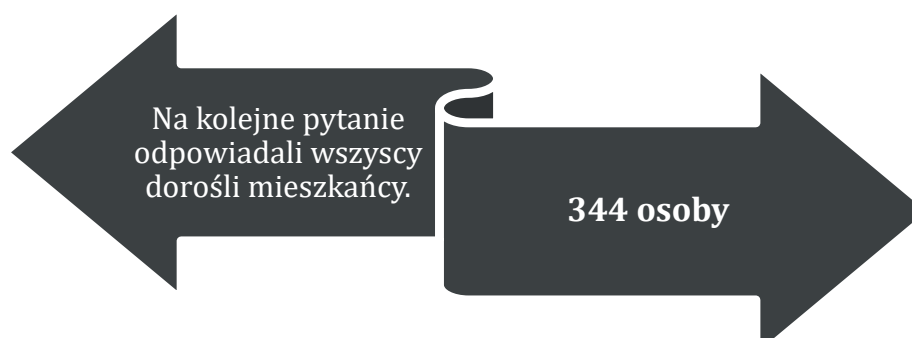
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Odpowiedzi respondentów na pytanie, wobec kogo stosowali przemoc były następujące: 6 osób wskazało na dziecko/dzieci (46%), 4 osoby ma męża/żonę (31%), 2 ankietowanych stosowało zachowania przemocowe wobec partnera/partnerki i nieznajomego (po 15%), natomiast jednokrotne odpowiedzi padły na rodziców oraz kolegę/koleżankę z pracy (po 8%).

Tabela 24. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=14

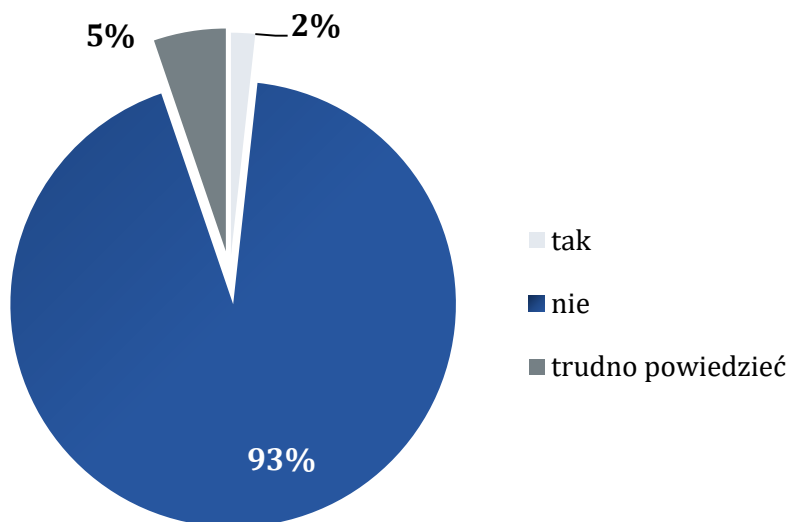
ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
DZIECKO/DZIECI	46%	6
MAŹ/ŻONA	31%	4
PARTNER/PARTNERKA	15%	2
NIEZNAJOMY/A	15%	2
RODZICE	8%	1
KOLEGA/KOLEŻANKA Z PRACY	8%	1
RODZEŃSTWO	0%	0
DZIADKOWIE	0%	0
INNE OSOBY	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

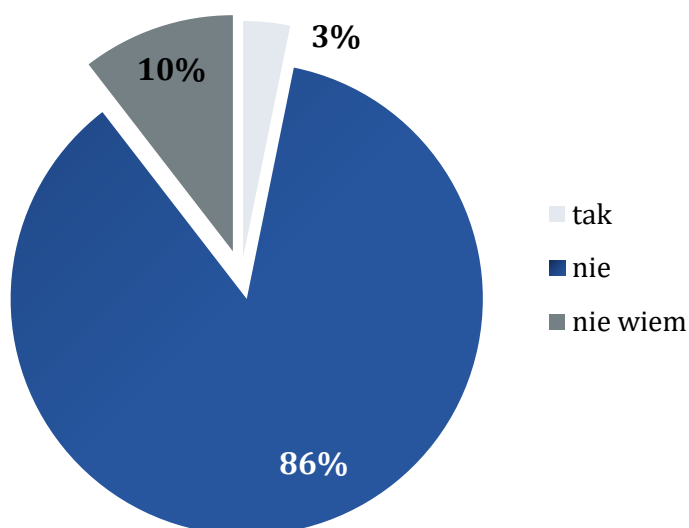
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie Miasta i Gminy Więcbork. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 2% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się jednak osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 5% ogółu.

Wykres 27. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=344

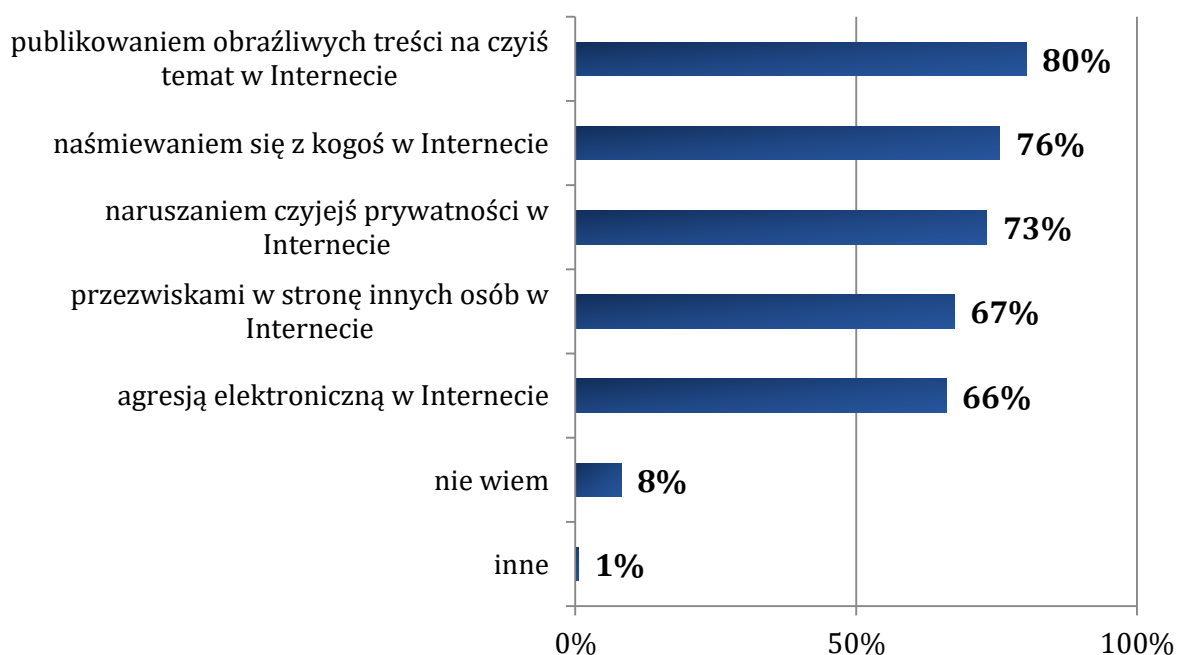
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 3% badanych, z kolei 10% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 86% mieszkańców.

Wykres 28. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=344

W dalszej kolejności respondenci zostali zapytani o zjawisko cyberprzemocy – mieszkańcy zostali poproszeni o określenie tego, czym omawiane zjawisko dla nich jest. Najwięcej odpowiedzi padło kolejno na: publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat w Internecie (80%), naśmiewanie się z kogoś w sieci (76%) oraz naruszanie w niej czyjej prywatności (73%). Brak wiedzy w tym zakresie przyznał co trzynasty ankietowany (8%).

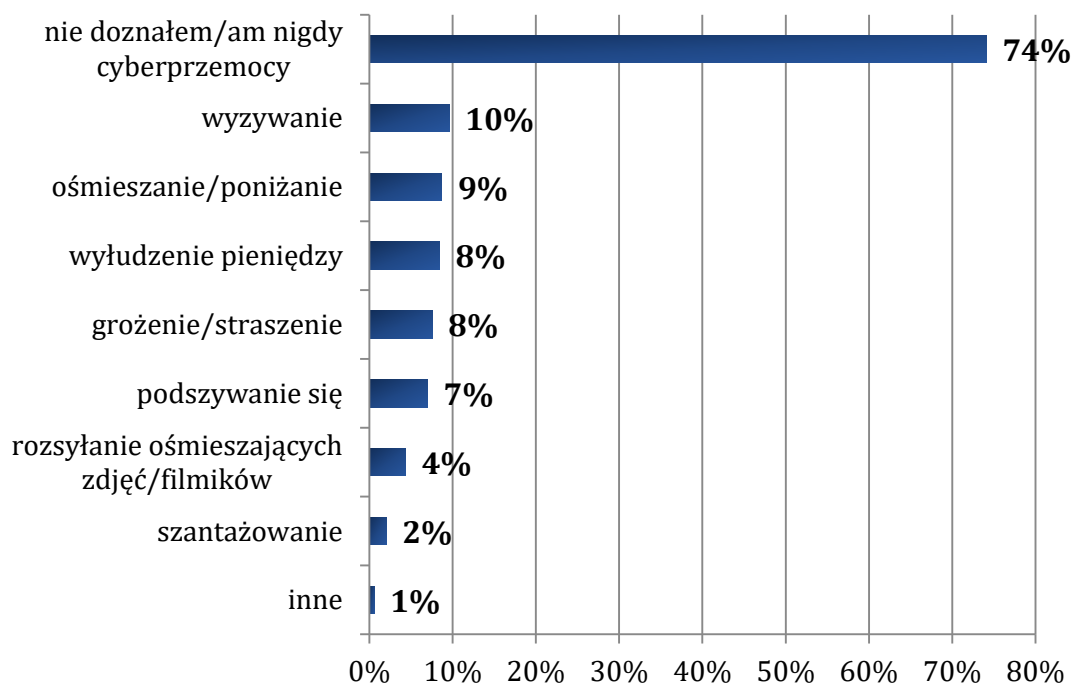
Tabela 25. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc? N=344

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Następnie ankietowani mieli odpowiedzieć na pytanie, czy kiedykolwiek doznali cyberprzemocy. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 26% badanych, spośród których 10% doświadczyło wyzywania, 9% ośmieszania/poniżania, po 8% grożenia/straszenia i wyłudzenia pieniędzy. Mniejsza liczba odpowiedzi padła na podszywanie się (7%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (4%) oraz szantażowanie (2%).

Wykres 29. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy? N=344

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

*Jak wynika ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z **profilaktyką** uzależnień, samorządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”²⁸. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, supervizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym²⁹. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³⁰.*

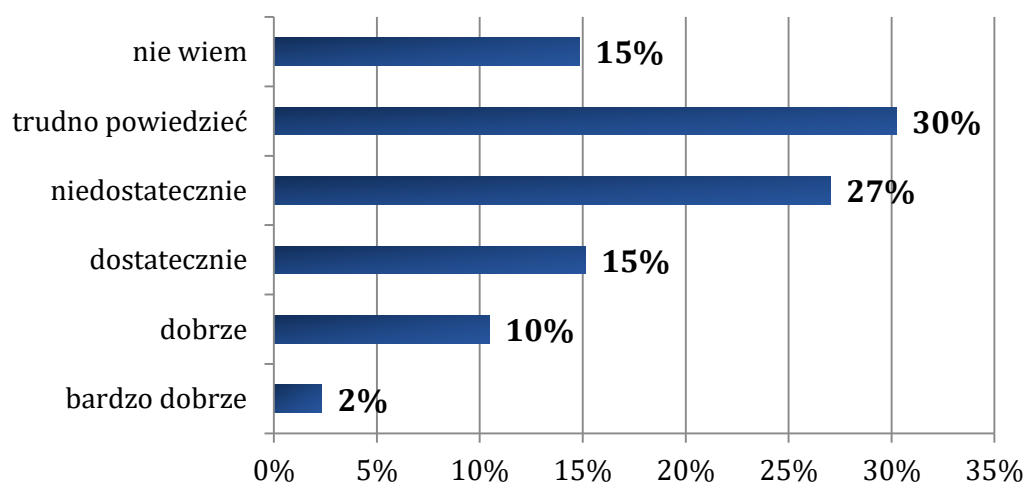
²⁸ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

²⁹ Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.

³⁰ Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

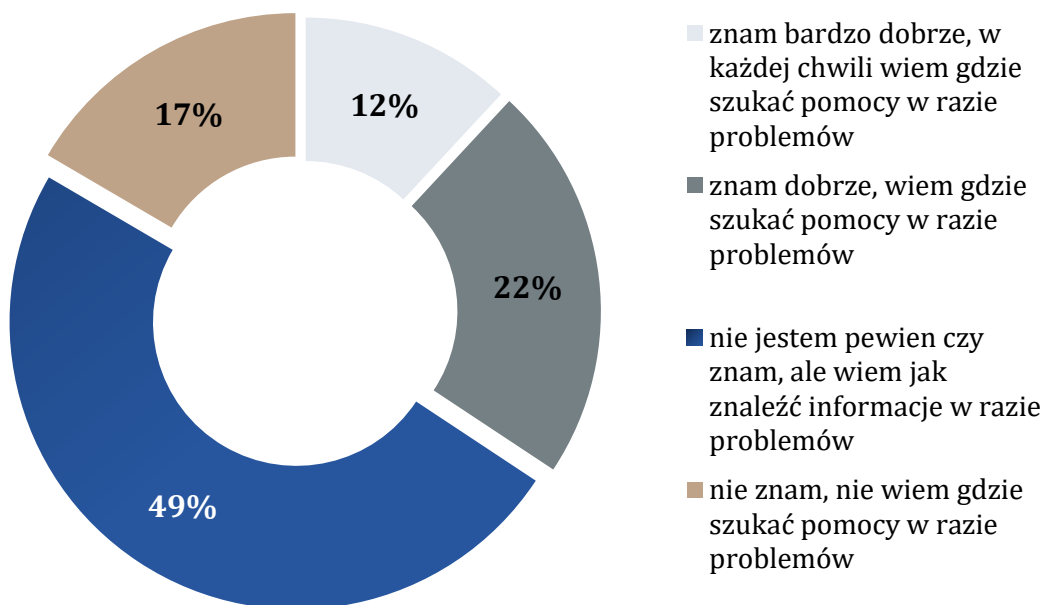
W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że zaledwie 2% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, zdaniem 10% - dobrze, 15% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, a 30% mieszkańców miało trudność w odpowiedzi na to pytanie. Stopień zaangażowania władz lokalnych niedostatecznie ocenia co czwarty badany, tj. 27%. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (15%).

Wykres 30. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? N=344

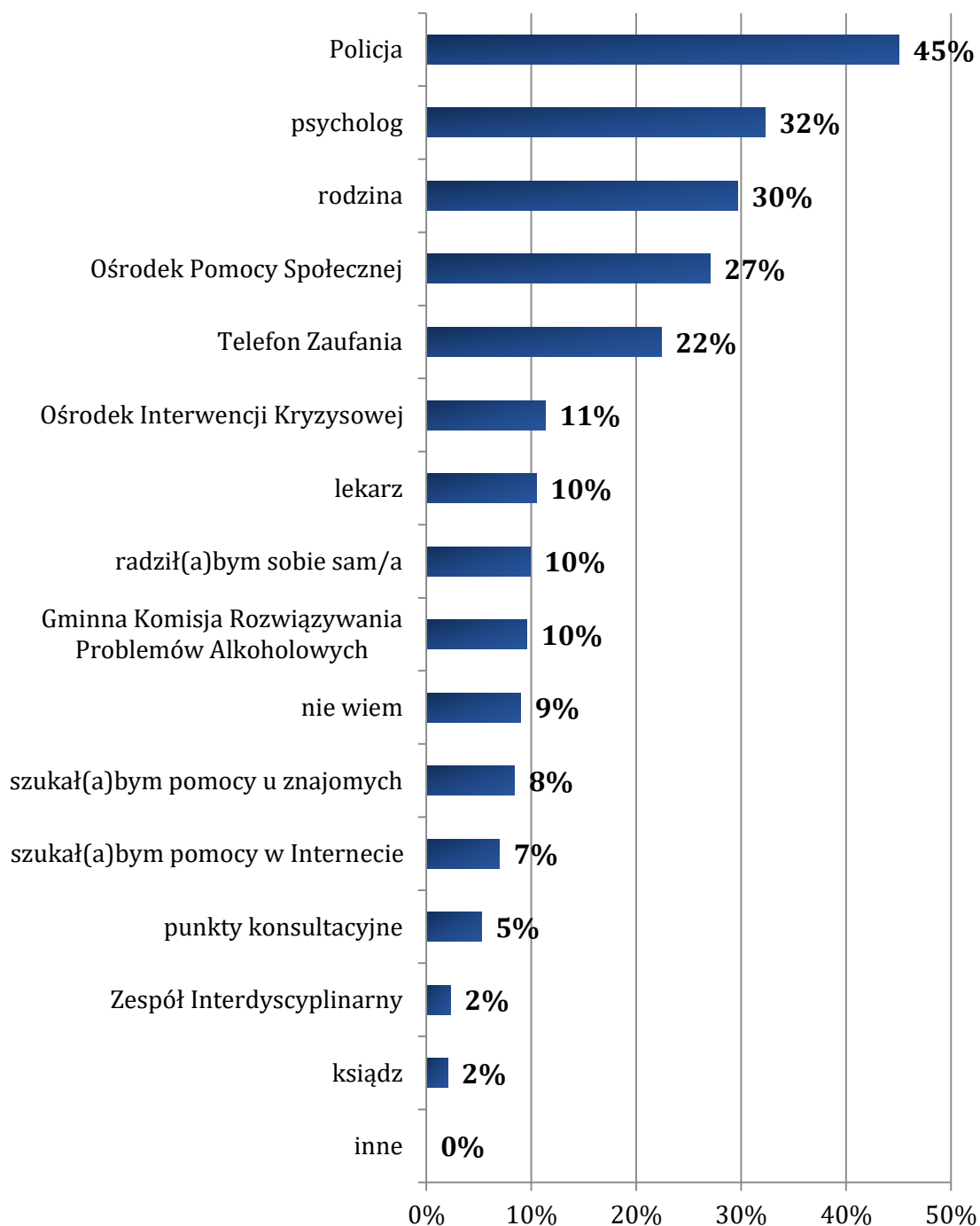
W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 49% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 22% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 12% w każdej chwili ma do nich dostęp. 17% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 31. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=344

W ankiecie pojawiło się również pytanie o miejsca/osoby, do których mieszkańcy zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do Policji (45%), psychologa (32%), do rodziny (30%), a 27% zwróciłoby się po pomoc do Ośrodka Pomocy Społecznej. 10% respondentów radziłoby sobie samemu w takiej sytuacji, a 7% szukałoby pomocy w Internecie. 9% respondentów nie wiedziałoby do kogo zwrócić się po pomoc w takiej sytuacji.

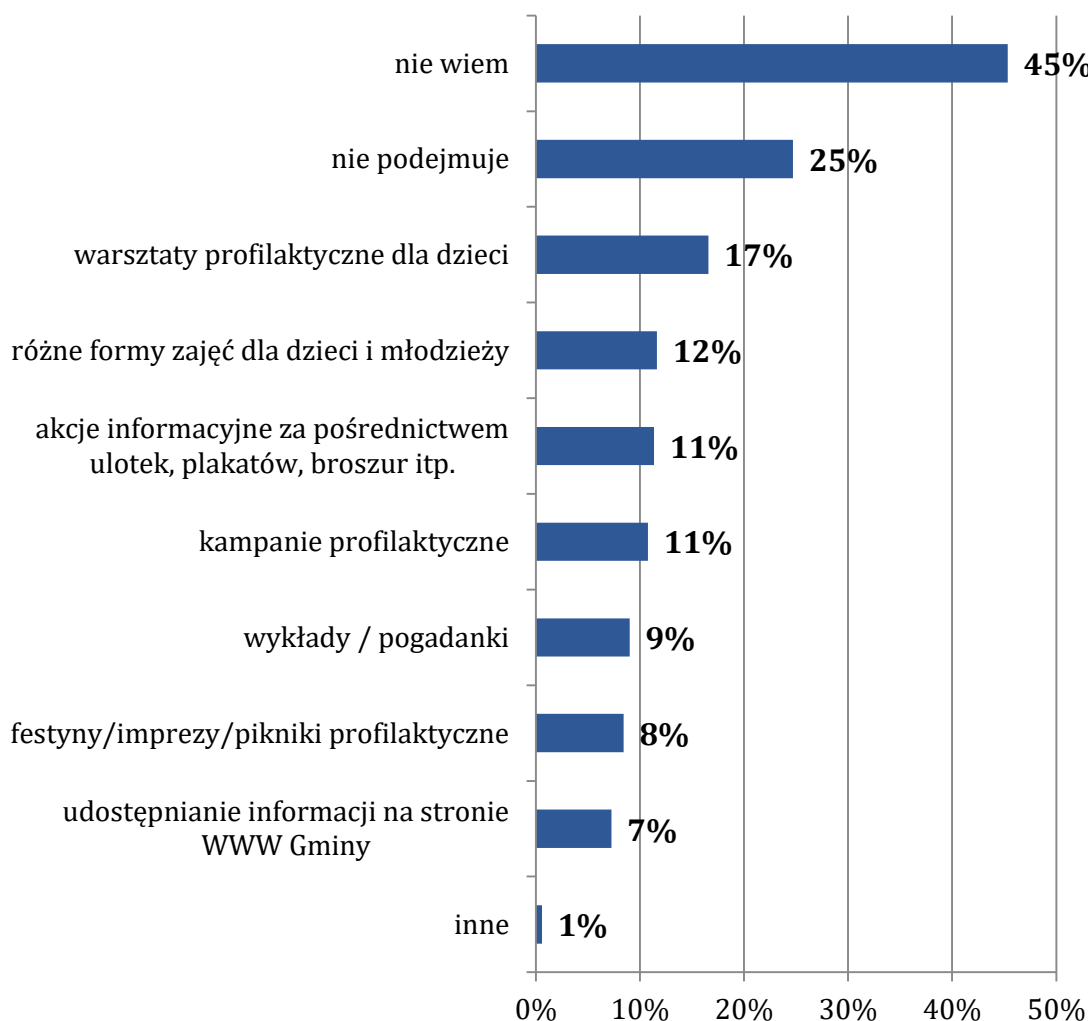
Wykres 32. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie? N=344

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców i rodziców pod kątem działań podejmowanych przez Miasto i Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż znaczna część respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (45%) lub uważa, że Gmina nie podejmuje takich działań (25%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się warsztaty profilaktyczne dla dzieci (17%). Znaczna część mieszkańców wskazała różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży (12%), akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur oraz kampanie profilaktyczne (po 11%). Z kolei najmniej odpowiedzi padło na udostępnianie informacji na stronie internetowej Miasta i Gminy Więcbork (7%).

Wykres 33. Jakie działania według Pana/i podejmuje Miasto i Gmina Więcbork, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy? N=344

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

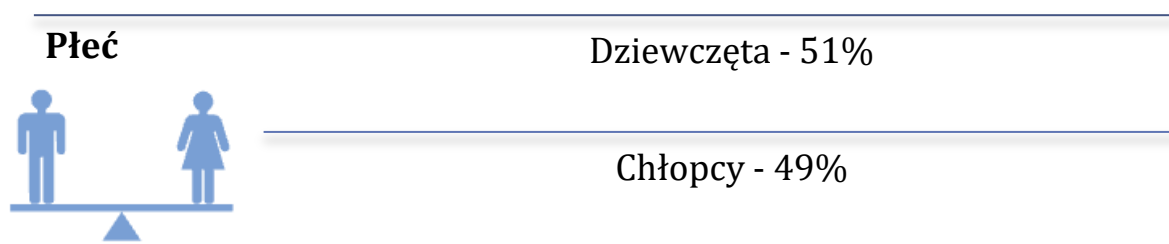
ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z Miasta i Gminy Więcbork. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą, a także poznanie opinii młodych mieszkańców Miasta i Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

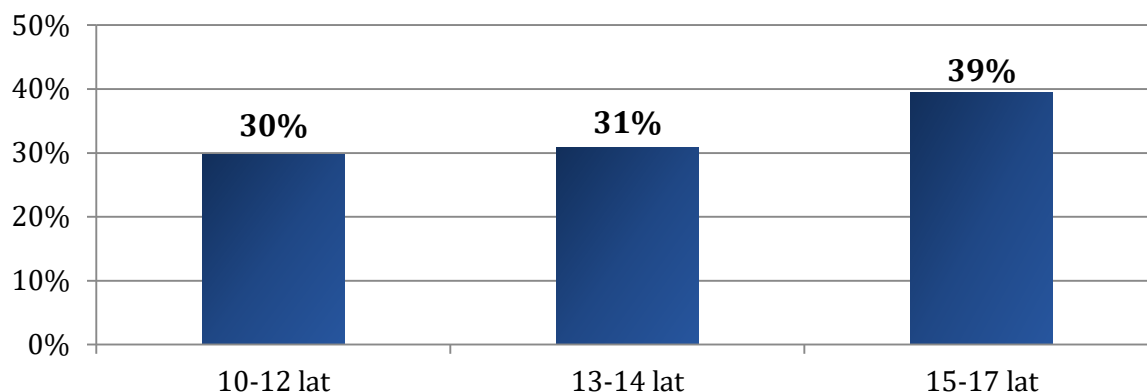
Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Więcbork wypełnili 495 kwestionariuszy ankiet. Poniższy rysunek przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę miały dziewczynki. Stanowiły one 51% ogółu. Chłopcy wypełnili 49% kwestionariuszy.

Rysunek 4. Płeć. N=495

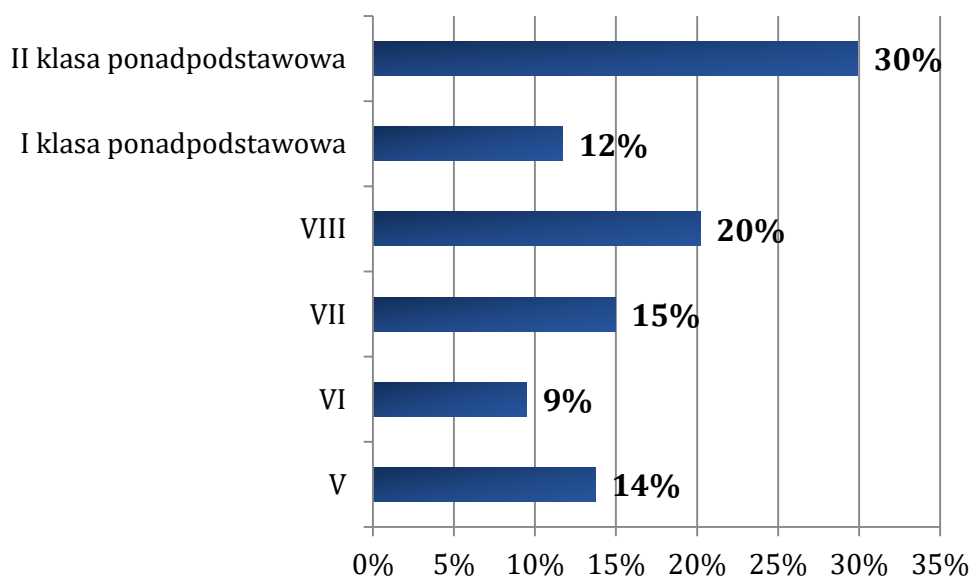
Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 15-17 lat (39%). Uczniowie mający 13-14 lat stanowili 31% ogółu, natomiast 30% ankietowanych biorących udział w badaniu wskazało na przedział wiekowy 10-12 lat.

Wykres 34. Wiek. N=495

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Anketowani uczęszczający do klasy V stanowili 14% osób, 9% uczestników badania wskazało na klasę VI, 15% respondentów wskazało na klasę VII, natomiast 20% kwestionariuszy wypełnili uczniowie klasy VIII. W badaniu ankietowym brali udział także uczniowie szkół ponadpodstawowych, z których 12% uczęszczało do klasy I, a 30% do klasy II.

Wykres 35. Klasa. N=495

PROBLEM ALKOHOLOWY

*Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że **alkohol** jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi - sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości³¹. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych³². Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe³³. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych.*

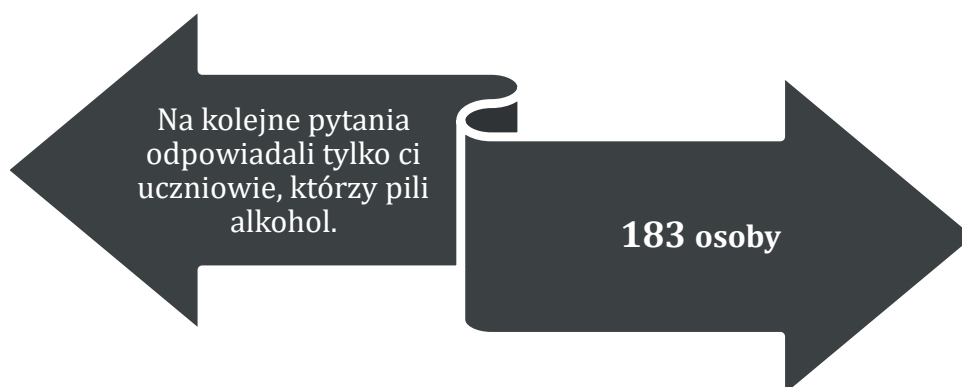
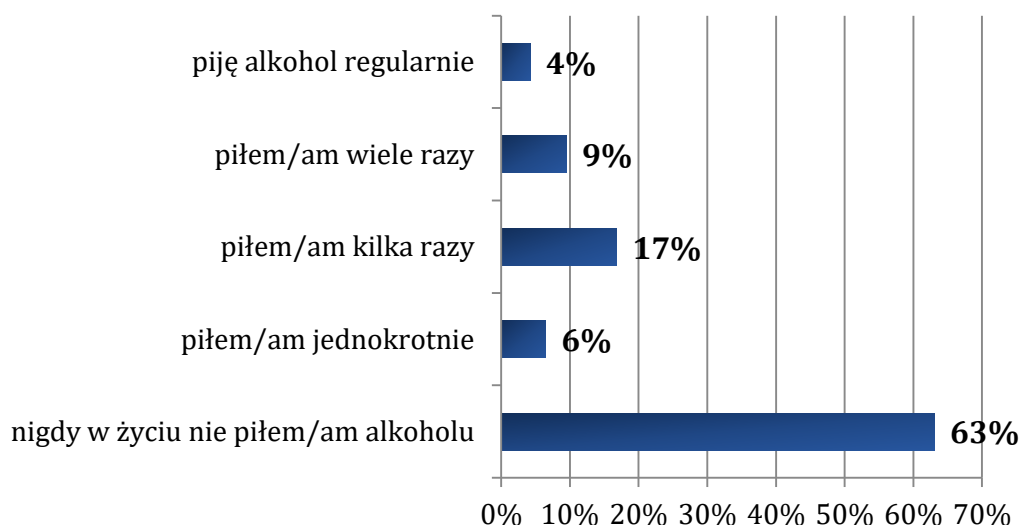
³¹ Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

³² Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

³³ Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców Miasta i Gminy alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał średnio co trzeci uczeń, tj. 37%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, 17% stanowią uczniowie, którzy spożywali go kilka razy, 9% ankietowanych piło go wielokrotnie, a 6% sięgnęło po niego tylko raz. Niepokojące jest to, że 4% uczniów pije alkohol regularnie.

Wykres 36. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=495

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 16 odpowiedzi padło na mniej niż 10 lat (9%), 45 ankietowanych wskazało na przedział wiekowy 10-13 lat (25%), 98 uczniów miało wówczas od 14 do 16 lat (55%), natomiast 20 uczniów miało wówczas 17-18 lat (11%).

Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=183

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MNIEJ NIŻ 10 LAT	9%	16
10-13 LAT	25%	45
14-16 LAT	55%	98
17-18 LAT	11%	20

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Więcbork, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Spożycie alkoholu w tym czasie zostało wskazane przez 108 uczniów (59%), spośród których 56 osób piło go 1-2 razy (31%), 23 osoby sięgnęły po niego 3-4 razy (13%), a 14 respondentów spożywało alkohol 5-7 razy (8%). 15 uczniów przyznało, że w omawianym okresie piło alkohol więcej niż 7 razy (8%)

Tabela 27. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=183

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE PIŁEM/AM ALKOHOLU W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	41%	74
1 – 2 RAZY	31%	56
3 – 4 RAZY	13%	23
5 – 7 RAZY	8%	14
WIĘCEJ NIŻ 7 RAZY	8%	15

Poniższa tabela przedstawia rodzaje alkoholu, po które sięgnęli badani uczniowie. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie Miasta i Gminy Więcbork najczęściej sięgali po piwo (156 osób, tj. 86%). Znaczna część odpowiedzi padło również na wódkę (118 osób, tj. 65%), szampana (113 osób, tj. 62%), oraz wino (105 osób, tj. 58%). 78 uczniów wskazało na likier i nalewkę (43%), 70 odpowiedzi padło na whisky (38%), natomiast wśród innych odpowiedzi ankietowani wymieniali *rum*, *bimber*, *koniak*, *cydr* oraz *brandy* (18 osób, tj. 10%).

Tabela 28. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=183

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
PIWO	86%	156
WÓDKA	65%	118
SZAMPAN	62%	113
WINO	58%	105
LIKIER, NALEWKA	43%	78
WHISKY	38%	70
INNY	10%	18

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Badania wykazały, że wśród uczniów, którzy spożywali alkohol, większość nie doznała w związku z tym przykrych następstw (145 osób, tj. 81%). Wśród najczęściej wskazywanych doświadczeń przez respondentów znalazła się kłótnia lub bójka oraz problemy rodzinne (kolejno po 20 i 19 osób, tj. 11%). Odpowiedzi uczniów padły także na wypadek lub uszkodzenie ciała i problemy z policją (kolejno po 11 i 10 osób, tj. 6%), pogorszenie relacji koleżeńskich (9 osób, tj. 5%), problemy finansowe oraz problemy w szkole (kolejno po 6 i 5 osób, tj. 3%). Wśród innych odpowiedzi, jeden z respondentów wymienił *wykorzystanie seksualne*.

Tabela 29. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? N=183

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE MIAŁEM/AM PRZYKRYCH DOŚWIADCZEŃ	81%	145
KŁÓTNIA LUB BÓJKA	11%	20
PROBLEMY W RODZINIE	11%	19
WYPADEK LUB USZKODZENIE CIAŁA	6%	11
PROBLEMY Z POLICJĄ	6%	10
POGORSZENIE RELACJI KOLEŻEŃSKICH	5%	9
PROBLEMY FINANSOWE	3%	6
INNE	3%	6
PROBLEMY W SZKOLE	3%	5

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej byli przez kogoś częstowani alkoholem (110 osób, tj. 61%) lub otrzymali alkohol do spróbowania od rodziców (74 osoby, tj. 41%). 59 respondentów zakupiło go samodzielnie (33%), a 49 uczniów poprosiło o jego zakup kogoś innego (27%). 40 ankietowanych otrzymało go od starszych kolegów (22%), a 23 respondentów podkraśćło go rodzicom (13%). Wśród innych odpowiedzi, respondenci wskazywali, że spróbowali alkoholu podczas *uroczystości rodzinnych* (9 osób, tj. 5%).

Tabela 30. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=183

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
KTOŚ MNIE POCZĘSTOWAŁ	61%	110
RODZICE DALI MI SPRÓBOWAĆ	41%	74
KUPIŁEM/AM SOBIE SAM/A	33%	59
POPROSIŁEM/AM KOGOŚ O KUPNO	27%	49
DOSTAŁEM/AM OD STARSZYCH KOLEGÓW	22%	40
PODKRADŁEM/AM RODZICOM	13%	23
INNE	5%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PROBLEM NIKOTYNOWY

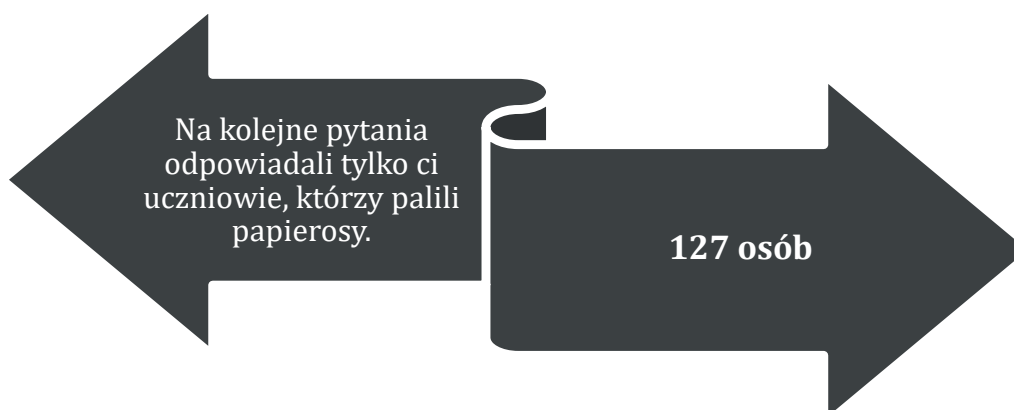
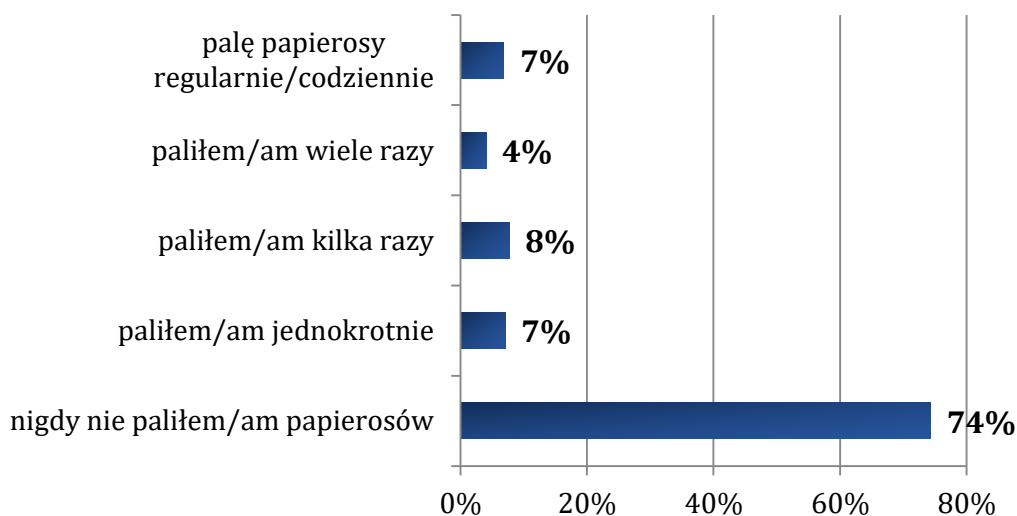
Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że **palenie papierosów** jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej³⁴. Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt³⁵. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerozol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metyl-benzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 26% ankietowanych, w tym 7% sięgnęło po nie jednokrotnie, 8% - kilka razy, 4% - wiele razy, natomiast 7% pali papierosy regularnie.

³⁴ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

³⁵ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Wykres 37. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=495

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że 14 uczniów sięgnęło po papierosy przed 10 rokiem życia (11%), 35 osób miało wówczas 10-13 lat (28%), 62 osoby wskazały na przedział wiekowy 14-16 lat (49%), a 15 uczniów na 17-18 lat (12%).

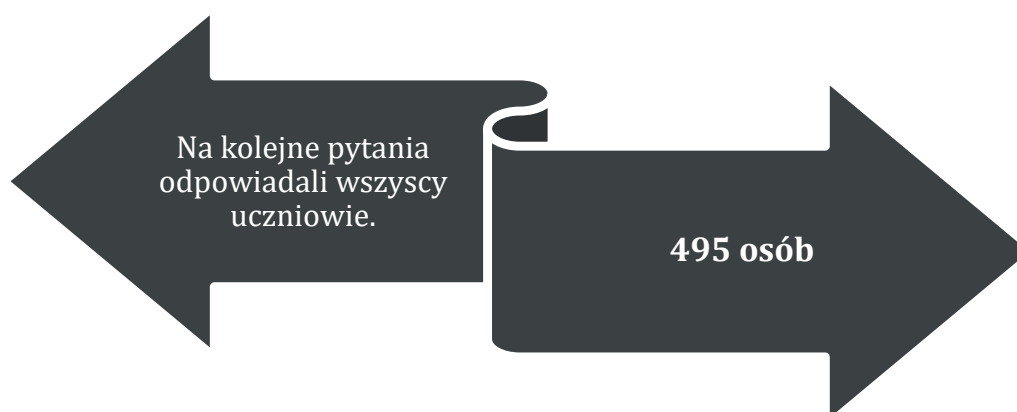
Tabela 31. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=127

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MNIEJ NIŻ 10 LAT	11%	14
10-13 LAT	28%	35
14-16 LAT	49%	62
17-18 LAT	12%	15

W ramach badań uzyskana miała być również informacja odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W tym okresie po papierosy sięgnęło 76 uczniów (60%), spośród których 17 osób paliło je 1-2 razy (13%), 11 respondentów 3-4 razy (9%), 10 uczniów sięgnęło po papierosa od 5 do 10 razy (8%), natomiast 38 badanych więcej niż 10 razy (30%).

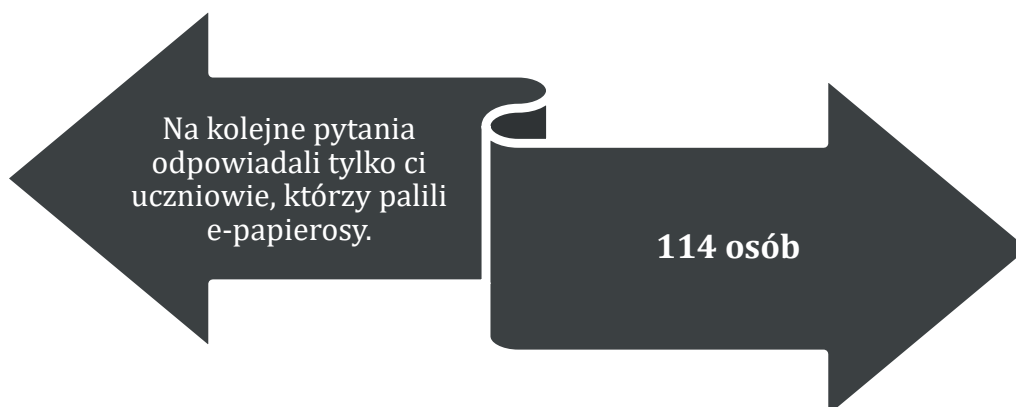
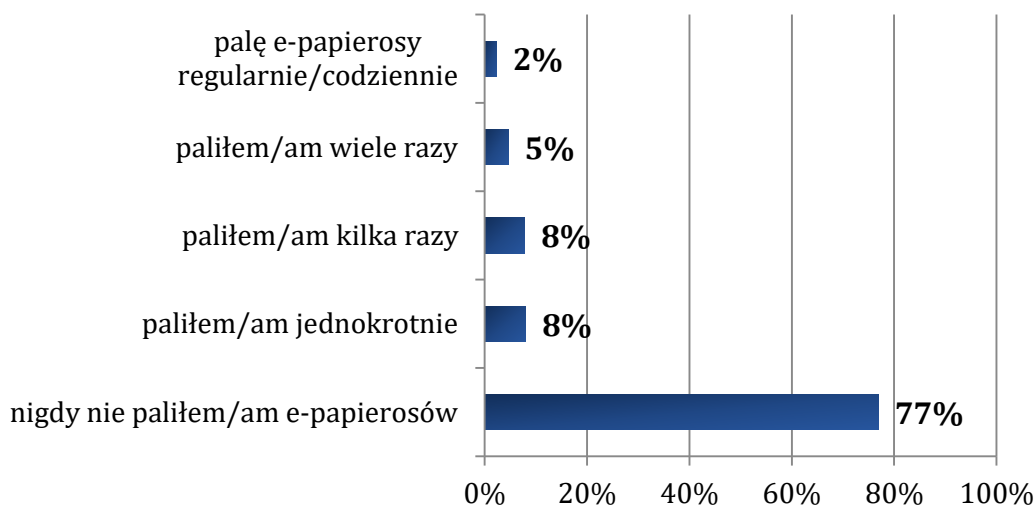
Tabela 32. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=127

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE PALIŁEM/AM PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	40%	50
1 – 2 RAZY	13%	17
3 – 4 RAZY	9%	11
5 – 10 RAZY	8%	10
WIĘCEJ NIŻ 10 RAZY	30%	38

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 23% ankietowanych, w tym 8% paliło je jednokrotnie, kolejne 8% – kilka razy, 5% – wiele razy, natomiast 2% palie je codziennie.

Wykres 38. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=495

W ramach badań uzyskano w następnej kolejności informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po niego mając 14-16 lat (62 osoby, tj. 55%), 28 ankietowanych miało wówczas 10-13 lat (25%), 15 uczniów sięgnęło po e-papierosy między 17, a 18 rokiem życia (13%), natomiast wiek 8 osób nie przekraczał wówczas 10 lat (7%).

Tabela 33. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=114

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MNIEJ NIŻ 10 LAT	7%	8
10-13 LAT	25%	28
14-16 LAT	55%	62
17-18 LAT	13%	15

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy sięgnęło 49 uczniów (44%), spośród których 18 osób paliło je 1-2 razy (16%), 8 osób 3-4 razy (7%), 7 ankietowanych 5-10 razy (6%), natomiast 16 osób w omawianym okresie sięgnęło po nie więcej niż 10 razy (14%).

Tabela 34. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=114

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE PALIŁEM/AM E-PAPIEROSÓW W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	56%	63
1 – 2 RAZY	16%	18
3 – 4 RAZY	7%	8
5 – 10 RAZY	6%	7
WIĘCEJ NIŻ 10 RAZY	14%	16

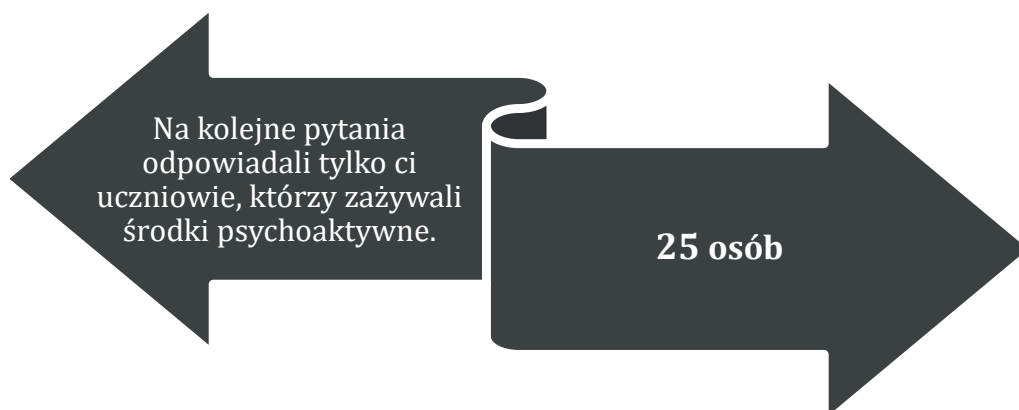
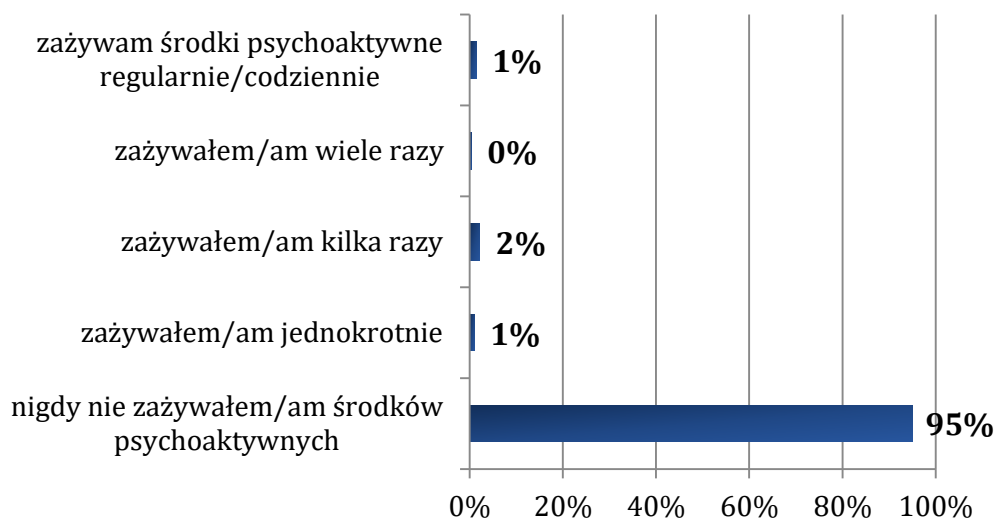
PROBLEM NARKOTYKOWY

*W dzisiejszych czasach nielegalne **substancje psychoaktywne** są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzenia się przyjmowało 6,6% ankietowanych³⁶. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.*

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie Miasta i Gminy Więcbork. W celu dogłębnej analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jak wynika z zebranych danych zażywało je 4% ankietowanych, spośród których, kolejno po 1% zażywało je jednokrotnie lub sięga po nie regularnie, natomiast 2% uczniów sięgnęło po omawiane substancje kilka razy.

³⁶ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Wykres 39. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=495

Uczniowie, którzy zadeklarowali spożywanie substancji psychoaktywnych, zostali zapytani o to, jak często zażywali je w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie ankietowe. Odpowiedzi ankietowanych wskazują, że w omawianym okresie po substancje psychoaktywne sięgnęło 17 uczniów: 8 osób wskazało na 1-2 razy (32%), 2 badanych 5-10 razy (8%), natomiast 7 respondentów ponad 10 razy (28%).

Tabela 35. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=25

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE ZAŻYWAŁEM/AM NARKOTYKÓW/DOPALACZY W CIĄGU OSTATNICH 30 DNI	32%	8
1 – 2 RAZY	32%	8
3 – 4 RAZY	0%	0
5 – 10 RAZY	8%	2
WIĘCEJ NIŻ 10 RAZY	28%	7

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. 8 respondentów wskazało, że miało wówczas mniej niż 10 lat (32%), 3 odpowiedzi padły na 10-13 lat (12%), 12 osób wskazało na wiek między 14, a 16 lat (48%), a 2 uczniów miało wtedy 17-18 lat (8%).

Tabela 36. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? N=25

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MNIEJ NIŻ 10 LAT	32%	8
10-13 LAT	12%	3
14-16 LAT	48%	12
17-18 LAT	8%	2

Ankietowani zostali zapytani także o to jakie substancje psychoaktywne zażywali. Kolejno, według liczby wskazań, respondenci wymienili: marihuanę lub haszysz (22 osoby, tj. 88%), ekstazy (11 osób, tj. 44%), amfetaminę i metamfetaminę (po 10 osób, tj. 40%), leki w celu odurzenia (9 osób, tj. 36%), substancje wziewne, grzyby halucynogenne, kokainę, LSD, mefedron (po 7 osób, tj. 28%), a także sterydy anaboliczne i dopalacze (po 6 osób, tj. 24%).

Tabela 37. Jakie były to substancje? N=25

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
MARIHUANA LUB HASZYSZ	88%	22
EKSTAZY	44%	11
AMFETAMINA	40%	10
METAMFETAMINA	40%	10
LEKI W CELU ODURZENIA	36%	9
SUBSTANCJE WZIEWNE	28%	7
GRZYBY HALUCYNOGENNE	28%	7
KOKAINA	28%	7
LSD	28%	7
MEFEDRON	28%	7
STERYDY ANABOLICZNE	24%	6
DOPALACZE	24%	6
INNE	16%	4

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Uczniowie, którzy zażywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie, od kogo je otrzymali. Największa liczba uczniów wskazała, iż otrzymała je od kolegi/koleżanki (10 osób, tj. 40%), brała je wspólnie, w grupie przyjaciół (9 osób, tj. 36%) oraz zakupiła je od kogoś, kogo znała ze słyszenia (7 osób, tj. 28%).

Tabela 38. Skąd wziąłeś/ęłaś tę substancję? N=25

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
DOSTAŁEM/AM OD KOLEGI/KOLEŻANKI	40%	10
BRALIŚMY TO WSPÓLNIE, W GRUPIE PRZYJACIÓŁ	36%	9
KUPIŁEM/AM OD KOGOŚ ZNANEGO MI ZE SŁYSZENIA, ALE NIE OSOBIŚCIE	28%	7
NIE WIEM	28%	7
DOSTAŁEM/AM OD STARSZEGO BRATA LUB SIOSTRY	24%	6
DOSTAŁEM/AM OD KOGOŚ, KOGO ZNAŁEM/AM ZE SŁYSZENIA, ALE NIE OSOBIŚCIE	20%	5
KUPIŁEM/AM OD OBCEJ OSOBY	20%	5
DOSTAŁEM/AM OD OBCEJ OSOBY	16%	4
KUPIŁEM/AM OD KOLEGI	12%	3
KUPIŁEM/AM PRZEZ INTERNET	12%	3
OTRZYMAŁEM/AM JĄ NIEŚWIADOMIE (BEZ MOJEJ ZGODY)	12%	3
INNE	4%	1

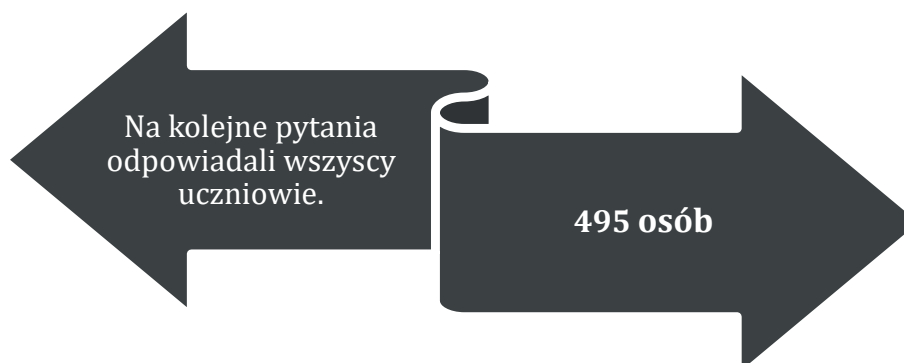
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym przykrych konsekwencji. 7 respondentów doznało problemów z Policją (29%), po 6 wskazań padło na problemy w szkole, problemy w rodzinie oraz na kłótnię lub bójkę (25%). 5 uczniów doświadczyło także pogorszenia relacji koleżeńskich i problemów finansowych (po 21%), natomiast 3 osoby doznały wypadku lub uszkodzenia ciała (13%).

Tabela 39. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy? N=25

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
NIE MIAŁEM/AM PRZYKRYCH DOŚWIADCZEŃ	67%	16
PROBLEMY Z POLICJĄ	29%	7
PROBLEMY W SZKOLE	25%	6
PROBLEMY W RODZINIE	25%	6
KŁÓTNIA LUB BÓJKA	25%	6
PROBLEMY FINANSOWE	21%	5
POGORSZENIE RELACJI KOLEŻEŃSKICH	21%	5
WYPADEK LUB USZKODZENIE CIAŁA	13%	3
INNE	13%	3

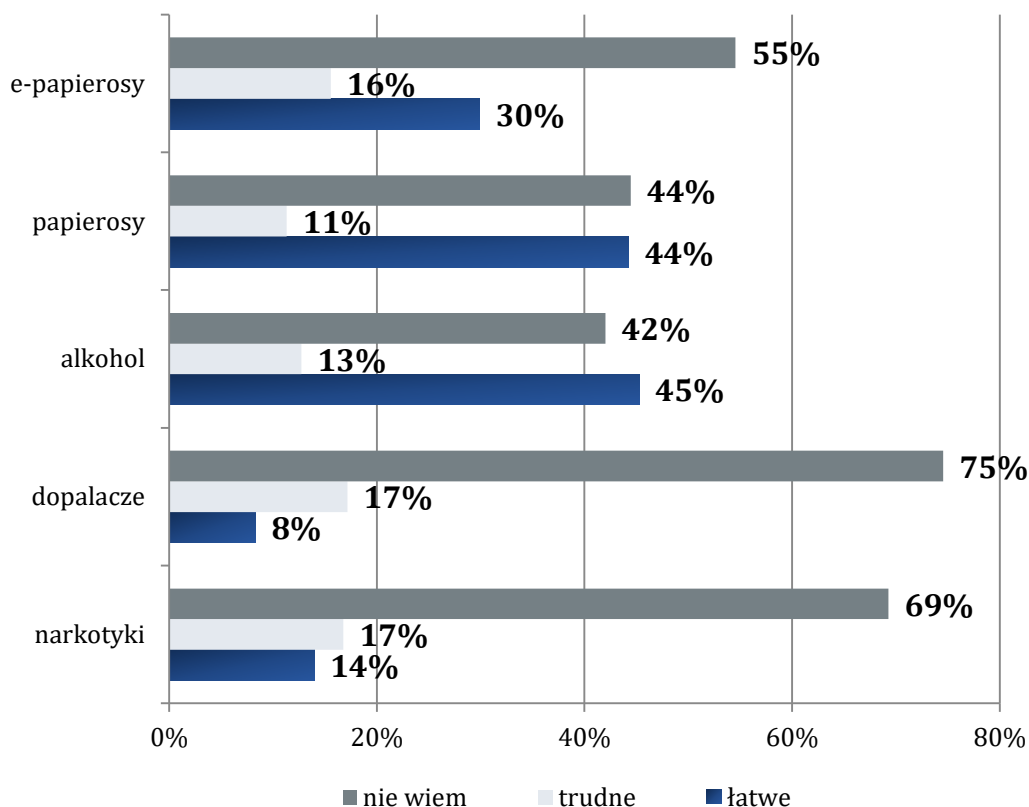
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najłatwiejsze są do zdobycia dla uczniów papierosy i alkohol:

- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 14% ankietowanych, a trudne dla 17%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 8% ankietowanych, a trudne dla 17%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 45% ankietowanych, a trudny dla 13%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 44% ankietowanych, a trudne dla 11%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 30% ankietowanych, a trudne dla 16%.

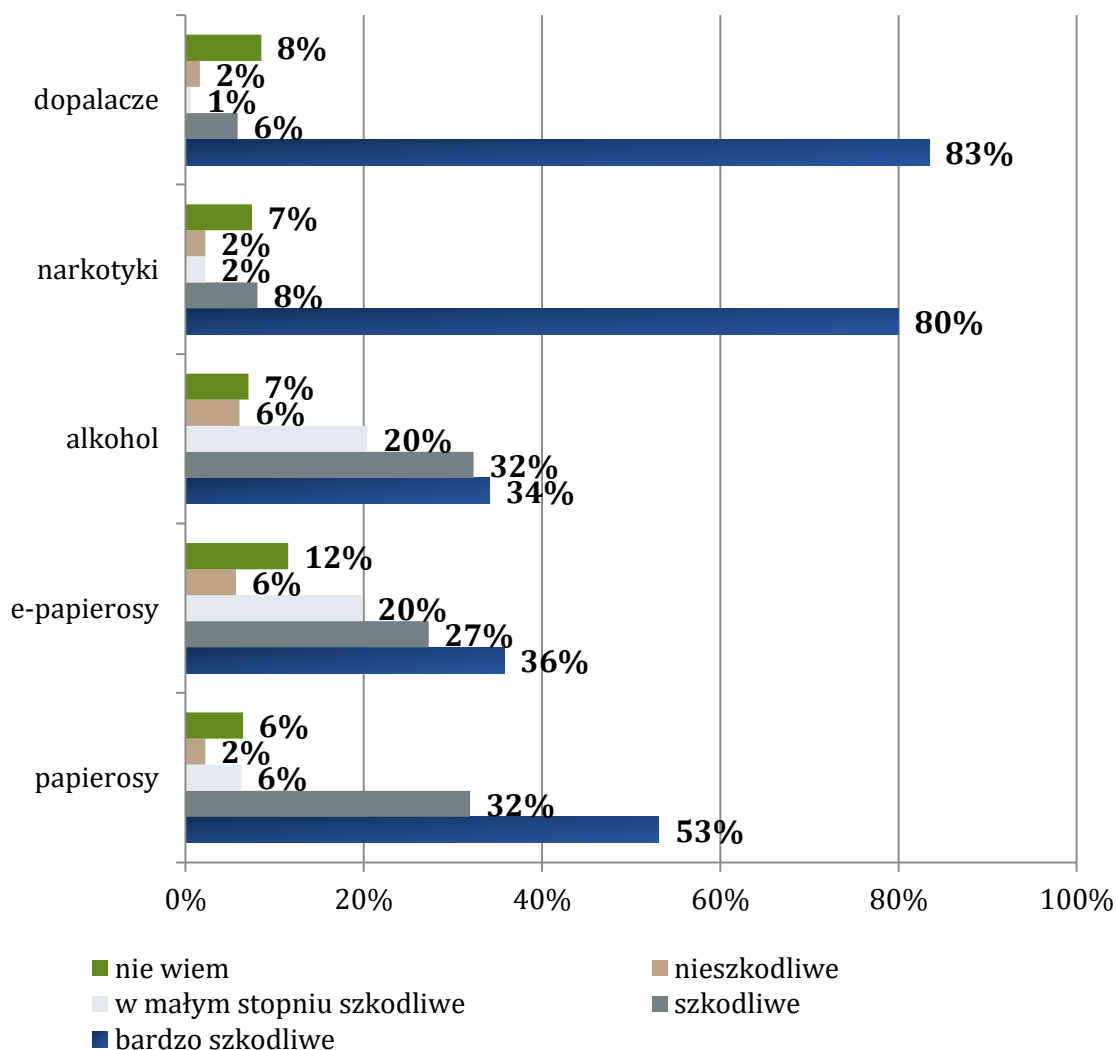
Wykres 40. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=495

Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco:

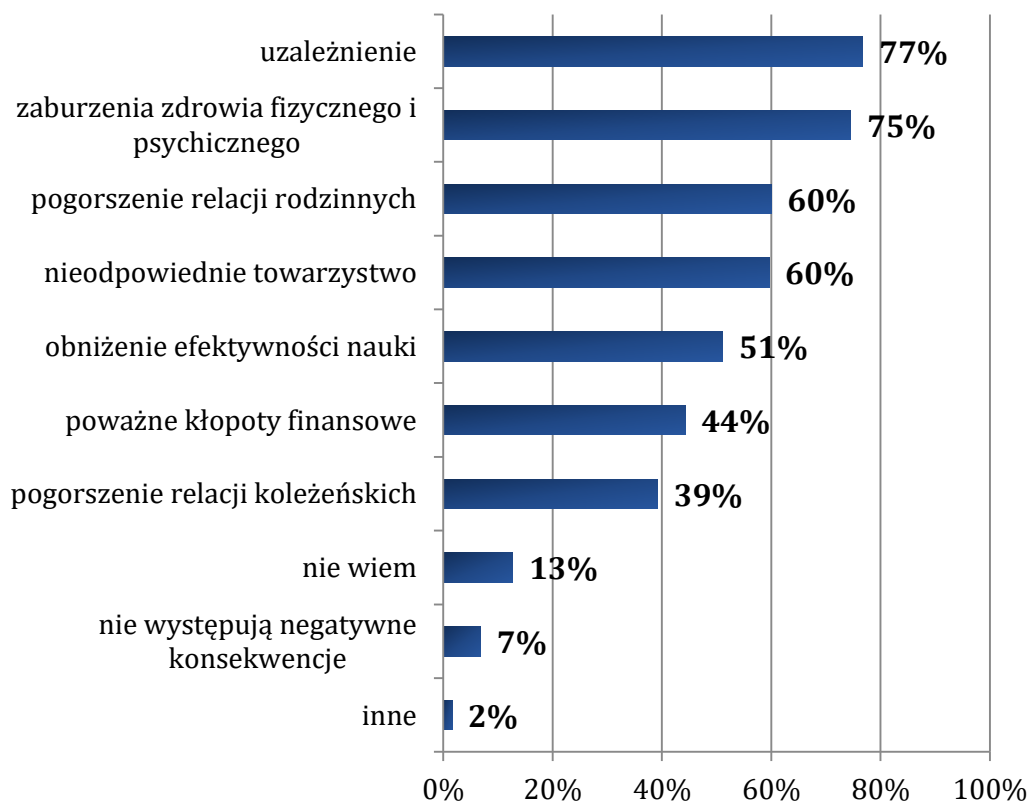
- szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 90% badanych, narkotyków 91%, alkoholu – 86%, e-papierosów – 83%, natomiast papierosów – 91%;
- ze szkodliwości niżej wymienionych substancji nie zdaje sobie sprawy po 2% uczniów w przypadku dopalaczy, narkotyków i papierosów, a po 6% respondentów w przypadku alkoholu i e-papierosów;
- brak wiedzy na temat szkodliwości dopalaczy ma 8% respondentów, po 7% w przypadku narkotyków i alkoholu, 12% na temat e-papierosów, a 6% na temat papierosów.

Wykres 41. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=495

Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (77%) oraz na zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (75%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo i pogorszenie relacji rodzinnych (po 60%), obniżenie efektywności nauki (51%), poważne kłopoty finansowe (44%) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (39%). Wśród innych odpowiedzi badani wskazali *zaburzenia nerwowe, choroby i śmierć*. 7% uczniów stwierdziło, że nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 13% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy.

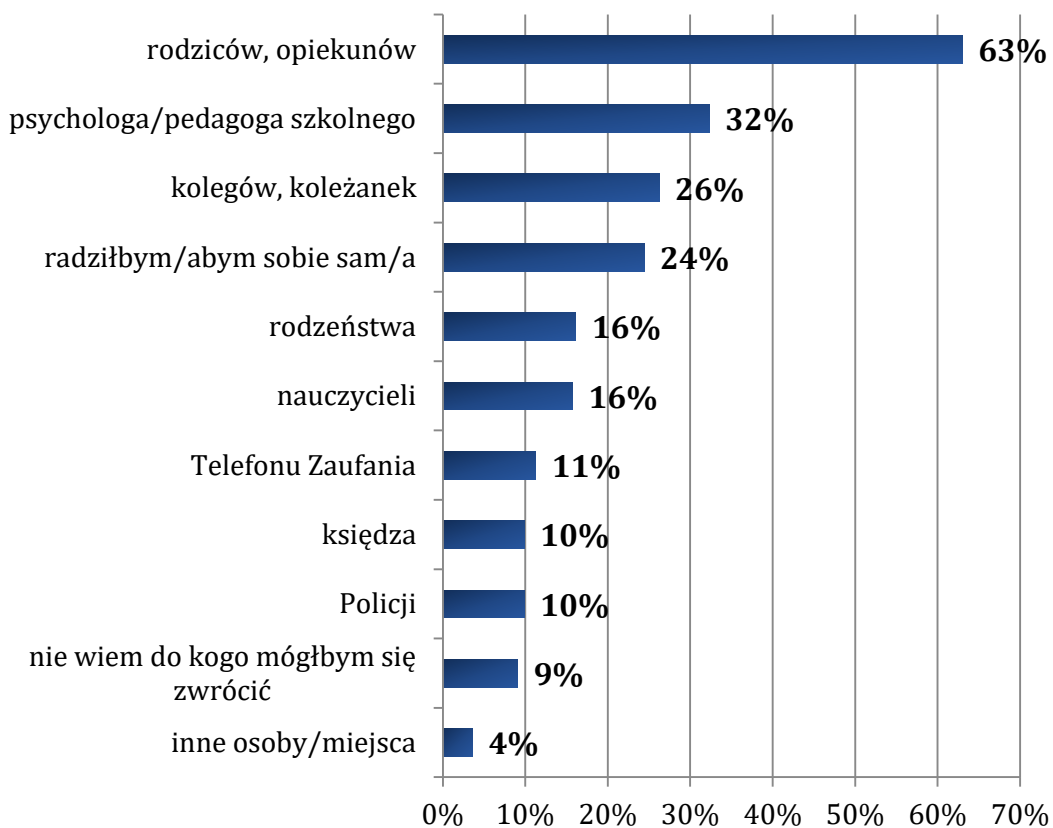
Wykres 42. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (63%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (32%), natomiast na trzecim koledzy/koleżanki (26%). Tylko 9% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc. Średnio co czwarty ankietowany przyznał, że w razie tego typu problemów radziłoby sobie samodzielnie (24%). Wśród odpowiedzi „inne osoby/miejsca” ankietowani wskazali także na dalszą rodzinę oraz szpital.

Wykres 43. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

PROBLEM PRZEMOCY

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów³⁷. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)³⁸. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktylizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce³⁹. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

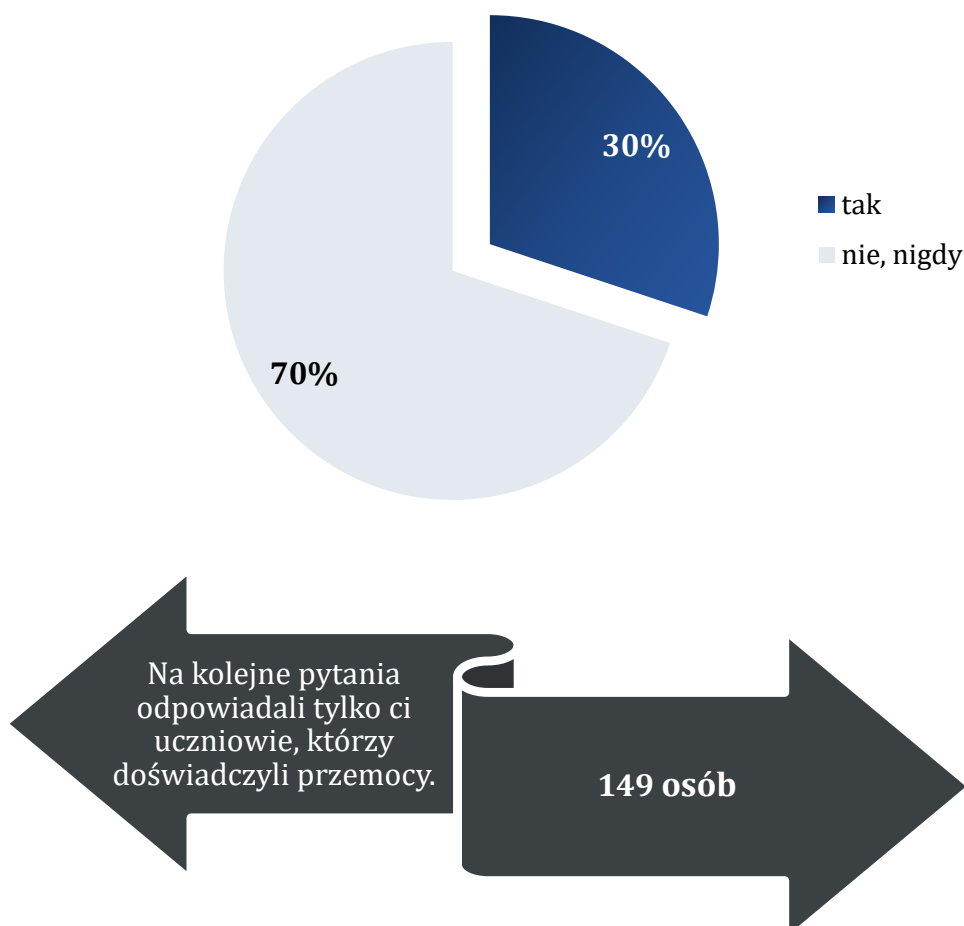
³⁷ Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

³⁸ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

³⁹ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!*

Kolejna część raportu ma na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczył co trzeci uczeń, tj. 30%.

Wykres 44. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=495

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – na tę odpowiedź wskazało 69 osób, tj. 50%. 45 odpowiedzi padło na znajomych (33%), 35 osób wskazało na tatę (25%), a 25 respondentów na mamę (18%). 33 odpowiedzi padło na rodzeństwo (24%). Wśród innych odpowiedzi uczniowie wymienili także *kuzyna, ojczyma, nieznajomego i księdza*.

Tabela 40. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=149

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
KOLEDZY ZE SZKOŁY	50%	69
ZNAJOMI	33%	45
TATA	25%	35
RODZEŃSTWO	24%	33
INNE OSOBY	24%	33
MAMA	18%	25

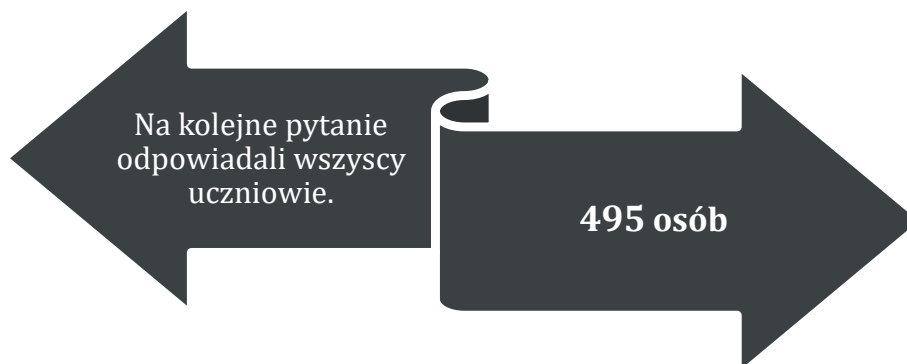
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów dotyczące rodzajów doznawanej przez nich przemocy. Przemocy psychicznej doświadczyło 113 badanych (85%), przemocy fizycznej 65 osób (49%). 19 uczniów doświadczyło przemocy seksualnej (14%), a 14 osób doznało zaniedbania (11%).

Tabela 41. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=149

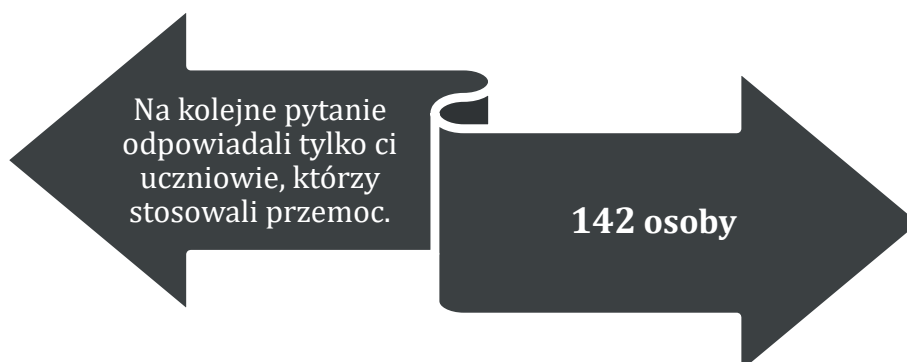
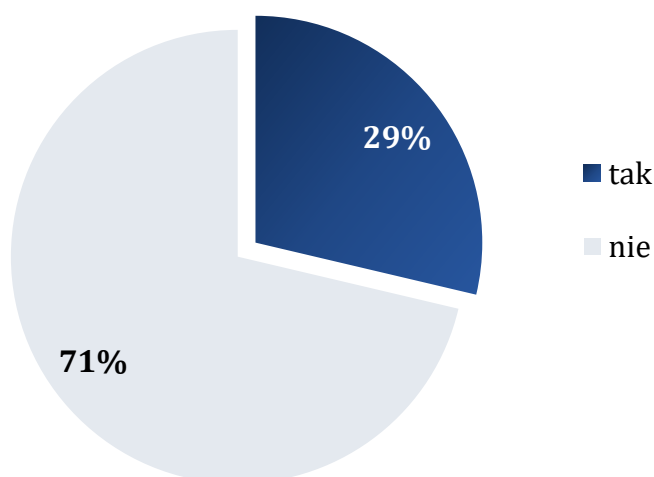
ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
KTOŚ CIĘ PRZEZYWAŁ, GROZIŁ CI, UPOKARZAŁ, STRASZYŁ, WYŚMIEWAŁ ITP.	85%	113
KTOŚ CIĘ BIŁ, KOPAŁ, SZARPAŁ, DUSIŁ, POPYCHAŁ, SPOLICZKOWAŁ ITP.	49%	65
KTOŚ DOTYKAŁ CIĘ W MIEJSCA, W KTÓRE SOBIE TEGO NIE ŻYCZYŁEŚ/AŚ, KTOŚ MÓWIŁ O TWOIM CIELE W SPOSÓB KTÓRY CIĘ ZAWSTYDZAŁ ITP.)	14%	19
NIE MIAŁEŚ/AŚ ZAPEWNIONEJ OPIEKI KIEDY BYŁEŚ/AŚ CHORY/A, WSPARCIA I POMOCY OD RODZICÓW/OPIEKUNÓW KIEDY MIAŁEŚ/AŚ PROBLEMY, DOSTAWAŁEŚ/AŚ ZBYT MAŁO JEDZENIA DLATEGO PRZEZ DŁUŻSZY CZAS BYŁEŚ/AŚ GŁODNY/A ITP.	11%	14

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Na pytanie to, twierdzącej odpowiedzi udzielił co trzeci ankietowany, tj. 29%.

Wykres 45. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=495

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż przemoc psychiczną zastosowało 91 uczniów (69%), przemoc fizyczną – 80 ankietowanych (61%), a przemoc seksualną – 8 osób (6%).

Tabela 42. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=142

ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
PRZEZYWAŁEŚ/AŚ KOGOŚ, GROZIŁEŚ/AŚ KOMUŚ, UPOKARZAŁEŚ/AŚ KOGOŚ, STRASZYŁEŚ/AŚ, WYŚMIEWAŁEŚ/AŚ ITP.	69%	91
BIŁEŚ/AŚ KOGOŚ, KOPAŁEŚ/AŚ, SZARPAŁEŚ/AŚ, DUSIŁEŚ/AŚ, POPYCHAŁEŚ/AŚ, SPOLICZKOWAŁEŚ/AŚ ITP.	61%	80
DOTYKAŁEŚ/AŚ KOGOŚ W MIEJSCA, W KTÓRE SOBIE TA OSOBA TEGO NIE ŻYCZYŁ/A, MÓWIŁEŚ/AŚ O CZYIMŚ CIELE W SPOSÓB KTÓRY JĄ ZAWSTYDZAŁ ITP.	6%	8

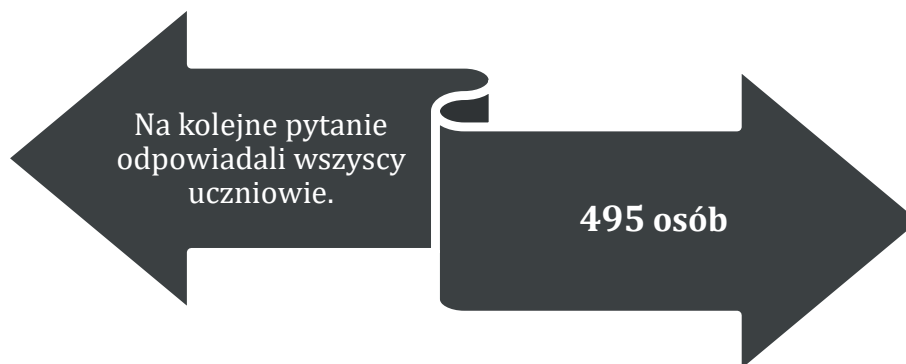
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Analizie poddane zostały również odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec rówieśników – wskazało na to 90 osób, tj. 66%. Odpowiedzi uczniów padały także na rodzeństwo (53 osoby, tj. 39%), rodziców (9 osób, tj. 7%) oraz inne osoby, gdzie respondenci wskazali, iż stosowali przemoc w wyniku *samoobrony* (30 osób, tj. 22%).

Tabela 43. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=142

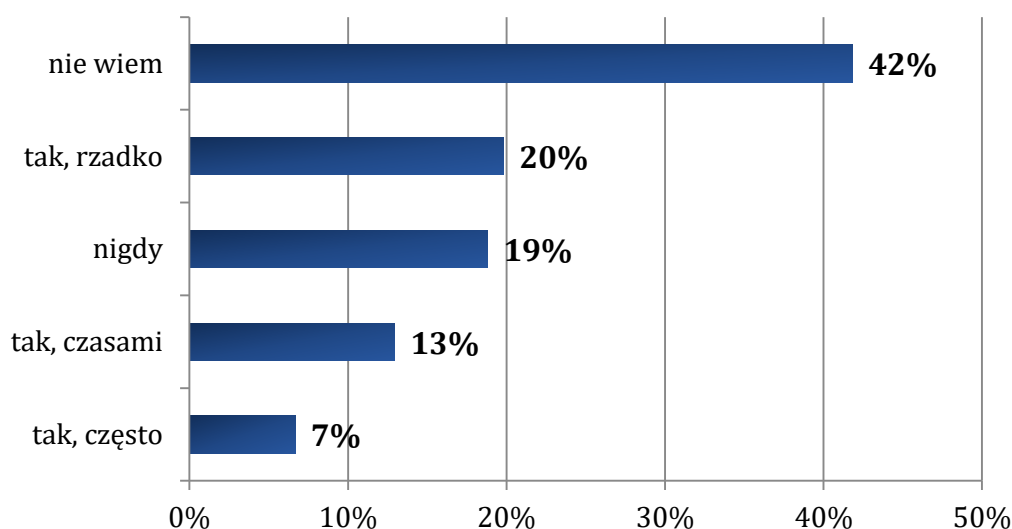
ODPOWIEDŹ	%	LICZBA ODP.
WOBEC RÓWIEŚNIKÓW	66%	90
WOBEC RODZEŃSTWA	39%	53
WOBEC INNYCH OSÓB	22%	30
WOBEC RODZICÓW	7%	9

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznał to średnio co trzeci respondent (40%). Z udzielonych przez 20% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 13% - czasami, a zdaniem 7% - często.

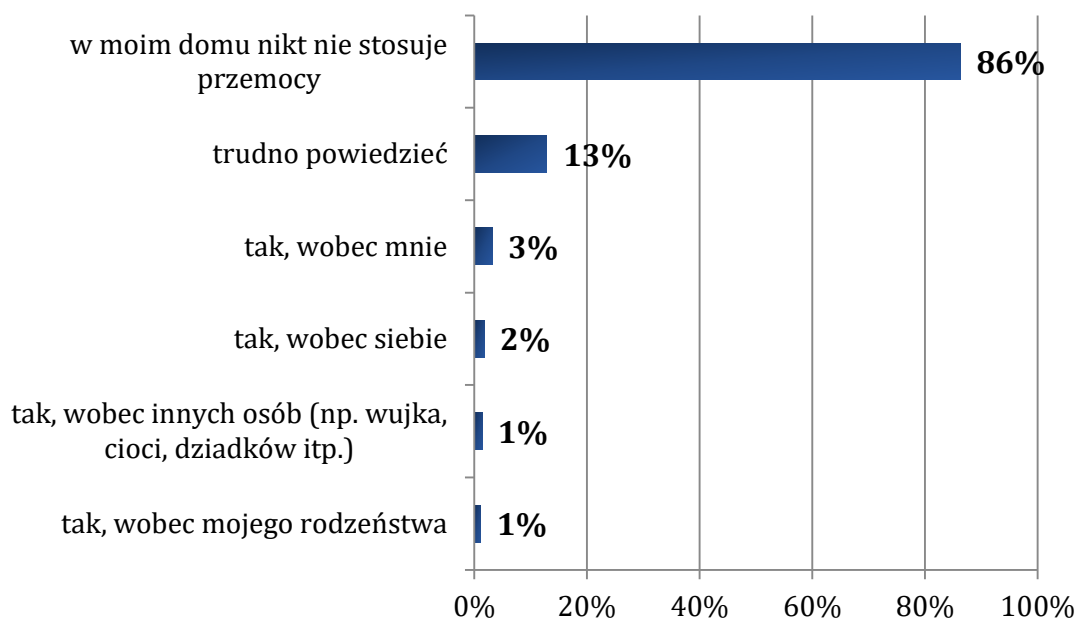
Wykres 46. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?
N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że 3% uczniów wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, 2% na to, że członkowie rodziny stosują przemoc wobec siebie nawzajem, natomiast 1% uczniów wskazało, że w ich domu przemoc stosowana jest wobec dalszych członków rodziny (np. babci), a kolejny 1% wobec rodzeństwa. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 13% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

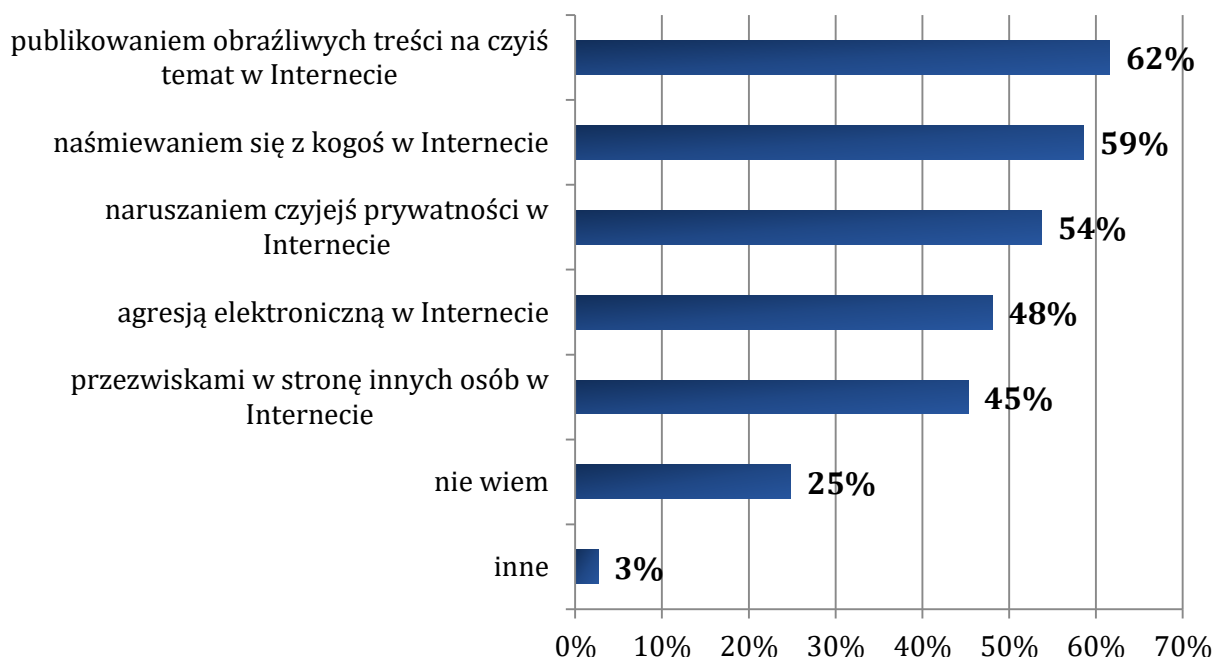
Wykres 47. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców Miasta i Gminy nie ma na ten temat świadomości. Na przewziska w stronę innych osób wskazało 45%, a na agresję elektroniczną - 48%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (62%), naśmiewanie się z kogoś w Internecie (59%) oraz naruszanie czyjejś prywatności w Internecie (54%). Co czwarty ankietowany wskazał na brak wiedzy w tym zakresie (25%).

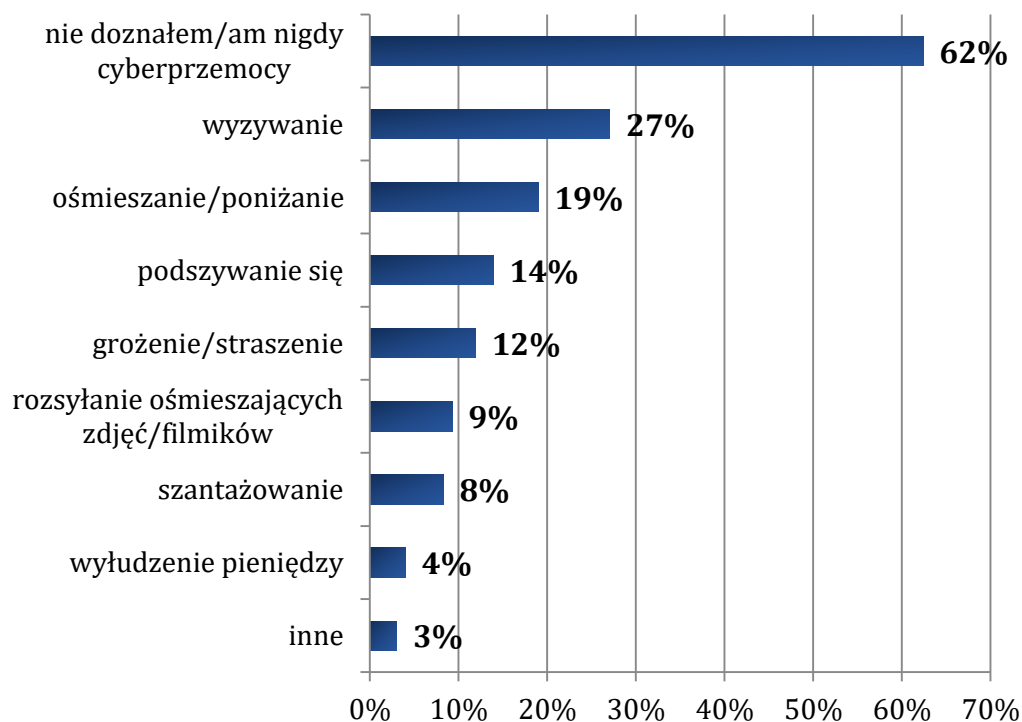
Wykres 48. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży uczęszczających do szkół na terenie Miasta i Gminy Więcbork, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 38% badanych, w tym 27% wyzywania, 19% ośmieszania/ponizania, 14% podszywania się, 12% grożenia/straszenia, 9% rozsyłania ośmieszających materiałów graficznych, 8% szantażowania, a 4% wyłudzenia pieniędzy. Wśród innych odpowiedzi jedna z respondentek wskazała na *próby wyłudzenia nagich zdjęć*.

Wykres 49. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=495

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

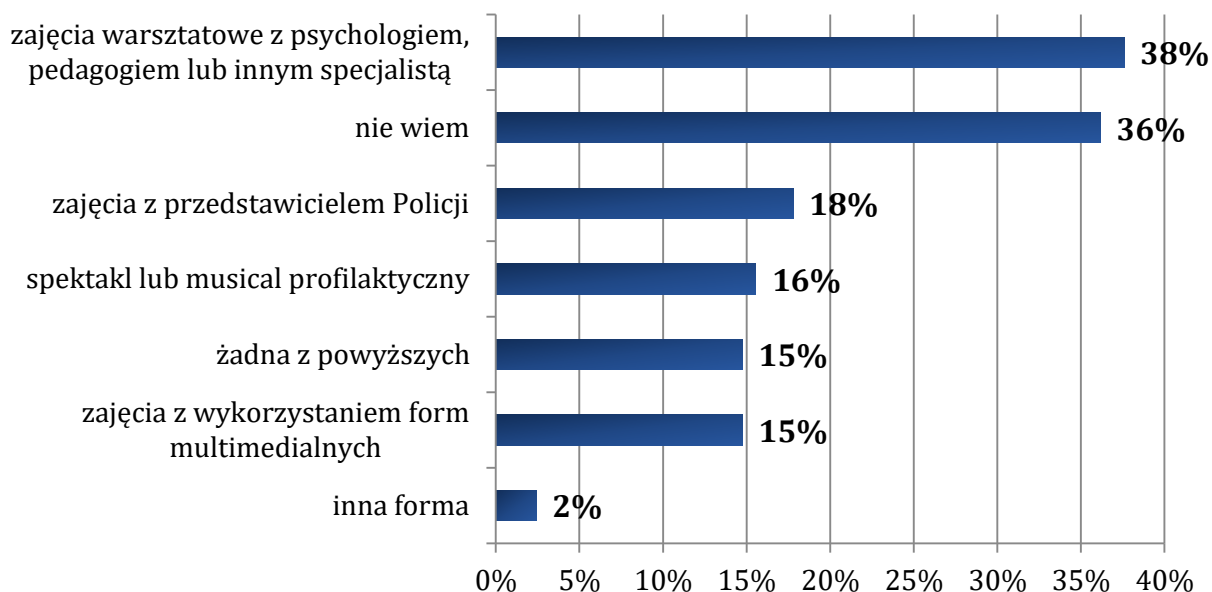
DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

*Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych **działań profilaktycznych**. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych⁴⁰.*

W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 38% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 18% zajęcia z przedstawicielem Policji, 16% odpowiedzi padło na spektakl lub musical profilaktyczny. Średnio co trzeci respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem” (36%), natomiast aż 15% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna.

⁴⁰ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

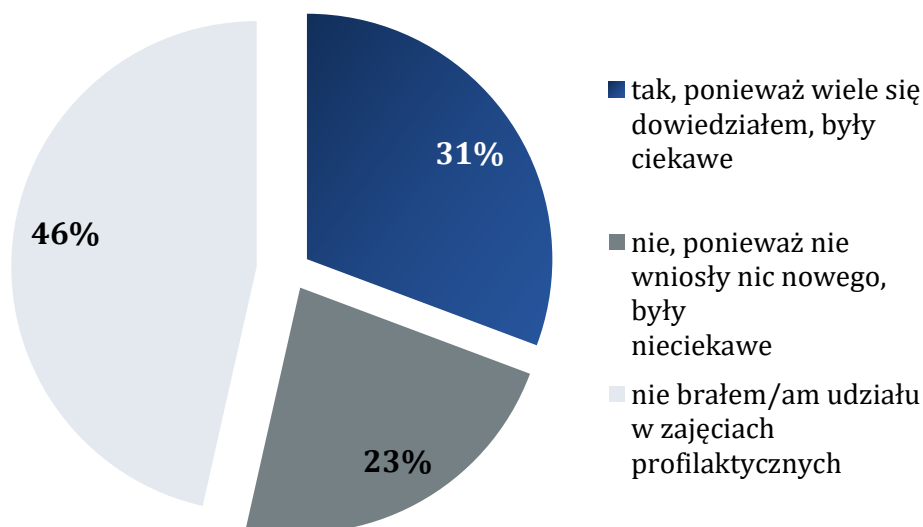
**Wykres 50. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/
najefektywniejsza? N=495**

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Ostatnie pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Zdaniem co trzeciego ucznia prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe (31%). Aż 46% respondentów nie brało udziału takich zajęciach, a co czwarty uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (23%).

Wykres 51. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=495

ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięły udział również osoby pracujące w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie Miasta i Gminy Więcbork. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie wiedzy sprzedawców na temat ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Ich opinia była ważna również dla oceny skali uzależnienia od alkoholu na terenie Miasta i Gminy.

STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Kwestionariusze ankiet wypełniło 6 sprzedawców napojów alkoholowych – 4 kobiety i 2 mężczyzn. Jeżeli chodzi o wiek ankietowanych, 4 z nich miało od 26 do 40 lat, 1 osoba miała powyżej 61 lat, a wiek kolejnej oscylował w przedziale 41-60 lat. Najczęściej badani pracują w punkcie sprzedaży od 1 do 5 lat oraz od 6 do 10 lat (po 2 osoby), natomiast staż 1 osoby biorącej udział w badaniu wynosił powyżej 21 lat, a kolejnej od 11 do 20 lat.

PŁEĆ

- 4 kobiety,
- 2 mężczyzn.

WIEK

- 1 osoba powyżej 61 lat,
- 1 osoba w wieku 41-60 lat,
- 4 osoby w wieku 26-40 lat,

STAŻ PRACY

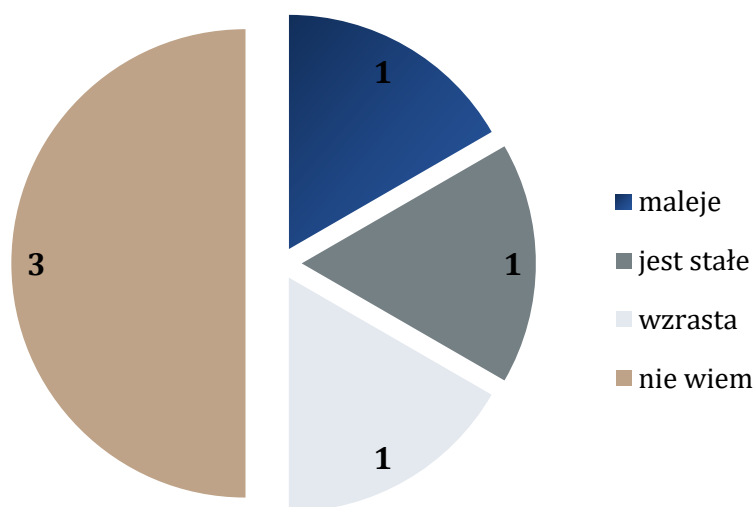
- 1 osoba od 11 do 20 lat,
- 2 osoby od 1 do 5 lat,
- 1 osoba powyżej 21 lat,
- 2 osoby od 6 do 10 lat.

PROBLEMY UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie Miasta i Gminy Więcbork, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, dostępności alkoholu i papierosów dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

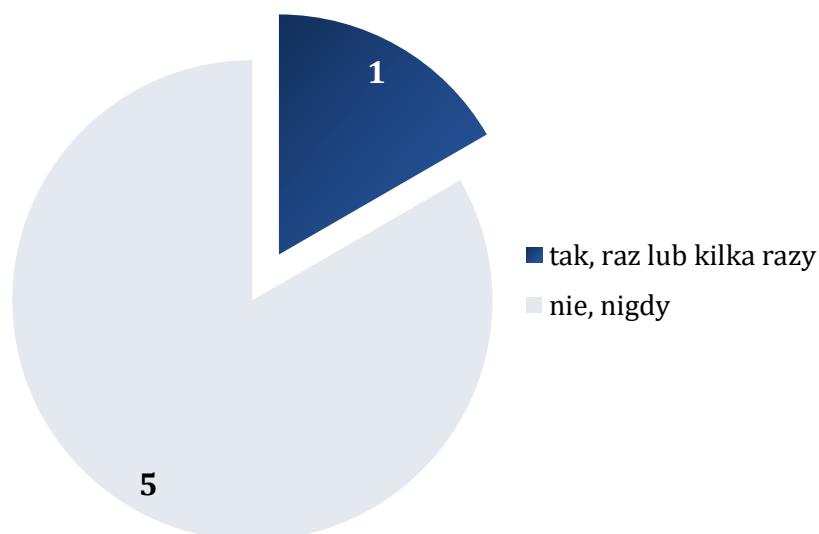
W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Uzyskane wyniki badań wykazują duże rozbieżności w tym zakresie, bowiem: 3 ankietowanych stwierdziło, że nie ma wiedzy w tym zakresie, natomiast w opinii 1 respondenta maleje, według kolejnego wzrasta, a odpowiedź następnego wskazała, iż jest ono stałe.

Wykres 52. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości: N=6

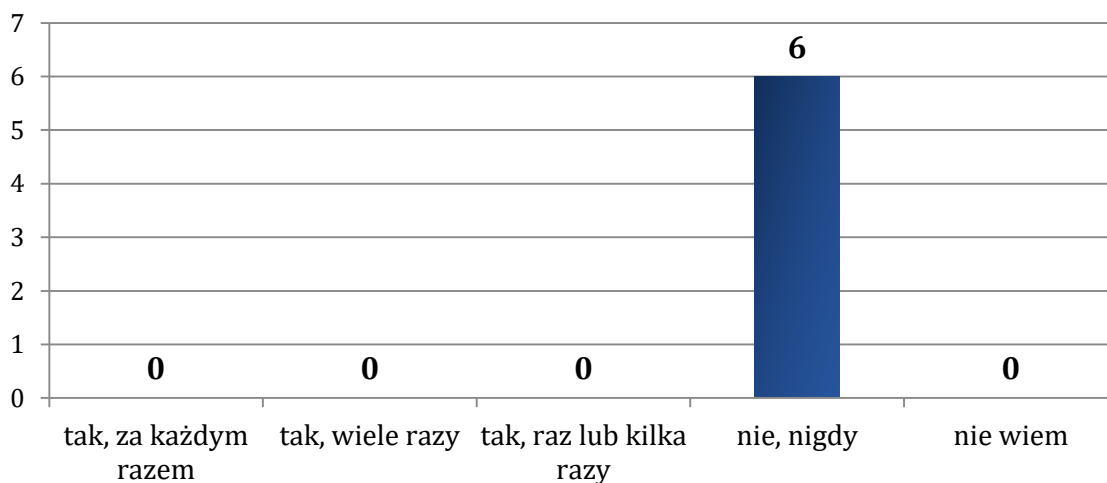
Interesowało nas również to, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według 1 ekspedienta miało to miejsce raz lub kilka razy, a w opinii 5 sprzedawców nigdy.

Wykres 53. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? N=6

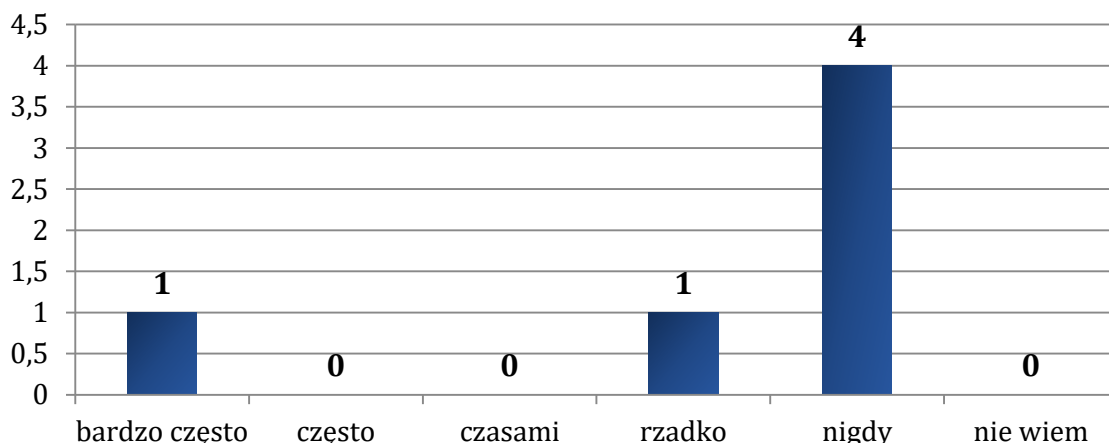
Przeprowadzone badanie wykazało, że żaden z respondentów nie sprzedał alkoholu osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Wykres 54. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6

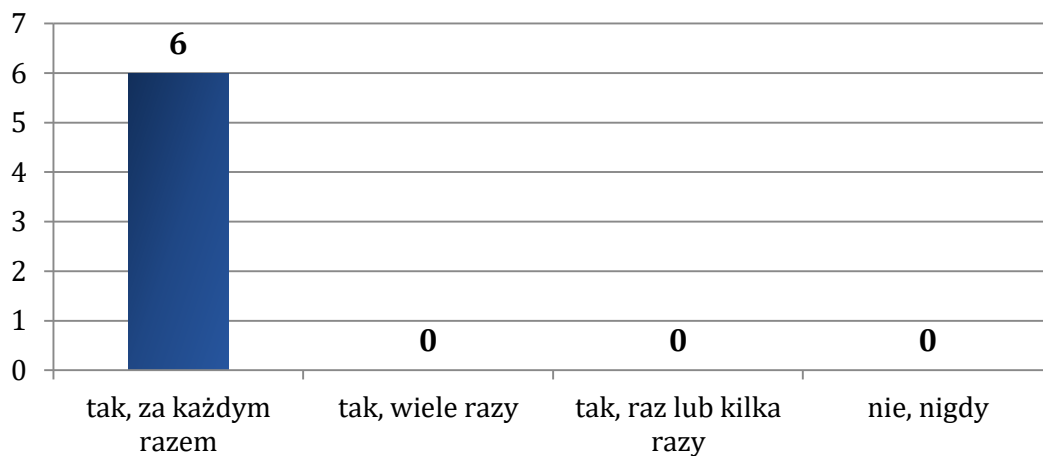
W sklepach, w których pracują ankietowani w większości przypadków nigdy nie zdarzyło się, że ktoś z dorosłych klientów podejmował interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol (4 osoby). 1 respondentowi zdarzało się to rzadko, a kolejnemu – bardzo często.

Wykres 55. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol? N=6

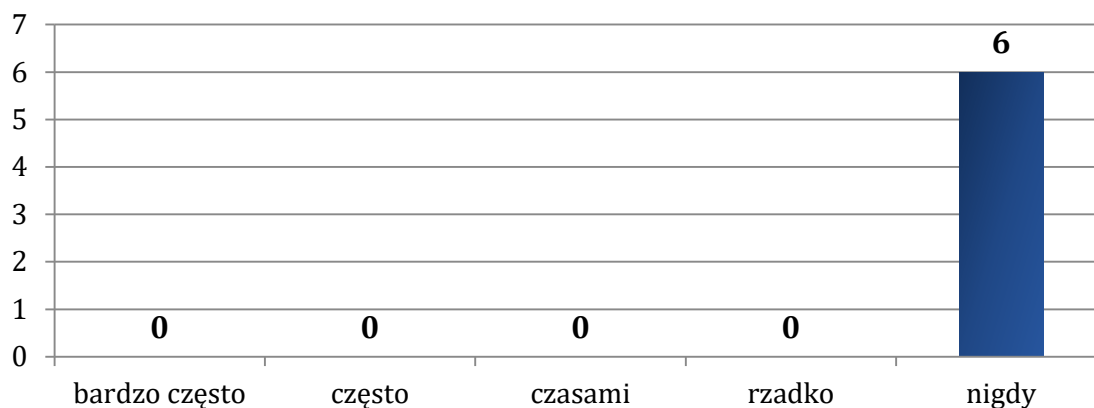
Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że wszyscy sprzedawcy kontrolują je za każdym razem, gdy nie mają pewności dotyczącej pełnoletniości klienta.

Wykres 56. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni? N=6

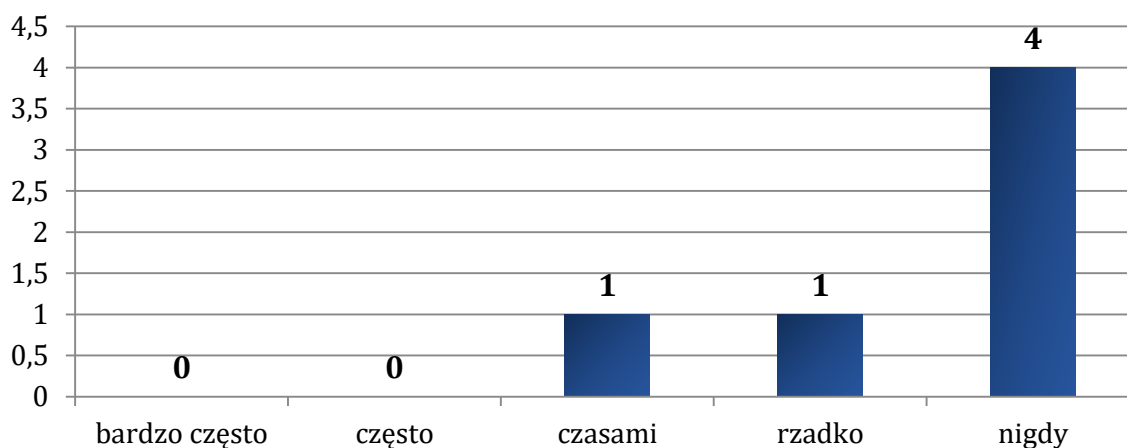
Przeprowadzone badanie wykazało, że żadnemu ze sprzedawcy napojów alkoholowych nigdy nie zdarzyło się sprzedać alkoholu osobom niepełnoletnim, które deklarowały, że chcą go kupić dla rodziców.

Wykres 57. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców? N=6

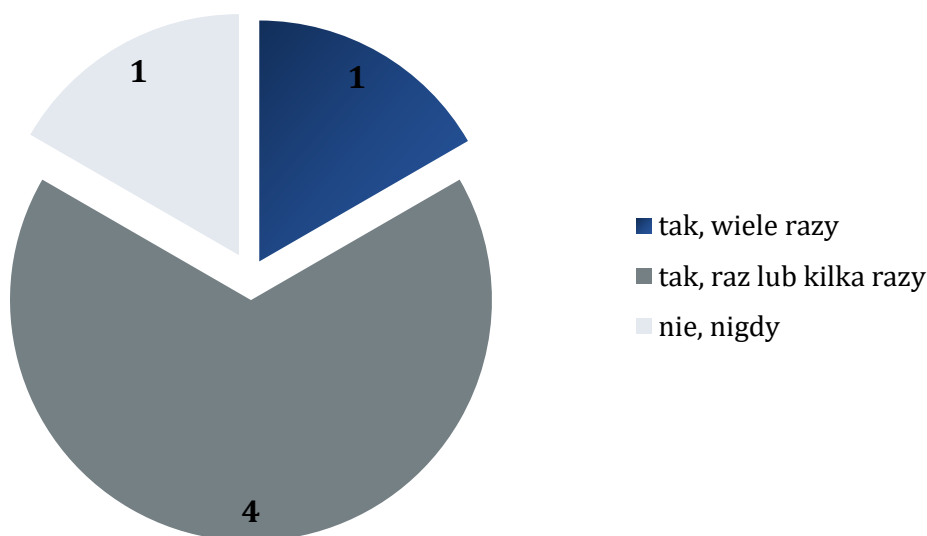
Spytaliśmy respondentów również o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu na terenie Miasta i Gminy Więcbork. 4 ankietowanych jest zdania, że nigdy nie dochodzi do takich sytuacji, w opinii 1 osoby dochodzi do tego rzadko, a zdaniem kolejnego respondenta – czasami.

Wykres 58. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości? N=6

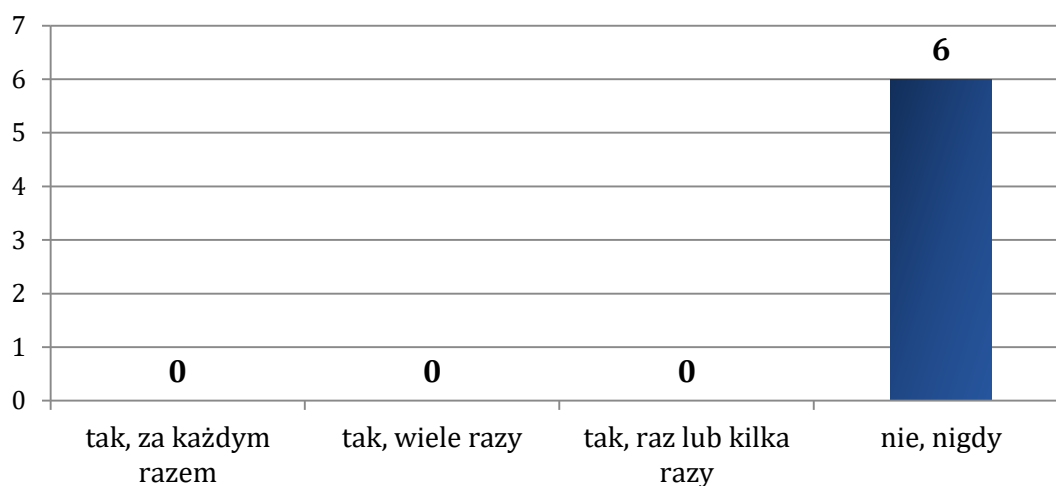
Kolejną kwestią poddaną zbadaniu była częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punktach na terenie Miasta i Gminy Więcbork. Kolejny wykres prezentuje otrzymane wyniki. 1 badanemu zdarzało się to wiele razy, kolejnemu nigdy, natomiast 4 respondenci wskazali na odpowiedź „raz lub kilka razy”.

Wykres 59. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? N=6

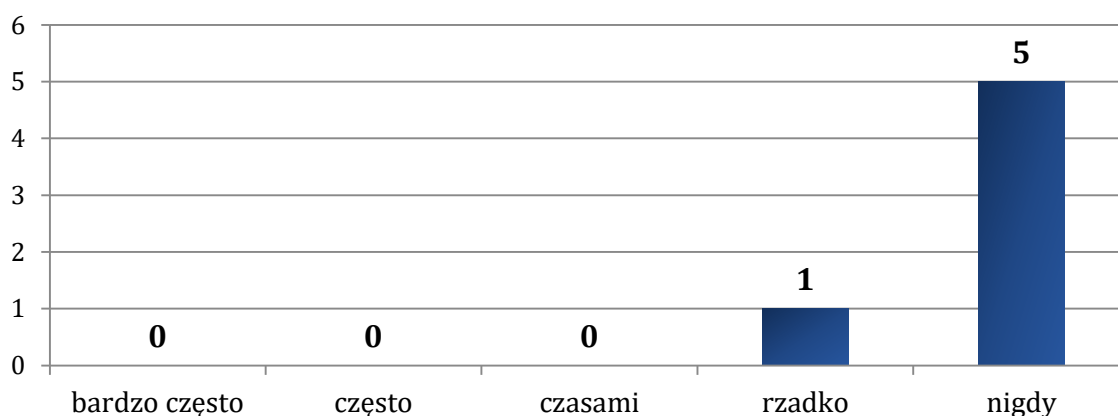
W następnym pytaniu sprzedawcy mieli określić, czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy sprzedali alkohol osobie nietrzeźwej. Odpowiedzi ankietowanych świadczą o tym, że żaden z nich nie dokonał takiej sprzedaży.

Wykres 60. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6

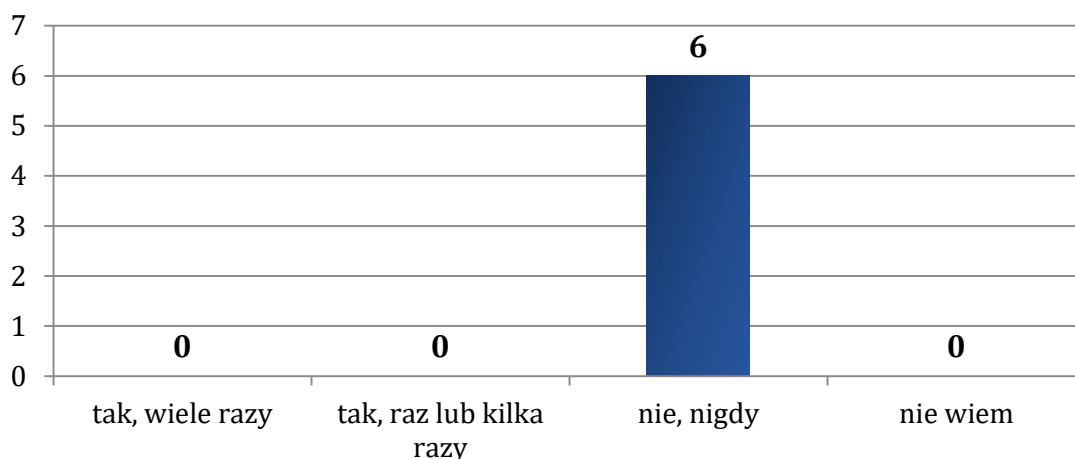
W dalszej kolejności respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często zdarza im się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 1 respondent stwierdził, iż takie sytuacje mają miejsce rzadko, a pozostali sprzedawcy nie mieli potrzeby wzywania służb porządkowych (5 osób).

Wykres 61. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy? N=6

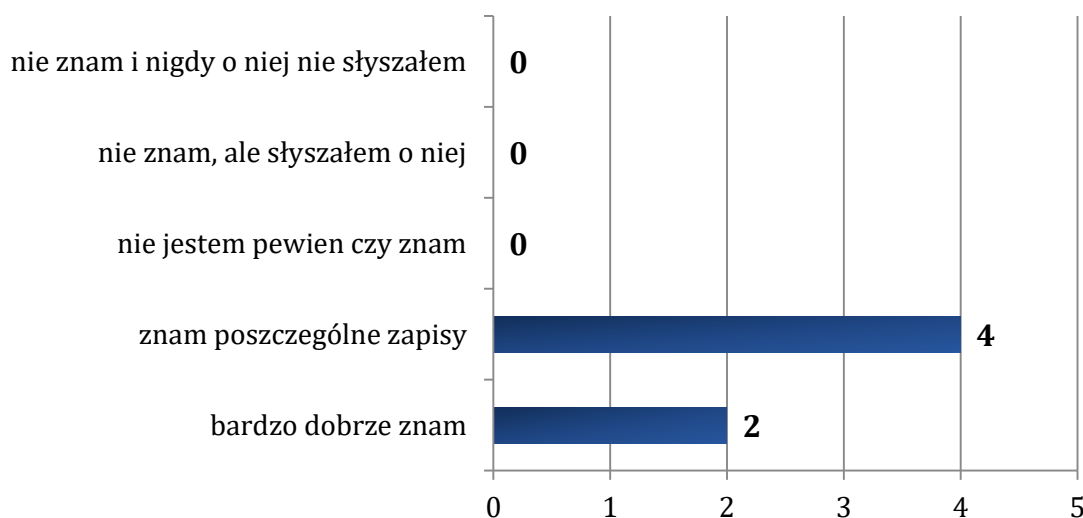
Wyroby nikotynowe podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim, spytaliśmy więc respondentów o to, jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło im się sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej. Z odpowiedzi sprzedawców wynika, że żaden z nich nie dokonał sprzedaży papierosów nieletniemu w omawianym okresie.

Wykres 62. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6

Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że większość badanych jednoznacznie stwierdziła, iż znają jedynie poszczególne zapisy ustawy (4 osoby), natomiast 2 ankietowanych twierdziło, iż zna dokument bardzo dobrze.

Wykres 63. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu? N=6

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość w 4 sklepach sprzedawców biorących udział w badaniu. Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia występuje w 5 punktach, natomiast o zakazie sprzedaży osobom nietrzeźwym oraz o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw kolejno w 4 punktach.

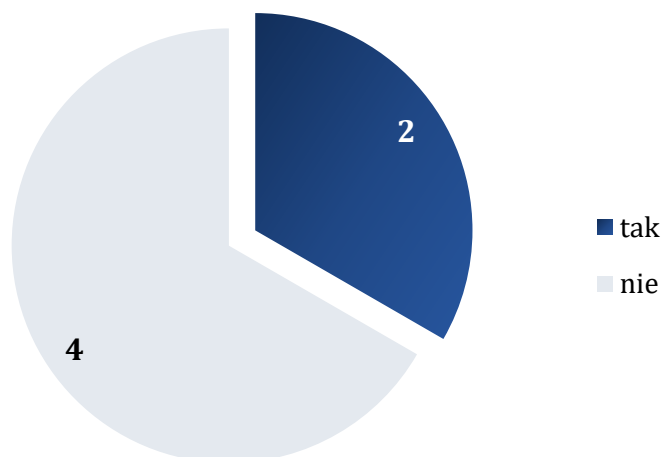
Wykres 64. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat: N=6

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 6

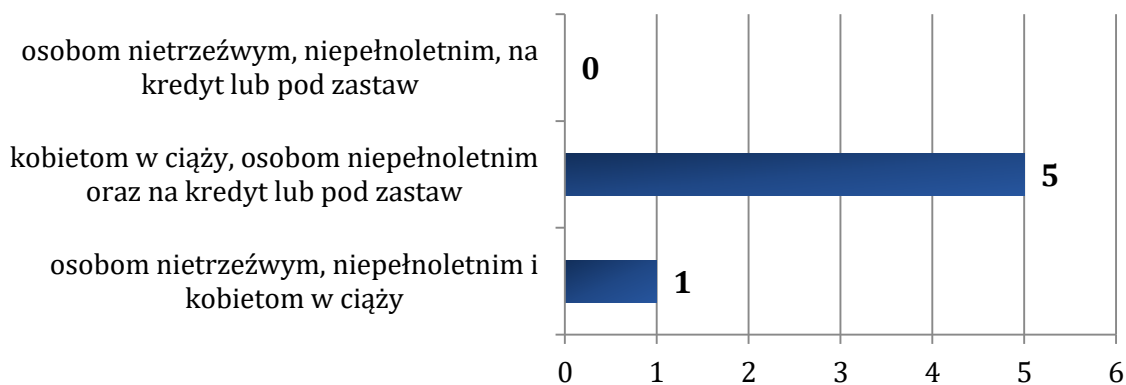
Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?”. Możemy zauważyć, iż udział w takim szkoleniu zadeklarowało tylko 2 z wszystkich sprzedawców biorących udział w badaniu. 4 badanych udzieliło przeczącej odpowiedzi.

Wykres 65. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu? N=6

Przedostatnie pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że prawidłową wiedzę na ten temat nie posiadał żaden z respondentów, ponieważ nikt z badanych sprzedawców nie wskazał na odpowiedź, iż omawiany zakaz zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw.

Wykres 66. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest: N=6

PORÓWNANIE WYNIKÓW BADAŃ REALIZOWANYCH NA TERENIE MIASTA I GMINY WIĘCBORK DO WYNIKÓW BADAŃ WOJEWÓDZKICH I OGÓLNOPOLSKICH

Wyniki badań realizowanych w 2021 roku w Mieście i Gminie Więcbork, porównano z wynikami badań wojewódzkich i ogólnopolskich. Do analizy porównawczej wybrano te badania, które zostały przeprowadzone w oparciu o podobną metodologię i cel badań. W zamierzeniu niniejszego porównania było ukazanie różnic pomiędzy danymi ogólnopolskimi, regionalnymi, a danymi lokalnymi. W dalszej części diagnozy zaprezentowane zostały wyniki przeprowadzonej analizy.

DOROŚLI MIESZKAŃCY

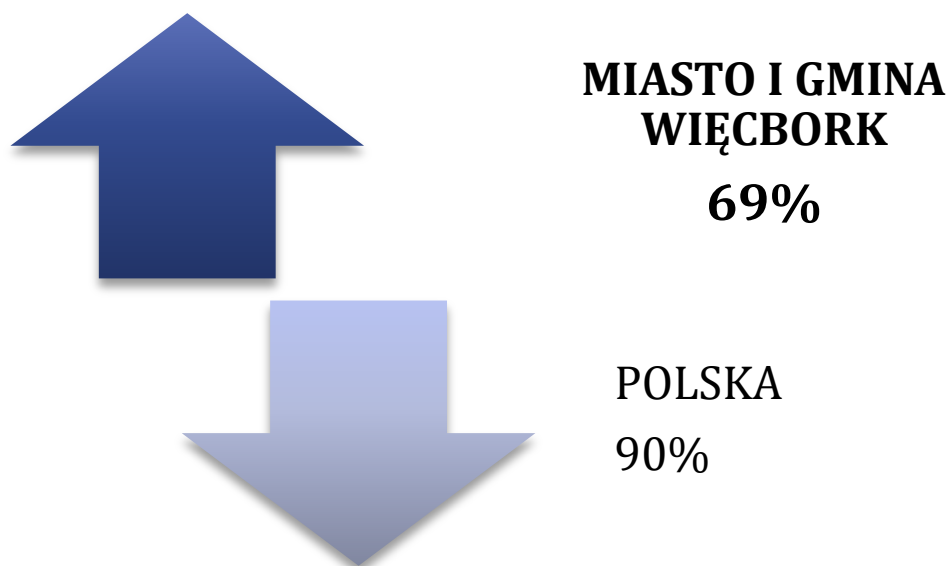
SPOŻYWANIE ALKOHOLU

Dane związane ze spożywaniem alkoholu przez rodziców i dorosłych mieszkańców uzyskane w wyniku przeprowadzonego w Mieście i Gminie Więcbork badania, porównane zostały do wyników badania ogólnopolskiego, przedstawionego w raporcie z 2015 roku *„Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych, a używaniem substancji psychoaktywnych”*.

Jak wynika z badania przeprowadzonego przez CBOS na terenie całego kraju, odsetek konsumentów alkoholu wynosi w zaokrągleniu 90% (za konsumenta napoju alkoholowego przyjmowano osobę, która piła dany napój chociaż raz w czasie ostatnich 12 miesięcy). Podczas badania przeprowadzonego w Mieście i Gminie Więcbork w 2021 roku, do spożywania alkoholu przyznało się 69% respondentów, a więc mniej o 21 pp.

*Odsetek dorosłych konsumentów alkoholu na terenie Miasta i Gminy
Więcbork jest znacznie mniejszy, niż ich odsetek w całej Polsce.*

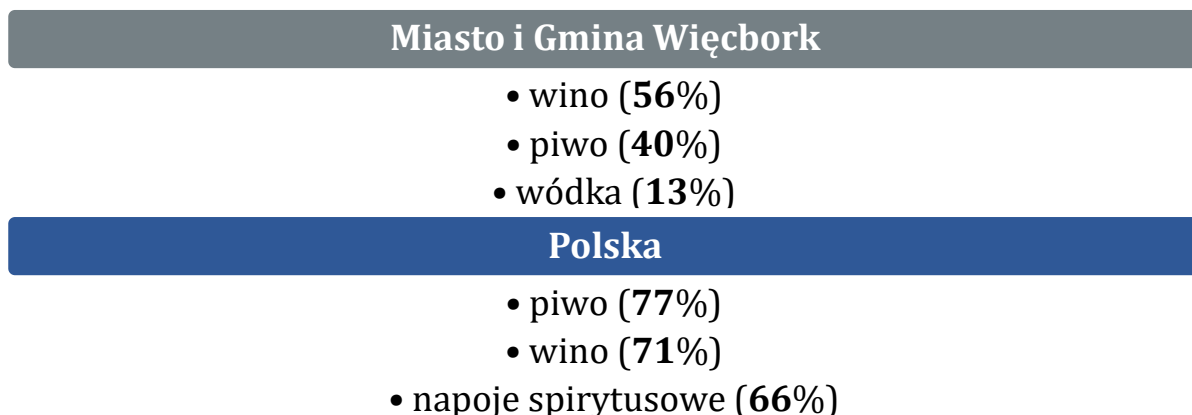
Rysunek 5. Odsetek konsumentów alkoholu - porównanie wyników lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów: „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych, a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Według badania ogólnopolskiego przeprowadzonego w 2015 roku, najpopularniejszym rodzajem spożywanego przed dorosłych mieszkańców napoju alkoholowego jest piwo (77%), na drugim miejscu pod względem popularności znajduje się wino (71%), natomiast na trzecim napoje spirytusowe (66%). Konsumpcja poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych w Mieście i Gminie Więcbork przedstawia się odmiennie pod względem rodzajów spożywanego alkoholu. Na terenie Miasta i Gminy w 2021 roku spożycie alkoholu było nieco mniejsze, ponieważ dorośli mieszkańcy najczęściej spożywają wino (56%), następnie piwo (40%), a na trzecim miejscu pod względem popularności znalazła się wódka (13%).

Rysunek 6. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych – porównanie wyników lokalnych do wyników ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów: „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych, a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku

W dalszej kolejności porównaniu poddana została również częstotliwość spożywania napojów alkoholowych przez dorosłych mieszkańców. Według danych, odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie, kilka razy w tygodniu oraz kilka razy w miesiącu kształtuje się w Gminie na mniejszym poziomie niż na terenie całego kraju. Z kolei odsetek mieszkańców spożywających alkohol kilka razy w roku jest większy na terenie Miasta i Gminy Więcbork o 16 pp.

Na terenie Miasta i Gminy Więcbork w 2021 roku odsetek konsumentów alkoholu pijących codziennie, kilka razy w tygodniu oraz kilka razy w miesiącu jest mniejszy od notowanego w całej Polsce.

Rysunek 7. Częstotliwość spożycia alkoholu - porównanie wyników lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

	MIASTO I GMINA WIĘCBORK	POLSKA
CODZIENNIE	0%	3%
KILKA RAZY W TYGODNIU	3%	23%
KILKA RAZY W MIESIĄCU	10%	18%
KILKA RAZY W ROKU	41%	25%

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów: „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych, a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

PALENIE PAPIEROSÓW

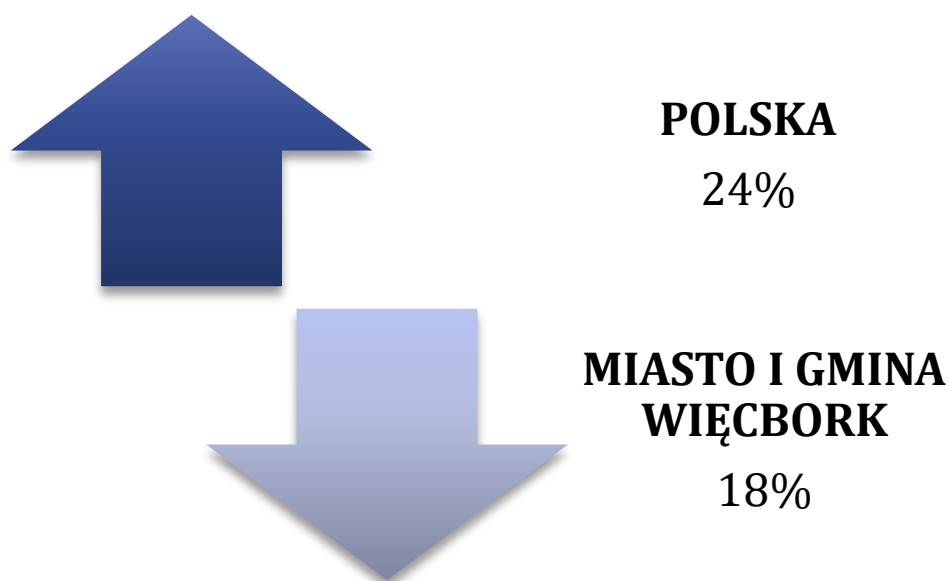
Wyniki badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork dotyczącego palenia papierosów, zostały porównane do wyników badania ogólnopolskiego realizowanego w 2017 roku dla Głównego Inspektoratu Sanitarnego przez Kantar Public: „Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu”⁴¹.

Przeprowadzone przez Główny Inspektorat Sanitarny badanie ogólnopolskie wykazało, iż palenie tytoniu jest nieco mniej rozpowszechnione niż picie alkoholu. Według tych badań, odsetek osób palących codziennie kształtował się na poziomie 24%. Porównując te dane z wynikami badania przeprowadzonego w Mieście i Gminie Więcbork można dostrzec, iż odsetek dorosłych mieszkańców palących papierosy codziennie jest mniejszy niż ma to miejsce w całej Polsce - do codziennego palenia papierosów przyznało się bowiem 18% dorosłych mieszkańców – różnica wynosi zatem 6 pp.

⁴¹ Kantar Publik, Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu, 2017.

W porównaniu do badań ogólnopolskich, w Mieście i Gminie Więcbork skala palenia papierosów jest mniejsza – odnotowano dużo niższy odsetek dorosłych mieszkańców sięgających codziennie po papierosa.

Rysunek 8. Skala palenia papierosów - porównanie wyników lokalnych do badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu” z 2017 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Z AŻYWANIE NARKOTYKÓW I DOPALACZY

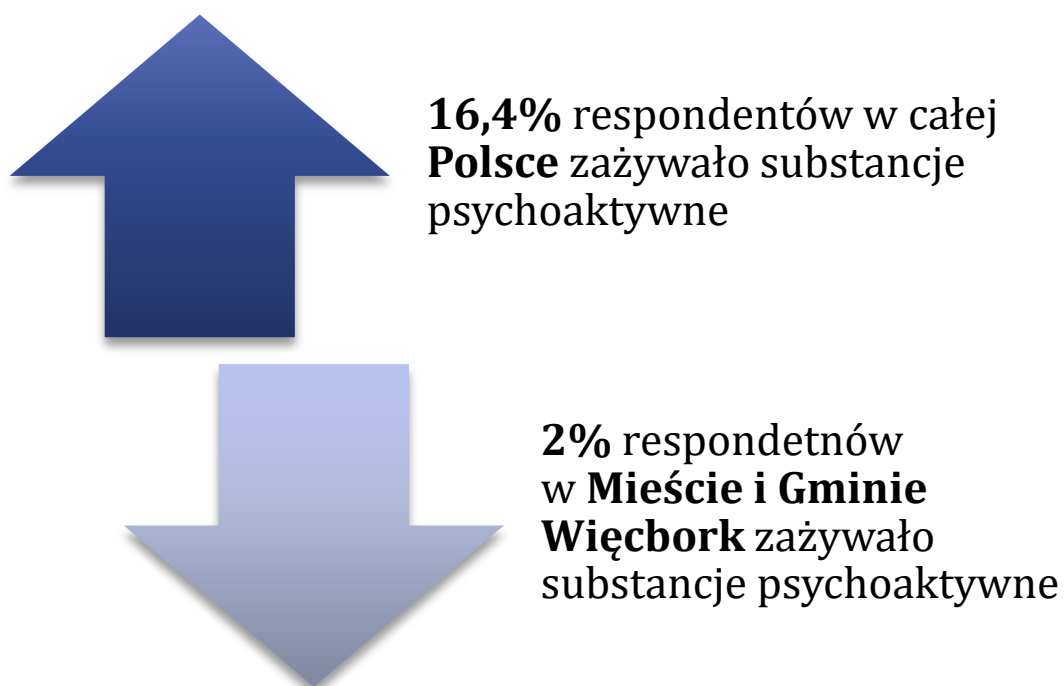
Wyniki badań lokalnych dotyczących zażywania narkotyków i dopalaczy, w których brali udział rodzice i dorośli mieszkańcy Miasta i Gminy Więcbork, porównano do wyników badań przeprowadzonych przez CBOS w 2015 roku i przedstawionych w raporcie *„Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych”*⁴².

Z badań ogólnopolskich wynika, że używanie substancji psychoaktywnych innych niż alkohol i tytoń to zjawisko bardzo rzadko deklarowane. Do zażywania substancji psychoaktywnych kiedykolwiek w życiu przyznało się bowiem 16,4% badanych w całej Polsce. Lokalne badanie przeprowadzone w 2021 roku wśród mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork wskazało, iż po substancje psychoaktywne sięgnęło tylko 2% ankietowanych, a więc różnica wynosi aż 14,2 pp.

Porównując wyniki badań lokalnych do badań ogólnopolskich można zauważyć, iż problem zażywania substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork kształtuje się na znacznie niższym poziomie niż w całej Polsce.

⁴² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych*, Warszawa 2015.

Rysunek 9. Skala zażywania substancji psychoaktywnych - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych a używaniem substancji psychoaktywnych” z 2015 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

PRZEMOC W RODZINIE

Kolejną kwestią, która została poddana porównaniu, był problem przemocy w rodzinie. Wyniki badań przeprowadzonych wśród rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork dotyczące przemocy w rodzinie zostały porównane do:

- ❖ wyników badań z 2014 roku przedstawionych w raporcie *„Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców”*⁴³,
- ❖ danych przedstawionych w Raporcie Rzecznika Praw Dziecka 2017 *„Przemoc w wychowaniu - czas z tym skończyć!”*⁴⁴.

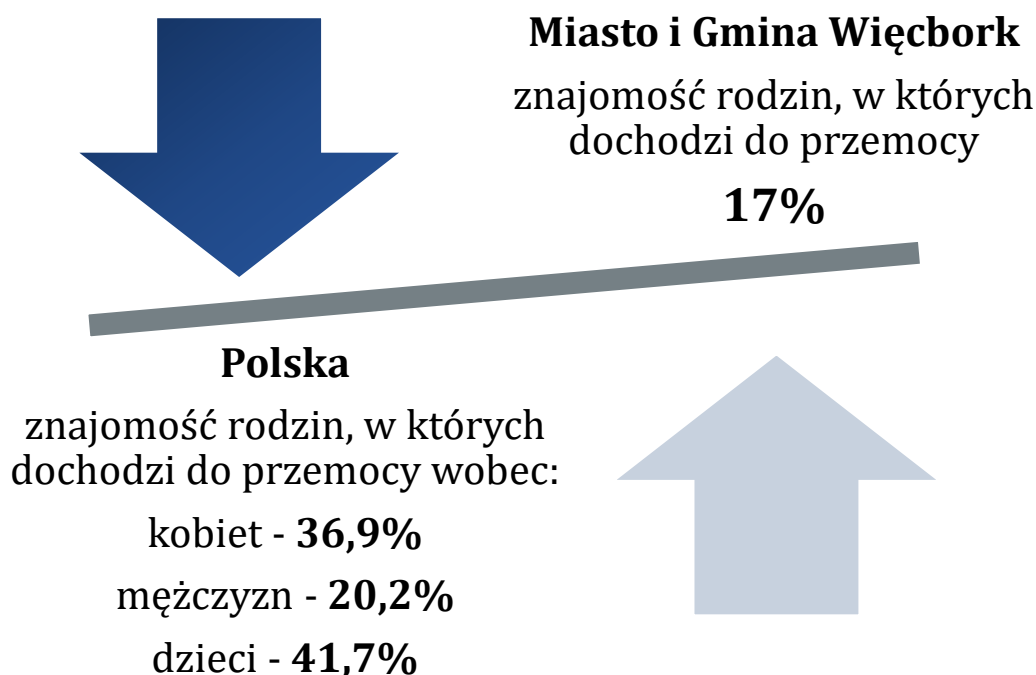
Pierwsza część porównania dotyczy znajomości rodzin z problemem przemocy. Według badań ogólnopolskich przeprowadzonych w 2014 roku, 36,9% badanych znało w swoim otoczeniu rodziny, w których dochodziło do różnych form przemocy wobec kobiet, 20,2% słyszało o przemocy wobec mężczyzn, natomiast 47,1% badanych znało w swoim otoczeniu rodziny, w których dochodziło do przemocy wobec dzieci. Według badań przeprowadzonych w Mieście i Gminie Więcbork, odsetek osób znających w swoim otoczeniu kogoś doświadczającego przemocy w swoim domu kształtował się na poziomie 17%. Jest to zatem mniejsza wartość w porównaniu do wartości prezentowanych w ogólnopolskim raporcie.

Wiedzę na temat rodzin w swoim otoczeniu, w których występuje problem przemocy ma mniejszy odsetek dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork, niż ma to miejsce w całej Polsce.

⁴³ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców*, Wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

⁴⁴ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

Rysunek 10. Znajomość rodzin z problemem przemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” z 2014 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Dane dotyczące stosunku do kar fizycznych wobec dzieci, przedstawione zostały w Raporcie Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku „Przemoc w wychowaniu - czas z tym skończyć”.

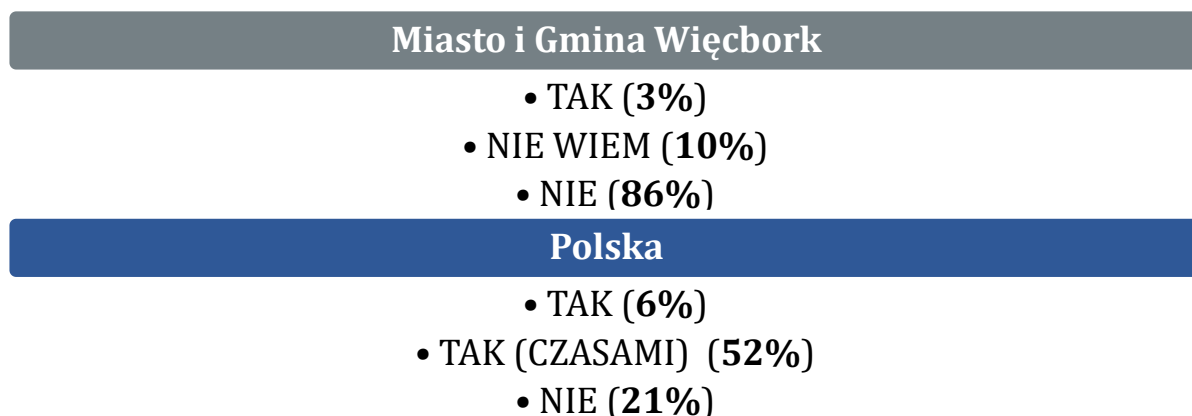
„Dane pokazują, iż nadal połowa Polaków (52%) uważa, że są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem. I jakkolwiek można dostrzec że osób deklarujących zdecydowaną akceptację nie jest wiele (6%), to jednocześnie zwraca uwagę fakt, że zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie jedną piątą społeczeństwa (21%)”⁴⁵.

Mieszkańcy Miasta i Gminy Więcbork również zostali zapytani, czy stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą. Z wyników badań lokalnych wynika, iż pozytywny stosunek do takiej formy kary ma 3% badanych, negatywny - 86% badanych, natomiast brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 10% respondentów.

⁴⁵ Tamże.

Nastawienie rodziców i dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork do stosowania kar fizycznych wobec dzieci wskazuje na pozytywną tendencję w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich – większy odsetek mieszkańców negatywnie ocenia taką formę kary.

Rysunek 11. Opinia na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

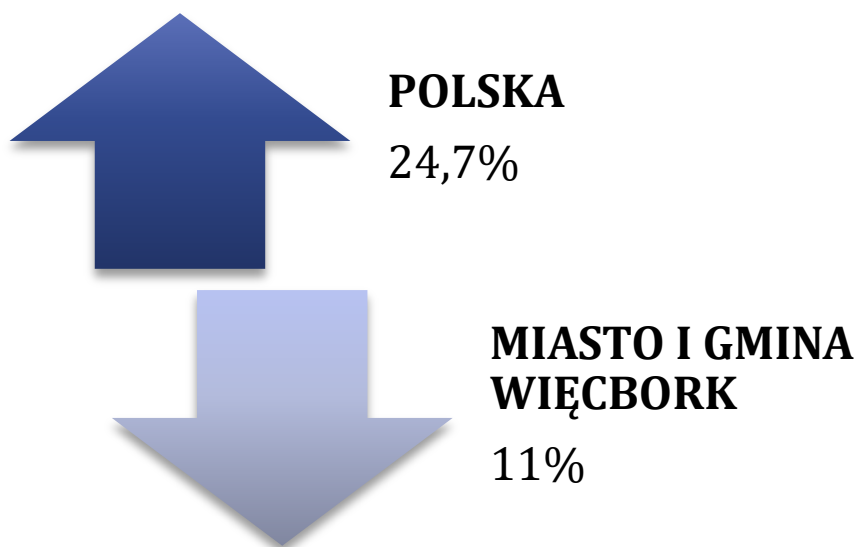

Źródło: opracowanie własne na podstawie Raportu Rzecznika Praw Dziecka 2017 „Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć” oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Porównaniu do badań ogólnopolskich poddane zostały również dane dotyczące odsetka osób deklarujących doznanie przemocy. W Mieście i Gminie Więcbork do doświadczenia przemocy przyznało się 11% badanych, w tym zdecydowana większość z nich wskazała na przemoc psychiczną i fizyczną. Według danych ogólnopolskich z kolei, problem przemocy dotknął 24,7% badanych.

Skala problemu przemocy jest na terenie Miasta i Gminy Więcbork znacznie mniejsza niż ma to miejsce w całej Polsce.

Rysunek 12. Doświadczenie problemu przemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców” z 2014 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

UCZNIOWIE

ALKOHOL

Kwestie związane ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych, paleniem papierosów oraz uzależnieniami behawioralnymi, porównano z wynikami badań ogólnopolskich realizowanych w 2019 roku w ramach programu ESPAD, a także z wynikami badań przeprowadzonych w ramach tego samego programu na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. *Diagnoza Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną* miała zatem charakter ogólnopolski⁴⁶, a także wojewódzki⁴⁷. Poniżej zaprezentowano wyniki przeprowadzonej analizy. Wyniki badań lokalnych będą porównywane do wyników uczniów klas III gimnazjum w badaniu ogólnopolskim oraz wojewódzkim ze względu na podobny wiek respondentów.

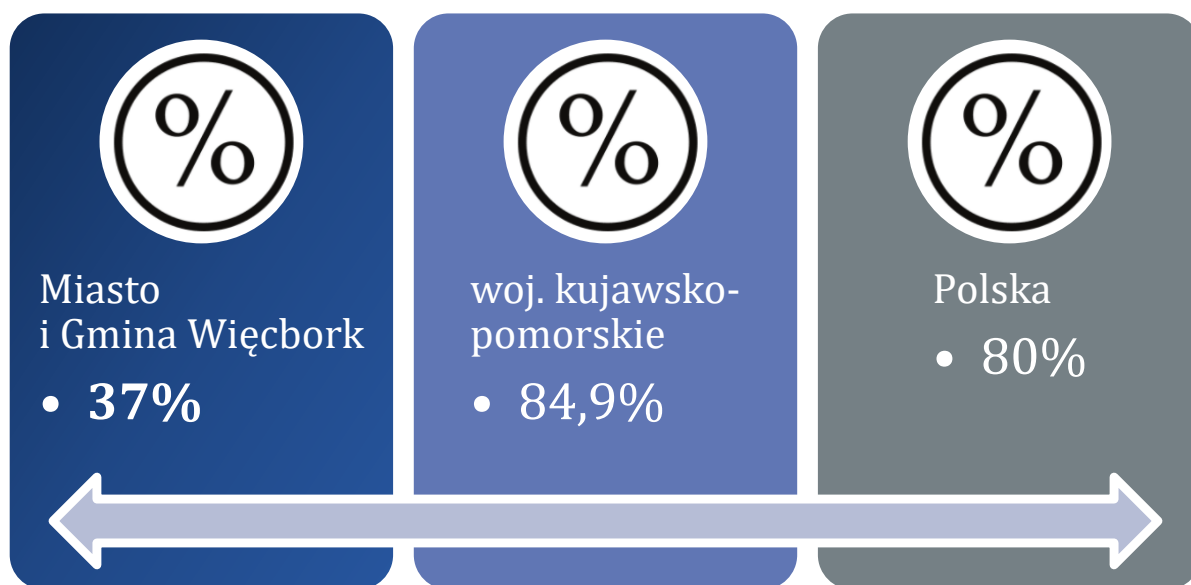
Alkohol jest wśród młodzieży, podobnie jak wśród dorosłej części społeczeństwa, najpopularniejszą używką. Analogicznie sytuacja przedstawia się w Mieście i Gminie Więcbork – po alkohol *kiedykolwiek w życiu* sięgnęło 37% młodych mieszkańców Miasta i Gminy. Porównując te dane do wyników ogólnopolskich i regionalnych można zauważyć pozytywną tendencję - w Mieście i Gminie Więcbork alkohol pił znacznie mniejszy odsetek uczniów, niż ma to miejsce w całej Polsce. Z ogólnopolskich badań ESPAD wynika bowiem, że alkohol *kiedykolwiek w życiu* piło 80% uczniów, natomiast badania regionalne wskazują, iż po alkohol *kiedykolwiek w życiu* sięgnęło 84,9% – różnica wynosi zatem kolejno 43 pp. oraz 47,9 pp.

⁴⁶ Sierosławski J., *Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną*, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

⁴⁷ Sierosławski J., Wieczorek Ł., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim w 2019 r.*, ESPAD, Warszawa 2019.

Odsetek uczniów pijących alkohol kiedykolwiek w życiu jest na terenie Miasta i Gminy Więcbork znacznie niższy, niż odsetek uczniów w województwie kujawsko-pomorskim i w całej Polsce.

Rysunek 13. Spożycie alkoholu przez uczniów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

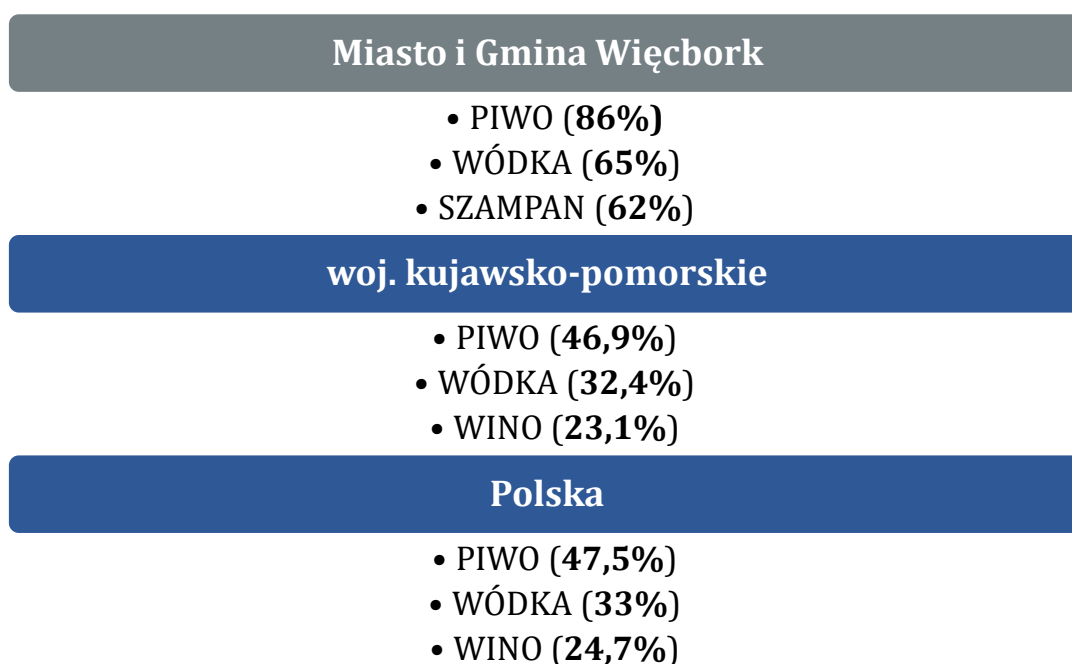

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Według badania ogólnopolskiego najpopularniejszym rodzajem spożywanego przez młodzież napoju alkoholowego jest piwo (47,5%), następnie wódka (33%) oraz wino (24,7%). Podobne wyniki badań zostały otrzymane na szczeblu regionalnym – po piwo sięga 46,9% uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego, po wódkę – 32,4%, natomiast po wino – 23,1%. W przypadku uczniów z Miasta i Gminy Więcbork, podobnie jak na terenie całego kraju i województwa, najpopularniejszym alkoholem jest piwo (86%), w dalszej kolejności wódka (65%) oraz szampan (62%).

Najpopularniejszym rodzajem spożywania alkoholu na terenie Polski, województwa kujawsko-pomorskiego oraz Miasta i Gminy Więcbork jest piwo. Młodzi mieszkańcy Miasta i Gminy znacznie częściej sięgają po wódkę niż ma to miejsce na terenie całego kraju i województwa.

Rysunek 14. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przez uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

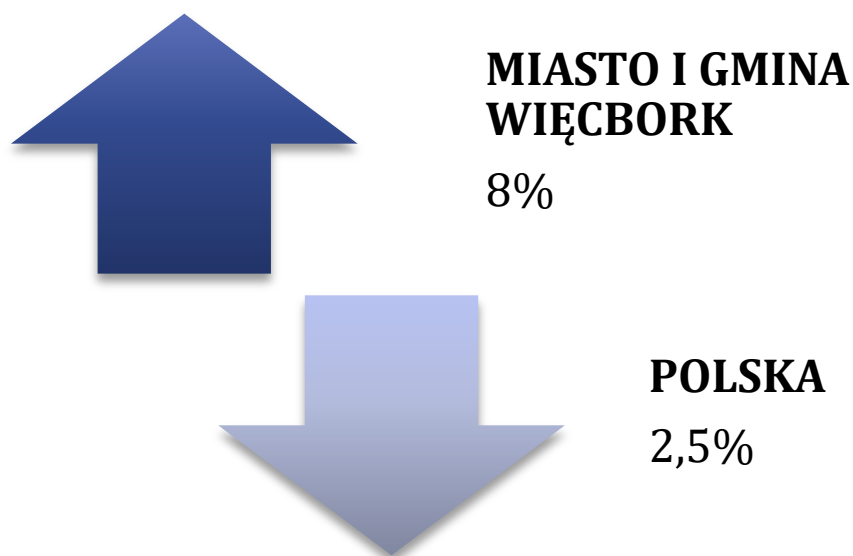

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

W dalszej kolejności porównaliśmy odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu. Wyniki badania realizowanego w Mieście i Gminie Więcbork pokazały, że przykrych konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu doświadczyło 8% uczniów (spośród wszystkich biorących udział w badaniu, tj. 495 osób), natomiast według badań ogólnopolskich doświadczenia takie miało średnio 2,5% uczniów w całej Polsce. Różnica wynosi więc 5,5 pp.

Odsetek uczniów w Mieście i Gminie Więcbork, którzy doświadczyli przykrych konsekwencji związanych ze spożywaniem alkoholu jest większy porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce.

Rysunek 15. Odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

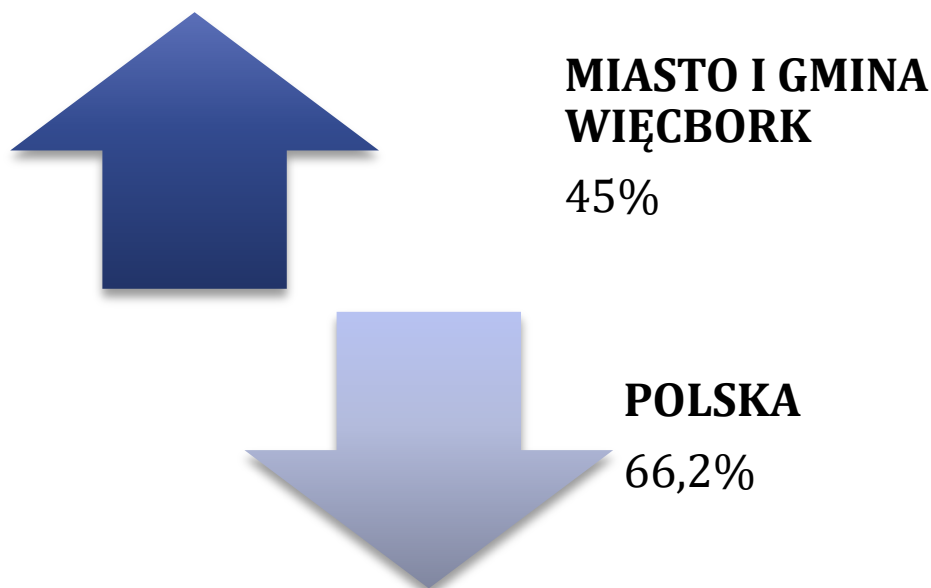

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Ostatnią analizowaną kwestią związaną ze spożywaniem alkoholu, była dostępność napojów alkoholowych dla dzieci i młodzieży w ich środowisku lokalnym. Na łatwość zakupu alkoholu w Mieście i Gminie Więcbork wskazało aż 45% uczniów. Z badań ogólnopolskich wynika natomiast, że zdobycie alkoholu (średnia liczba odpowiedzi oceniających zdobycie piwa, wina lub wódki jako dość łatwe i bardzo łatwe) byłoby łatwe dla 66,2%.

Na podstawie porównania wyników badań realizowanych na terenie Miasta i Gminy Więcbork do wyników badań realizowanych w całym kraju można zauważyć, że uczniowie z Miasta i Gminy mają większą trudność w zdobyciu alkoholu, niż uczniowie w całej Polsce.

Rysunek 16. Dostępność alkoholu dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

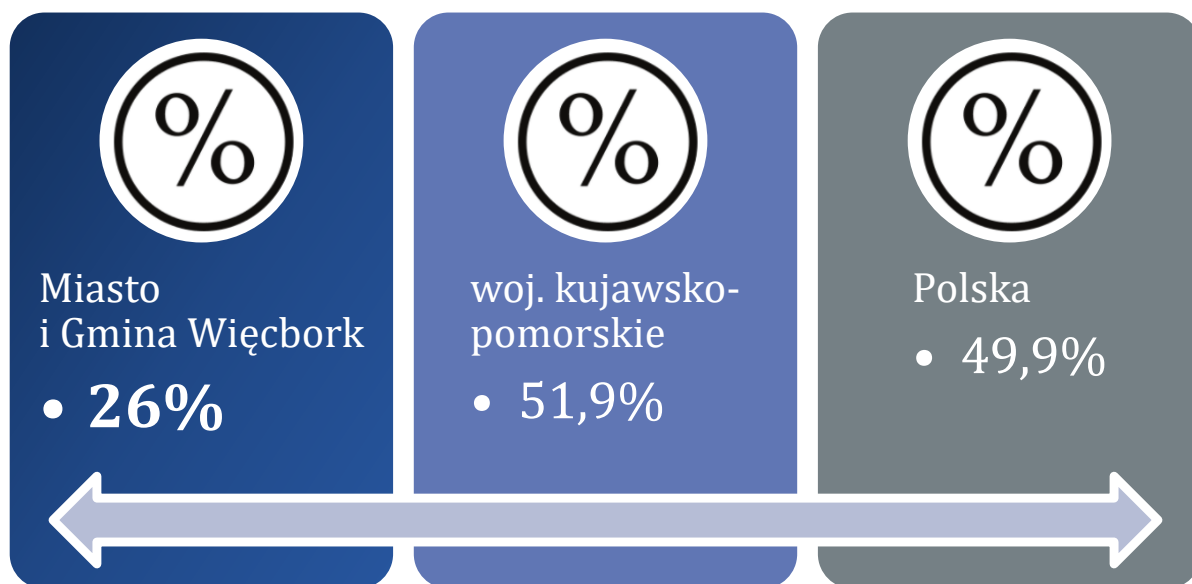
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

PALENIE PAPIEROSÓW

Papierosy tradycyjne oraz e-papierosy są nieco mniej popularną używką wśród badanych uczniów. Analiza wyników badań ogólnopolskich wykazuje, iż kiedykolwiek po wyroby tytoniowe sięgnęło 49,9% uczniów, wyniki badań regionalnych wskazują nieco większy odsetek – 51,9%, natomiast na terenie Miasta i Gminy Więcbork kiedykolwiek po papierosy tradycyjne sięgnęło 26%.

Uczniowie z Miasta i Gminy Więcbork rzadziej sięgają po wyroby tytoniowe w porównaniu do uczniów w całym województwie kujawsko-pomorskim oraz w Polsce.

Rysunek 17. Skala palenia papierosów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

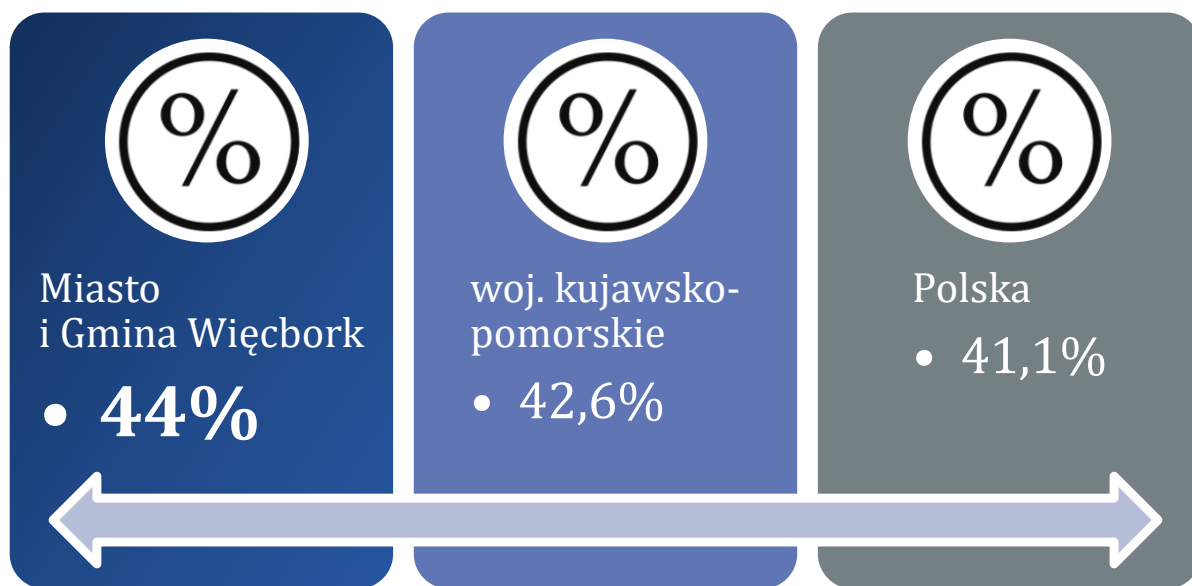

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Analizowane wyniki badań dotyczące dostępności papierosów tradycyjnych wskazują, że za łatwo dostępne uważa je średnio 41,1% uczniów z całego kraju, 42,6% uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego, a 44% młodych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork.

Na podstawie porównania wyników badań realizowanych w Mieście i Gminie Więcbork do wyników badań realizowanych na terenie województwa i kraju można zauważyć, że uczniowie z Miasta i Gminy mają większą łatwość w zdobyciu papierosów niż uczniowie z województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski.

Rysunek 18. Dostępność papierosów tradycyjnych dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

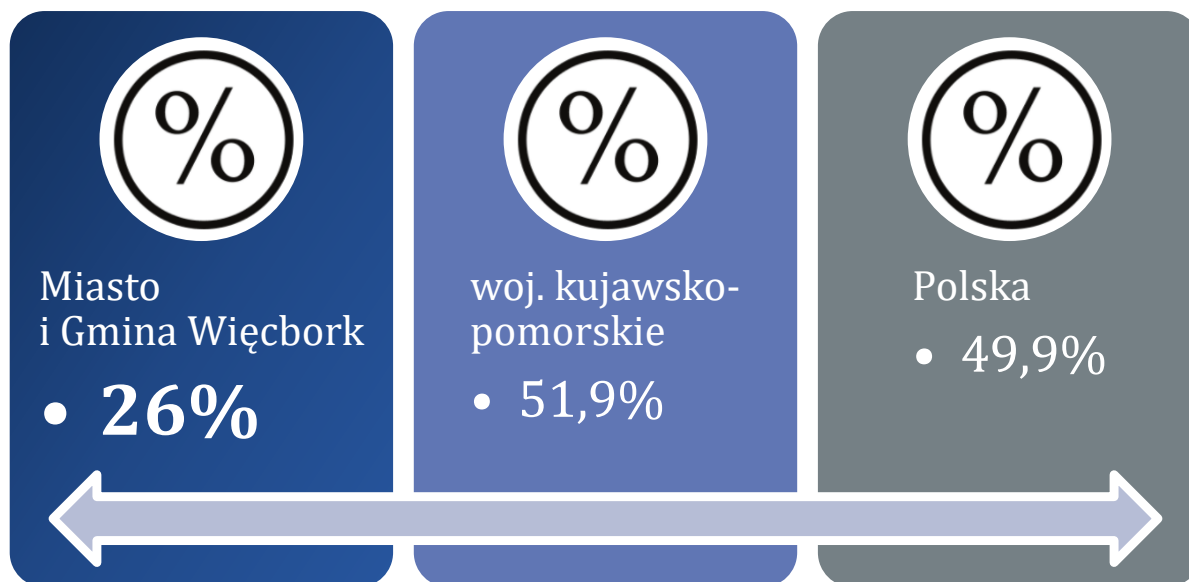

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Następnie analizie porównawczej została poddana skala palenia e-papierosów wśród uczniów. Wyniki badań uzyskane na poziomie ogólnopolskim wskazują, że po papierosy elektroniczne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 56,3% uczniów, na poziomie regionalnym – 58%, natomiast na terenie Miasta i Gminy Więcbork – 23%.

Uczniowie w Mieście i Gminie Więcbork w porównaniu do uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego oraz całej Polski znacznie rzadziej sięgnęli kiedykolwiek w życiu po papierosy elektroniczne. Jednocześnie można zauważyć, że papierosy tradycyjne są bardziej popularne wśród młodych mieszkańców Miasta i Gminy, natomiast papierosy elektroniczne wśród uczniów z całego województwa i Polski.

Rysunek 19. Skala palenia e-papierosów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

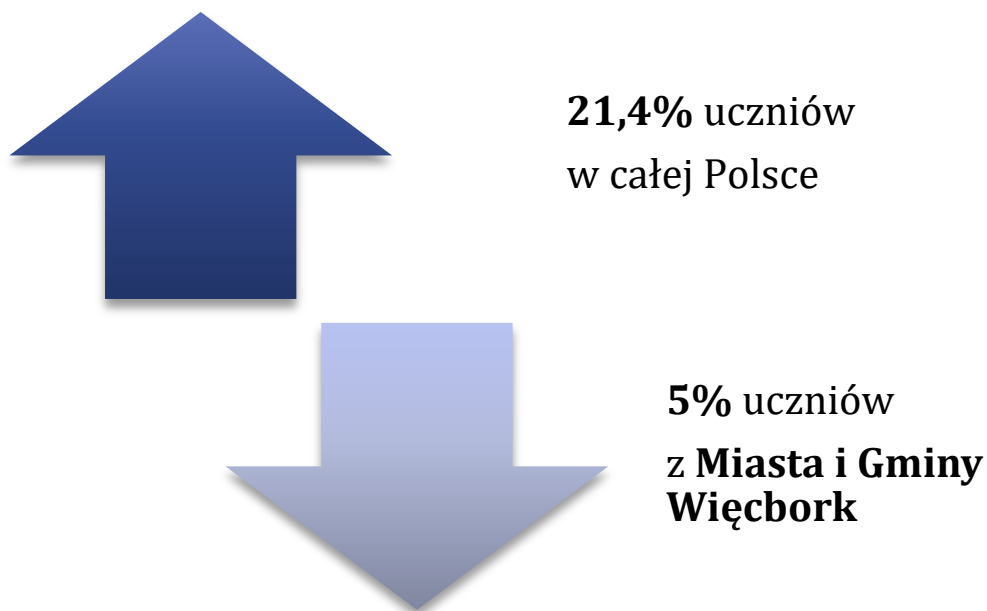
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Z A Ż Y W A N I E N A R K O T Y K Ó W I D O P A Ł A C Z Y

Z wyników ogólnopolskiego badania ESPAD realizowanego w 2019 roku wynika, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 21,4% uczniów w wieku 15-16 lat, z kolei dzięki realizacji badań wśród uczniów w Miasta i Gminy Więcbork, można stwierdzić, że po substancje psychoaktywne kiedykolwiek w życiu sięgnęło 5% młodych mieszkańców – różnica wynosi zatem 16,4 pp.

Porównanie wyników badań wskazuje na pozytywną tendencję, bowiem odsetek uczniów zażywających substancje psychoaktywne w Mieście i Gminie Więcbork jest znacznie niższy od odsetka uczniów zażywających omawiane środki w całej Polsce.

Rysunek 20. Skala spożywania substancji psychoaktywnych przez uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

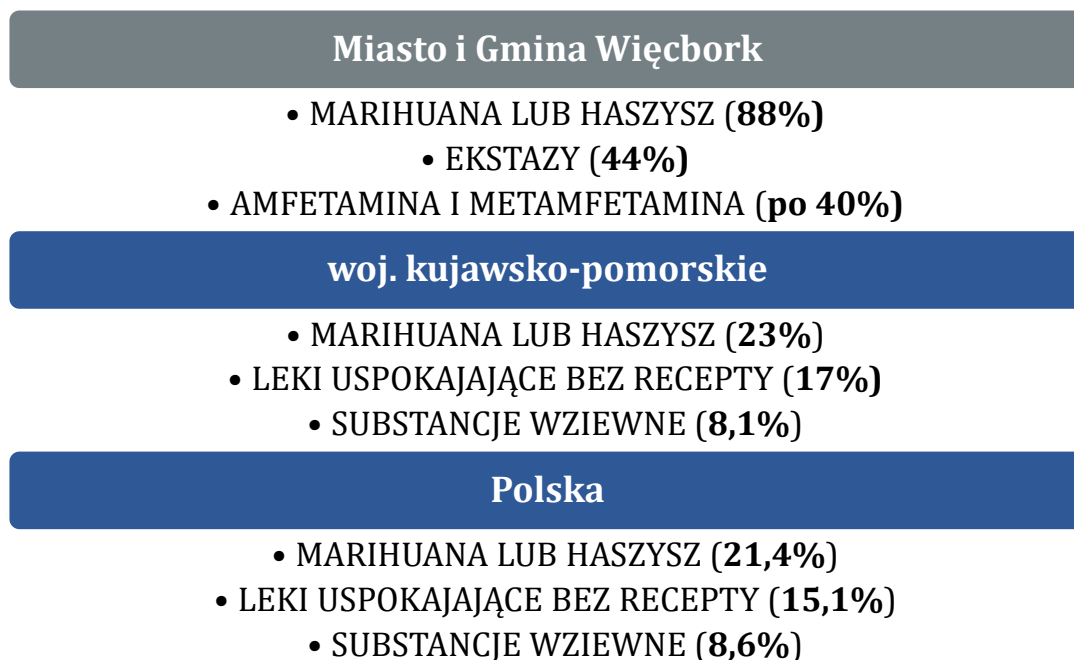

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku

W dalszej kolejności porównaliśmy również popularność poszczególnych substancji wśród uczniów w całej Polsce, województwie kujawsko-pomorskim oraz w Mieście i Gminie Więcbork. Najczęściej używaną substancją wśród uczniów w całej kraju jest marihuana lub haszysz. Kiedykolwiek życiu używało ją 21,4% uczniów w wieku 15-16 lat. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia znajdują się leki uspokajające bez przepisu lekarza – kiedykolwiek w życiu sięgnęło po nie 15,1% uczniów z III klas gimnazjum, z kolei na trzecim substancje wziewne – kiedykolwiek w życiu używało je 8,6%. Zebrany materiał badawczy pozyskany w wyniku badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów z województwa kujawsko-pomorskiego wykazuje zbliżone wnioski – 23% uczniów sięgnęło po marihuanę lub haszysz, 17% po leki uspokajające bez recepty, a 8,1% respondentów po substancje wziewne. W przypadku młodych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork najpopularniejszą substancją także okazała się marihuana lub haszysz (88%), jednakże w dalszej kolejności uczniowie wskazywali na ekstazy (44%), amfetaminę i metamfetaminę (po 40%).

W Mieście i Gminie Więcbork – podobnie jak ma to miejsce na terenie województwa kujawsko-pomorskiego jak i całej Polski – najpopularniejszą substancją, po którą sięgają uczniowie jest marihuana lub haszysz.

Rysunek 21. Popularność konkretnych substancji psychoaktywnych wśród uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

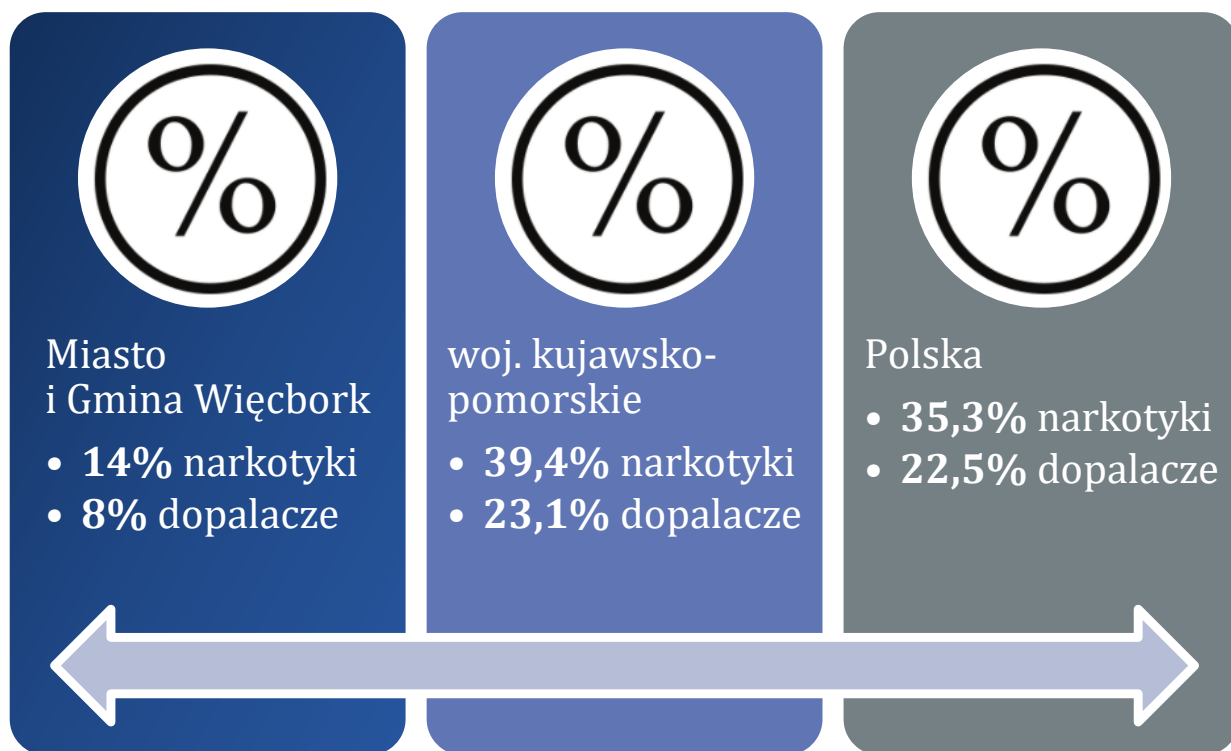

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

W kwestii dostępności nielegalnych substancji psychoaktywnych dla dzieci i młodzieży w całej Polsce wyniki kształtują się następująco: zdobycie narkotyków (marihuany lub haszyszu) jest bardzo łatwe dla 13,7% uczniów, a dosyć łatwe dla 21,6% (razem 35,3%); zdobycie dopalaczy z kolei jest bardzo łatwe dla 9,3%, a dosyć łatwe dla 13,2% (razem 22,5%). Wyniki badań realizowanych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego wykazały, że: zdobycie narkotyków (marihuany lub haszyszu) jest bardzo łatwe 16,6%, a dosyć łatwe dla 22,8% (razem 39,4%), natomiast zdobycie dopalaczy za bardzo łatwe określa 8,9%, a dosyć łatwe jest to dla 14,2% (razem 23,1%). Z badania ankietowego przeprowadzonego wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork wynika, że narkotyki za łatwe do zdobycia uważa 14% ankietowanych, a dopalacze – 8%. Reasumując, zarówno narkotyki jak i dopalacze są trudniej dostępne dla uczniów z Miasta i Gminy, w porównaniu do wyników uzyskanych na tle województwa i Polski.

Porównując ze sobą wyniki badań można zauważyć, iż względem badań regionalnych i ogólnopolskich dostępność narkotyków i dopalaczy dla dzieci i młodzieży jest zdecydowanie mniejsza – niższy odsetek uczniów w Mieście i Gminy Więcbork uznał narkotyki i dopalacze za łatwo dostępne, niż miało to miejsce na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski.

Rysunek 22. Dostępność substancji psychoaktywnych dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Używanie narkotyków i alkoholu przez młodzież szkolną, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD”, „Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z badań ankietowych zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim” z 2019 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

PROBLEM PRZEMOCY

W dalszej kolejności porównaniu poddane zostały kwestie związane z przemocą rówieśniczą, przemocą w rodzinie oraz cyberprzemocą. Do porównania wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów na terenie Miasta i Gminy Więcbork dotyczącego przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej wykorzystano wyniki badania realizowanego w 2012 roku i przedstawionego w „Ogólnopolskiej diagnozie problemu przemocy wobec dzieci” Fundacji Dzieci Niczyje⁴⁸. Jest to pierwsze polskie badanie wiktymizacji dzieci i młodzieży przeprowadzone na reprezentatywnej próbie nastolatków w wieku od 11 do 17 lat.

Według przeprowadzonego w 2012 roku badania ogólnopolskiego, przemocy ze strony rówieśników kiedykolwiek w życiu doświadczyło 59% badanych. Jak wynika natomiast z badania przeprowadzonego wśród uczniów w Mieście i Gminie, przemocy ze strony kolegów/koleżanek ze szkoły, czy też znajomych rówieśników doświadczyło aż 88% (*spośród badanych uczniów, którzy doświadczyli przemocy, tj. 149 osób*). Jest to więc znacznie wyższa wartość w porównaniu do badań ogólnopolskich – różnica wynosi aż 29 pp.

Odsetek uczniów, którzy doświadczyli przemocy rówieśniczej na terenie Miasta i Gminy Więcbork w porównaniu do odsetka uczniów w całej Polsce jest znacznie wyższy – różnica wynosi 29 pp.

⁴⁸ Włodarczyk J., Makarut K., *Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2013.

Rysunek 23. Skala przemocy rówieśniczej - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

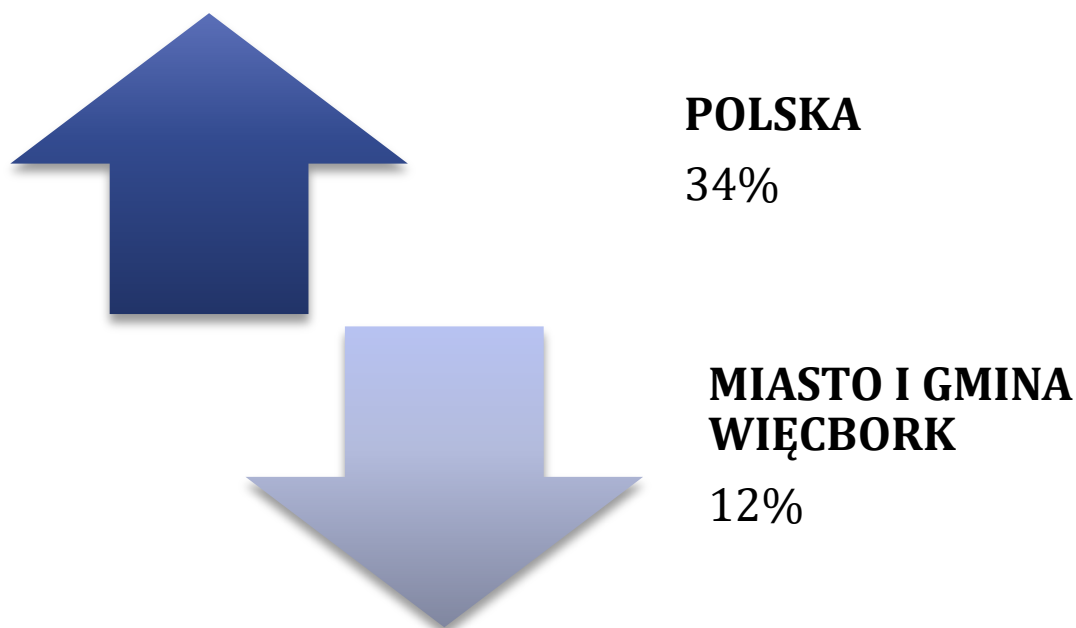

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci” z 2013 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Rozpatrując kwestię przemocy ze strony dorosłych w skali ogólnopolskiej można zauważyć, że w całej Polsce przemocy z ich strony kiedykolwiek w życiu doświadczyło 34% uczniów. W przypadku badań prowadzonych na terenie Miasta i Gminy Więcbork doświadczenie przemocy ze strony osób dorosłych zadeklarowało 12% (spośród badanych uczniów, którzy doświadczyli przemocy, tj. 149 osób).

Z analizowanych wyników badań wynika, iż problem przemocy ze strony osób dorosłych wobec dzieci i młodzieży na terenie Miasta i Gminy Więcbork przybiera większe rozmiary, niż według badań ogólnopolskich ma to miejsce w całym kraju.

Rysunek 24. Doświadczenie przemocy ze strony dorosłych - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

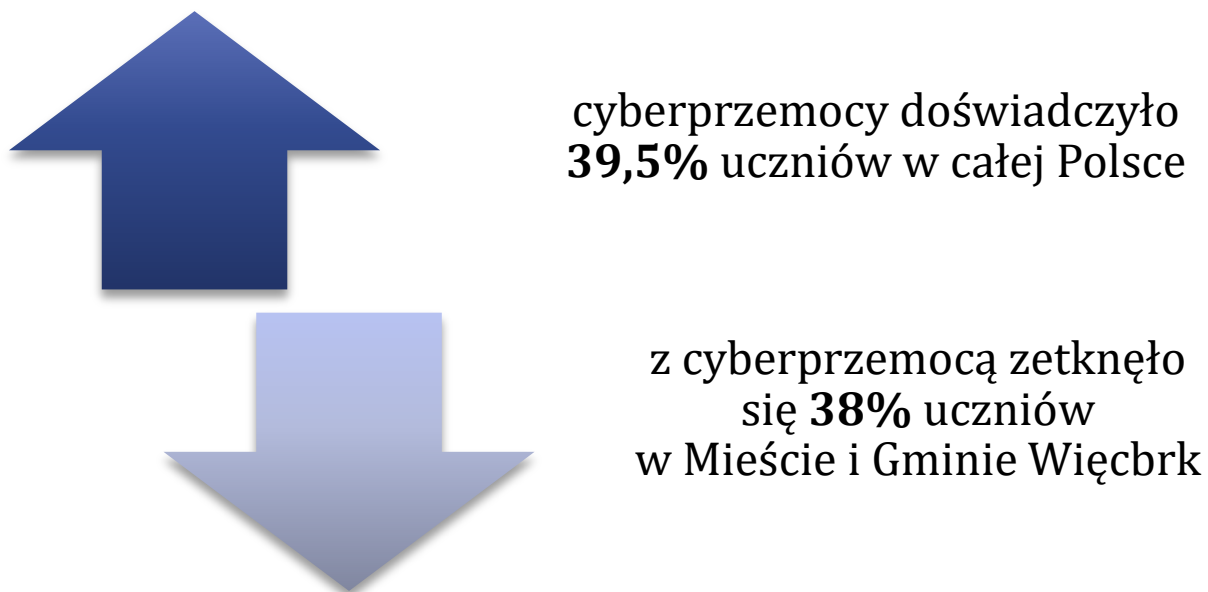
Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci” z 2013 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

Porównaniu została poddana również skala cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży. Wyniki badań z tym związane przedstawione zostały w Raporcie Najwyższej Izby Kontroli z 2017 roku „Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży”⁴⁹. Z badań przedstawionych w tym raporcie wynika, iż z cyberprzemocą zetknęło się prawie 39,5% uczniów. Rozpatrując tą kwestię z perspektywy badań lokalnych można zauważyć, iż do doznania cyberprzemocy przyznało się 38% uczniów.

Można stwierdzić, iż problem cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży zamieszkujących Miasto i Gminę Więcbork jest nieco mniejszy, niż ma to miejsce w całej Polsce.

⁴⁹ Najwyższa Izba Kontroli, *Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*, Warszawa 2017.

Rysunek 25. Skala cyberprzemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportu: „Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci” z 2013 roku oraz „Diagnoza profilaktyczna na terenie Miasta i Gminy Więcbork” z 2021 roku.

WNIOSKI I REKOMENDACJE PROFILAKTYCZNE

Celem badania było przedstawienie aktualnych problemów występujących w środowisku lokalnym takich jak: uzależnienie od alkoholu, narkotyków, papierosów i e-papierosów oraz problem przemocy i cyberprzemocy, a także działań profilaktycznych w odniesieniu do opinii rodziców i dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Miasta i Gminy Więcbork w tym jakości życia jej mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

W oparciu o dokonaną analizę problemów społecznych zostały sformułowane rekomendacje. Poniżej znajduje się podsumowanie wniosków z badania diagnozującego aktualne problemy społeczne występujące na terenie Miasta i Gminy Więcbork wraz z rekomendacjami co do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów i mieszkańców Miasta i Gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

Zakres zadań z obszaru profilaktyki i promocji zdrowia, realizatorzy oraz źródła finansowania wskazane są w kilku ustawach, m.in. w ustawie o zdrowiu publicznym, ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii oraz w ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Wyznaczają one politykę wobec poszczególnych substancji psychoaktywnych na szczeblu krajowym, regionalnym oraz lokalnym, a zadania w nich wskazane uwzględniane są w narodowych i krajowych programach profilaktyki, z których najszerszym jest Narodowy Program Zdrowia.

Działania z zakresu profilaktyki na szczeblu lokalnym realizowane są poprzez gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz programy przeciwdziałania narkomanii. Źródłem finansowania działań jest budżet gminy oraz środki dodatkowe uzyskane z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż detaliczną alkoholu (zgodnie z Ustawą o przeciwdziałaniu narkomanii z 2005 r. środki z zezwoleń mogą być wykorzystywane także na profilaktykę narkomanii). Dodatkowo gminy mogą ubiegać się o środki z innych źródeł: z urzędów centralnych, urzędów marszałkowskich, urzędów wojewódzkich, starostw powiatowych, środki z projektów unijnych czy też w formie darowizn od prywatnych osób czy przedsiębiorców.

Na poziomie lokalnym do realizacji zadań z zakresu profilaktyki uzależnień uprawnione są organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), specjalistyczne placówki opiekuńczo-wychowawcze (światlice socjoterapeutyczne), poradnie profilaktyki i terapii uzależnień, organizacje kościelne, grupy samopomocy, czy też rodziny osób uzależnionych.

Profilaktyka zachowań ryzykownych oraz udzielanie pomocy uczniom zagrożonym uzależnieniem wpisane są także w zadania placówek systemu oświaty, w tym w szczególności w zadania szkół i poradni psychologiczno-pedagogicznych. Od 2002 roku na szkoły nałożono ustawowy obowiązek realizacji szkolnego programu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, który w roku 2017 połączono z programem wychowawczym szkoły w jeden dokument: program wychowawczo-profilaktyczny.

RODZICE I DOROŚLI MIESZKAŃCY

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek dorosłych
mieszkańców spożywających
alkohol.

- 69%

Odsetek dorosłych
mieszkańców spożywających
alkohol z dużą częstotliwością
(kilka razy w tygodniu lub
codziennie).

- 3%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, którzy
wykonywali obowiązki
służbowe pod wpływem
alkoholu (*spośród tych, którzy
spożywają alkohol,
tj. 238 osób*).

- 4%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, którzy
prowadzili pojazd pod
wpływem alkoholu (*spośród
tych, którzy spożywają alkohol,
tj. 238 osób*).

- 4%

Odsetek dorosłych
mieszkańców twierdzących,
że picie alkoholu w ciąży nie
ma wpływu na rozwój dziecka
lub deklarujących brak wiedzy
w tym zakresie.

- 3%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala spożywania alkoholu</i>	– Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że spożywanie alkoholu zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork, tj. 69%. Wśród nich, średnio co druga osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (41%). – Z częstotliwością wskazującą na picie ryzykowne, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu) po alkohol sięga tylko 3% mieszkańców Miasta i Gminy. – Żaden z respondentów nie wskazał, iż spożywa codziennie alkohol.
<i>Wykonywanie obowiązków pod wpływem alkoholu</i>	– Zebrany materiał badawczy wykazał, że niewielka część mieszkańców Gminy wykonywała swoje obowiązki służbowe pod wpływem alkoholu. Do takiego zachowania przyznało się 4% respondentów (<i>spośród tych, którzy spożywają alkohol, tj. 238 osób</i>), przy czym jednemu z ankietowanych zdarza się to często.
<i>Prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu</i>	– Pozytywne jest to, że do kierowania pojazdem pod wpływem alkoholu przyznało się tylko 4% respondentów (<i>spośród ankietowanych spożywających alkohol, tj. 238 osób</i>). – Należy jednak podkreślić, że co drugi ankietowany był świadkiem sytuacji prowadzenia pojazdu przez osobę znajdującą się pod wpływem alkoholu (41%), co wskazuje na występowanie na terenie Miasta i Gminy problemów w tym zakresie.
<i>Spożywanie alkoholu w ciąży</i>	– Podczas realizacji działań profilaktycznych warto poszerzyć wiedzę mieszkańców odnośnie tematyki FAS. Badania wykazały bowiem, że 2% respondentów nie ma świadomości na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka, a kolejne 1% sądzi, że nie ma to żadnego wpływu na rozwój płodu.

*Opinia na temat
alkoholu*

- Warto zwrócić uwagę na to, że świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był średnio co czwarty respondent, tj. 28%.
- Wyniki uzyskane w badaniu dorosłych mieszkańców pod kątem wiedzy na temat szkodliwości alkoholu dla zdrowia wskazują na brak wiedzy części ankietowanych w tym zakresie – w opinii 10% respondentów jest szkodliwy w małym stopniu.

PODSUMOWANIE

Biorąc pod uwagę powyższe wyniki badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork występuje w umiarkowanym natężeniu – spożywanie alkoholu zadeklarowała większość respondentów jednak nieznaczna część spośród nich sięga po niego w sposób wskazujący na picie szkodliwe lub uzależnienie. Odsetek dorosłych mieszkańców sięgających po alkohol na terenie Miasta i Gminy jest mniejszy, niż na terenie całej Polski.

Badanie wykazało występujący na terenie Miasta i Gminy problem wykonywania obowiązków służbowych oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży, a także braku wiedzy części mieszkańców na temat szkodliwości tej substancji.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych, np. Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ośrodkach zdrowia, Posterrunku Policji, parafii, Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym, szkołach itp. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie. Ważnym aspektem jest przy tym finansowanie szkoleń dla personelu medycznego (lekarzy, pielęgniarek) w zakresie WRKI oraz zaopatrzenie personelu POZ w materiały do wykonywania badań przesiewowych, materiały dla pacjentów (broszury, ulotki), książki i materiały na temat problemów alkoholowych oraz listy teleadresowej do placówek leczenia uzależnienia.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.

- Wspieranie istniejących miejsc wsparcia środowiskowego dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym, w tym poprzez wdrażanie standardów udzielania pomocy, realizację działań konsultacyjno-superwizyjnych dla osób pracujących z dziećmi.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Przeprowadzenie zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów), poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.
- Kontynuowanie ścisłej współpracy z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Implikacje prawne zawarte są w *Ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi* z dnia 26 października 1982 r., gdzie art. 17 ust.1 mówi: kierownik zakładu pracy lub osoba przez niego upoważniona mają obowiązek niedopuszczenia do pracy pracownika, jeżeli zachodzi uzasadnione podejrzenie, że stanął się on w pracy w stanie po spożyciu alkoholu albo spożył alkohol w trakcie pracy. Okoliczności stanowiące podstawę decyzji powinny być podane pracownikowi do wiadomości. Ustawodawca określa również, kto przeprowadza kontrolę stanu trzeźwości, art. 17 ust. 3 wyżej wymienionej ustawy: Na żądanie kierownika zakładu pracy, osoby przez niego upoważnionej, a także na żądanie pracownika, o którym mowa w ust. 1, badanie stanu trzeźwości pracownika przeprowadza uprawniony organ powołany do ochrony porządku publicznego. Zabiegu pobrania krwi dokonuje fachowy pracownik służby zdrowia. Do badania stanu trzeźwości stosuje się przepisy, wydane na podstawie art. 47 ust. 2.
- Podjęcie działań skierowanych zarówno do pracodawców jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych podejmowania pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.

- Organizowanie szkoleń dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników będących w miejscu pracy w stanie nietrzeźwym.
- Przeprowadzenie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego oraz uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu. Przydatne mogą być plakaty lub ulotki, które będą zawierać informację na ten temat.
- Włączenie się w następującą kampanię edukacyjną i realizację jej założeń na szczeblu lokalnym: *Ciąża bez alkoholu* uświadamia szkodliwy i nieodwracalny wpływ alkoholu na prawidłowy rozwój dziecka w życiu płodowym. Realizowane w ramach projektu działania edukacyjne uwrażliwiają na zakres szkód związanych z piciem alkoholu przez kobiety w okresie ciąży i karmienia piersią. Kampania dostarcza również rzetelnej wiedzy na temat zachowań prozdrowotnych w okresie ciąży.
- Dostarczanie wiedzy lekarzom, psychologom, pedagogom oraz wszystkim osobom, które zajmują się pomocą dzieciom z FASD oraz ich rodzinom.
- Zwiększenie dostępności do pomocy dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Współpraca z instytucjami w zakresie tworzenia systemowego wsparcia i terapii dla dzieci z Płodowym Zespołem Alkoholowym (FAS) i Spektrum Płodowych Zaburzeń Alkoholowych (FASD) oraz ich rodzicom i opiekunom.
- Realizowanie domowych wizyt u kobiet w ciąży lub u młodych matek z grupy ryzyka np. przez przeszkoloną pielęgniarkę lub pracownika socjalnego, których celem jest wspieranie i edukacja matek w zakresie potrzeb dziecka oraz pomoc i konsultacje w sprawach zdrowia, zatrudnienia, sytuacji mieszkaniowej i prawnej.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców
palących papierosy codziennie.

- 18%

Odsetek dorosłych mieszkańców
palących e-papierosy
codziennie.

- 5%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, wypalających
dziennie powyżej 16 sztuk
papierosów (*spośród
ankietowanych palących
papierosy, tj. 91 osób*).

- 14%

Odsetek dorosłych
mieszkańców, oceniających
papierosy jako mało lub
nieškodliwe.

- 4%

Odsetek dorosłych mieszkańców
oceniających e-papierosy jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

- 7%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala palenia papierosów i e-papierosów

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że codziennie papierosy pali co siódmy dorosły mieszkaniec Miasta i Gminy Więcbork (18%).
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Miasta i Gminy znacznie mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie 5% ankietowanych.

Opinia na temat palenia papierosów i e-papierosów

- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy respondenci zdają sobie sprawę ze szkodliwości palenia papierosów dla zdrowia (4%).
- E-papierosy są według dorosłych mieszkańców mniej szkodliwe, niż tradycyjne papierosy - jako mało szkodliwe lub nieszkodliwe elektroniczne papierosy uważa 7% respondentów.

PODSUMOWANIE

Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problem palenia papierosów występuje wśród dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy w znacznym natężeniu, natomiast uzależnienie od e-papierosów dotyczy mniejszej części respondentów. Porównując wyniki badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich można zauważyć, iż do codziennego palenia papierosów tradycyjnych przyznał się mniejszy odsetek mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork, niż odsetek badanych dorosłych na terenie całego kraju. Badanie wykazało brak wiedzy części respondentów na temat szkodliwego wpływu na zdrowie zarówno papierosów, jak i e-papierosów.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek dorosłych mieszkańców,
którzy sięgnęli po narkotyki
lub dopalacze.

- 2%

Odsetek dorosłych mieszkańców,
którzy sięgali po narkotyki lub
dopalacze więcej
niż jednokrotnie.

- 1%

Odsetek dorosłych mieszkańców,
oceniających dopalacze jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

- 1%

Odsetek dorosłych mieszkańców
oceniających narkotyki jako
mało szkodliwe
lub nieszkodliwe.

- 2%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala zażywania narkotyków i dopalaczy</i>	– Do sięgnięcia po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się 2% respondentów. – Zebrany materiał badawczy wykazał, iż problem nadmiernego zażywania substancji psychoaktywnych nie dotyczy żadnego z ankietowanych rodziców, ani dorosłych mieszkańców, bowiem nikt nie wskazał, iż zażywa omawiane środki codziennie lub kilka razy w tygodniu.
<i>Rodzaje zażywanych substancji</i>	– Wyniki badania ankietowego pokazały, iż respondenci sięgali po marihuanę, amfetaminę, kokainę, mefedron, ekstazy i środki nasenne.
<i>Dostępność nielegalnych substancji psychoaktywnych w środowisku lokalnym</i>	– Na znajomość miejsc w swojej miejscowości, gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze wskazał stosunkowo nieduży odsetek respondentów, średnio co ósmy ankietowany. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na znajomość konkretnej osoby.
<i>Opinia na temat narkotyków i dopalaczy</i>	– Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że nie wszyscy mieszkańcy zdają sobie sprawę ze szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia – za mało szkodliwe lub nieszkodliwe narkotyki uważa 2% ankietowanych, a w przypadku dopalaczy 1%.

PODSUMOWANIE

Uzyskane wyniki badań pozwalają stwierdzić, że problem związany z zażywaniem narkotyków, dopalaczy i innych substancji psychoaktywnych wśród dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork jest widoczny, jednak nie przybiera on znacznych rozmiarów. W porównaniu do wyników badań ogólnopolskich, po omawiane środki sięga niemal ośmiokrotnie mniejszy odsetek mieszkańców Miasta i Gminy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Realizacja działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym dotyczących konsekwencji zdrowotnych, społecznych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Działania powinny mieć szeroki zasięg, który będzie możliwy do zrealizowania za pomocą kampanii informacyjno-edukacyjnej przy użyciu ulotek, plakatów i artykułów umieszczanych w lokalnej prasie, mediach oraz miejscach publicznych.
- Rozpowszechnianie ulotek na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemów z nadużywaniem lub uzależnieniem od środków psychoaktywnych. Ulotki powinny być pozostawione w miejscach publicznych takich jak: kościoły, szpitale, przychodnie itp.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
doświadczenie przemocy
w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 11%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
stosowanie przemocy
w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

- 4%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
znajomość kogoś w swoim
otoczeniu, kto doświadcza
przemocy domowej.

- 17%

Odsetek dorosłych
mieszkańców stwierdzających,
że w ich domu występuje
problem przemocy.

- 2%

Odsetek dorosłych
mieszkańców nieoceniających
jednoznacznie negatywnie
stosowania kar fizycznych
wobec dzieci.

- 13%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem przemocy w rodzinie badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 2% dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork – wskazali oni, iż problem przemocy występuje w ich domu.
- Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy domowej zadeklarował średnio co szósty respondent, tj. 17%.
- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że problemu przemocy doświadczył i zastosował stosunkowo znaczny odsetek ankietowanych w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Przemocy doznało 11% respondentów, natomiast stosowało – 4%.
- Z zebranych danych wynika, iż najczęściej mieszkańcy doświadczali przemocy psychicznej (92% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy, tj. 39 osób*). W dalszej kolejności była to przemoc fizyczna (32%) i zaniedbanie (11%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że najwięcej respondentów doświadczyło przemocy ze strony męża/żony (42% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy, tj. 39 osób*).
- Cyberprzemocy doznało 26% dorosłych mieszkańców Miasta i Gminy. Najczęściej doświadczali oni wyzywania w Internecie.

Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci

- Analiza materiału badawczego pod kątem stosowania kar fizycznych wobec dzieci pozwala zauważyć, że średnio co ósmy mieszkaniak biorący udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek (13%). Należy wziąć to pod uwagę podczas projektowania działań profilaktycznych wśród dorosłej części społeczności lokalnej.
- Do zastosowania przemocy wobec dziecka/dzieci przyznał się największy odsetek ankietowanych deklarujących stosowanie przemocy (46%).

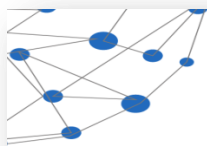
PODSUMOWANIE

Analizując uzyskane w tym obszarze wyniki badań można stwierdzić, że problem związany z przemocą nie występuje na alarmującym poziomie – średnio co ósmy dorosły mieszkaniec zna kogoś w swoim otoczeniu, kto doświadcza przemocy domowej. Niemniej warto zwrócić uwagę na to, że choć w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich, mniejsza część respondentów z Miasta i Gminy Więcbork negatywnie ocenia stosowanie kar fizycznych wobec dzieci jako metody wychowawczej, to takie przekonanie ma widoczna część przebadanej populacji zamieszkującej Gminę.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy. Zaleca się, aby podczas warsztatów mieszkańcy uczeni byli w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy.
- Prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. Badania pokazują, że w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu, nierzadko dochodzi do przemocy. W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.

- Upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Rozpowszechnienie wśród podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” plakatu udostępnionego na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 2, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zacieśnianie współpracy z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, mającej na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.
- Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.” – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Tworzenie, wspieranie i finansowanie miejsc pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.

- Prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

PROFILAKTYKA

Odsetek dorosłych
mieszkańców oceniających
zaangażowanie władz lokalnych
związanych z rozwiązywaniem
problemów społecznych
mieszkańców jako
niedostateczne.

• 27%

Odsetek dorosłych
mieszkańców deklarujących
brak wiedzy na temat miejsc,
gdzie można się zgłosić w razie
problemów.

• 17%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

*Opinia na temat
działań
podejmowanych
przez Miasto
i Gminę*

- Z uzyskanych danych wynika, że znaczna część mieszkańców nie ma wiedzy albo opinii na temat stopnia zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub ocenia je jako niedostateczne (42%).
- Warto podkreślić, że co drugi badany nie wie, jakie działania podejmuje Miasto i Gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (45%), a co czwarty uważa, że nie podejmuje żadnych działań (25%).

*Znajomość
miejsc,
w których
można uzyskać
pomoc
w przypadku
doświadczenia
problemów*

- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo znaczna część respondentów deklarujących brak wiedzy odnośnie miejsc, gdzie można się zgłosić w razie problemu uzależnienia lub przemocy – przyznało to 17% badanych.
- Największym zaufaniem w przypadku problemów związanych z uzależnieniami lub przemocą w rodzinie cieszy się Policja i psycholog, natomiast co dziesiąty ankietowany udałby się po pomoc do Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

PODSUMOWANIE

Odpowiedzi respondentów pokazują, że część mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork nie ma wiedzy na temat miejsc, gdzie można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia, czy też przemocy. Warto zwrócić uwagę również na to, że wielu respondentów nie ma wiedzy na temat zaangażowania władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców lub w ich opinii działania te są niedostateczne.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych.
- Włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).
- Prenumerata lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Interaktywne komunikowanie się ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Stałe rozpowszechnianie informacji z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Gminy.
- Stowarzyszenie Diakonia Ruchu Światło-Życie realizuje ogólnopolską kampanię edukacyjną #NIEROZERWALNI, której głównymi odbiorcami są rodziny. Przypomina, że więzi rodzinne i relacje między dziećmi i rodzicami są kluczowe

dla prawidłowego rozwoju i funkcjonowania dzieci i młodzieży. Uświadamia, że okazywanie emocjonalnego wsparcia oraz rozważna kontrola ze strony dorosłych są elementami wychowania, które mają istotne znaczenie dla ograniczania ryzyka zaburzeń zdrowia psychicznego i zachowania u dzieci i nastolatków. Pomaga rozwijać te kompetencje rodziców i opiekunów, które wpływają na pogłębienie więzi rodzinnych i wspierają mądrą ochronę dzieci i młodzieży przed podejmowaniem ryzykownych decyzji. Podpowiada konkretne rozwiązania, ćwiczenia i sposoby wzmacniające wysokie kompetencje psychospołeczne w rodzinie. Inicjuje budowanie społeczności rodzin wzajemnie wspierających się i wspólnie przeżywających radości i smutki codziennego życia. Rekomendujemy udział miast i gmin w kampanii edukacyjnej #NIEROZERWALNI.

UCZNIOWIE

PROBLEM ALKOHOLOWY

Odsetek uczniów, którzy
sięgnęli po alkohol.

- 37%

Odsetek uczniów, którzy pili
alkohol więcej niż
jedenkrotnie.

- 30%

Odsetek uczniów uznających
alkohol za łatwy do
zdobycia.

- 45%

Odsetek uczniów
oceniających alkohol
za nieszkodliwy, w małym
stopniu szkodliwy lub nie
mających w tym zakresie
wiedzy.

- 33%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala spożywania alkoholu</i>	– Uzyskane w procesie badawczym odpowiedzi uczniów ze szkół znajdujących się na terenie Miasta i Gminy Więcbork pokazują, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął średnio co trzeci uczeń biorący udział w badaniu, tj. 37%. – Z przeprowadzonego badania dowiadujemy się również, że spośród uczniów, którzy pili alkohol, część spożywała go jednokrotnie (6%) lub kilka razy (17%). Do wielokrotnego spożywania alkoholu przyznało się 9% ankietowanych, natomiast 4% uczniów spożywa go regularnie. – Niepokojące jest to, że 29% respondentów sięgnęło po alkohol więcej niż 2 razy w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie (<i>spośród tych, którzy spożywali alkohol, tj. 183 osób</i>).
<i>Wiek inicjacji alkoholowej</i>	– Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej inicjacji alkoholowej, 25% ankietowanych przyznało, że sięgnęło po alkohol w wieku 10-13 lat (<i>spośród tych, którzy spożywali alkohol</i>), a 9% miało wówczas mniej niż 10 lat.
<i>Rodzaj spożywanego alkoholu</i>	– Najpopularniejszym wśród uczniów rodzajem spożywanego alkoholu okazało się piwo, następnie wódka i szampan – piło je większość badanych mających za sobą inicjację alkoholową (<i>kolejno 86%, 65% i 62% spośród tych, którzy spożywali alkohol</i>).
<i>Okoliczności spożywania alkoholu</i>	– Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również okoliczności otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że większość młodych mieszkańców Miasta i Gminy miało kontakt z alkoholem, ponieważ zostało nim poczęstowanych przez inne osoby (61%), albo dostało go do spróbowania od rodziców (41%).
<i>Dostępność napojów alkoholowych</i>	– Analizując odpowiedzi uczniów z Miasta i Gminy Więcbork można stwierdzić, że alkohol jest łatwo dostępny dla respondentów – co drugi uczeń przyznał bowiem, że nie miałby trudności w zdobyciu alkoholu na terenie swojej miejscowości (45%).

*Opinia na temat
szkodliwości
alkoholu*

- Na podstawie deklaracji badanych uczniów możemy stwierdzić, że co czwarty respondent nie ma świadomości na temat szkodliwości alkoholu – 33% ankietowanych uznaje go za mało szkodliwy, nieszkodliwy lub przyznali, iż nie mają na ten temat żadnej wiedzy.
- Jednocześnie z uzyskanych danych widzimy, że alkohol jest przez uczniów postrzegany jako bardziej szkodliwy niż e-papierosy.

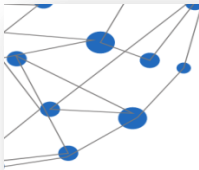
PODSUMOWANIE

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem spożywania alkoholu wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork występuje na niepokojącym poziomie. Z zebranych danych wynika, że bezpośredni kontakt z alkoholem miała znaczna część uczniów, a wśród tych, którzy po niego sięgnęli, część spożywa go regularnie, co więcej – do spożywania alkoholu więcej niż 7 razy w ciągu 30 dni poprzedzających badanie przyznała się znaczna część respondentów. Pozytywne jest to, że przeważająca część młodych mieszkańców Gminy zdaje sobie sprawę ze szkodliwości alkoholu dla zdrowia. Jednakże warto mieć na uwadze przede wszystkim to, że znaczna część uczniów uznaje alkohol za łatwo dostępny. Porównując skalę spożywania alkoholu na terenie Miasta i Gminy do województwa kujawsko-pomorskiego i całej Polski, można zauważyć, iż jest ona mniejsza – do spożycia alkoholu kiedykolwiek w życiu przyznał się znacznie mniejszy odsetek uczniów, niż na terenie województwa i kraju.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Podjęcie działań profilaktycznych na poziomie uniwersalnym wśród dzieci i młodzieży poprzez przeprowadzenie programu rekomendowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (PARPA) – „*Fantastyczne możliwości*”. Głównym celem programu jest opóźnienie inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz ograniczanie problemów związanych z piciem alkoholu przez dorastających poprzez wzmacnianie rodzinnych, indywidualnych i rówieśniczych czynników chroniących. Wszelkie informacje na ten temat mogą Państwo uzyskać na stronie: <https://programyrekomendowane.pl>.
- Organizowanie zajęć profilaktycznych trwających od 10 do 30 godzin w roku szkolnym. Jak wynika z przeprowadzonych badań, wielogodzinnym działaniom profilaktycznym towarzyszy wzrost pozytywnych zachowań uczniów.
- Przeprowadzenie działań o możliwie najszerszym spektrum, docierającym do wszystkich dzieci i młodzieży, w celu obniżenia liczby uczniów inicjujących we wczesnych latach picie alkoholu. Skuteczne mogą okazać się np. tematyczne godziny wychowawcze, w czasie których opiekunowie będą podejmować działania profilaktyczne: warsztaty edukacyjne, wykorzystanie źródeł multimedialnych, spotkania z ekspertami np. osobami pracującymi z osobami uzależnionymi lub zajęcia wspierające uczniów w rozwijaniu konstruktywnych form radzenia sobie w trudnych sytuacjach.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych skierowanych do dzieci i młodzieży strategii informacyjnej, w celu poszerzenia ich wiedzy na temat przyczyn i konsekwencji picia alkoholu oraz umożliwienia młodym ludziom, podejmowania racjonalnych wyborów, popartych znajomością zagadnień związanych z używaniem napojów wysokoprocentowych. By działania z zakresu strategii informacyjnej, przynosiły oczekiwane rezultaty, powinny być realizowane przez kompetentne osoby, które cechuje wiarygodność, umiejętność wybudzania zaufania wśród dzieci i młodzieży i budowania z nimi pozytywnej relacji. Przekazywane informacje, muszą być rzetelne oraz dostosowane do etapu rozwojowego uczniów. Przydatne mogą okazać się również ulotki i plakaty rozpowszechniane wśród dzieci i młodzieży.

- Rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców.
- Prowadzenie działań koncentrujących się na zwiększeniu odporności dzieci i młodzieży na negatywne skutki sytuacji kryzysowej spowodowanej pandemią COVID-19, poprzez uczenie sposobów radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych, bazujących na naturalnych, dostępnych dla każdego indywidualnych zasobach wewnętrznych. Obserwowalna jest bowiem zależność pomiędzy kryzysem psychicznym wynikającym z sytuacji pandemicznej, a sięganiem po alkohol przez uczniów.
- Przeprowadzenie szkoleń dla rodziców podczas których przekazana im będzie wiedza, na temat problemu picia alkoholu, skutków wczesnej inicjacji alkoholowej wśród dzieci oraz możliwości jej zapobiegania. Ryzykowne może być przyzwolenie rodziców na spożywanie przez ich dzieci alkoholu nawet jeśli wydaje im się, że to kontrolują. Rodzice powinni zostać również przeszkoleni w zakresie reagowania, w przypadku spożywania alkoholu przez dziecko. Warto skorzystać z darmowego przewodnika *Jak rozmawiać z dzieckiem o alkoholu?* dostępnego na stronie trzymajpion.pl. Istotne jest dotarcie do jak największej liczby rodziców oraz realizacja działań profilaktycznych we współpracy z rodzicami na co zwraca uwagę Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w swoich rekomendacjach za 2021 rok.

„[...] rekomenduje się realizowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych we współpracy z rodzicami, aby wspierać abstynencję dziecka i przygotowywać je do podejmowania świadomych i odpowiedzialnych decyzji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Chodzi zatem nie tylko o przekazanie informacji na temat skali problemu, ale pracę nad przekonaniem normatywnym dotyczącym picia alkoholu i jego szkodliwości dla młodzieży i dorosłych.

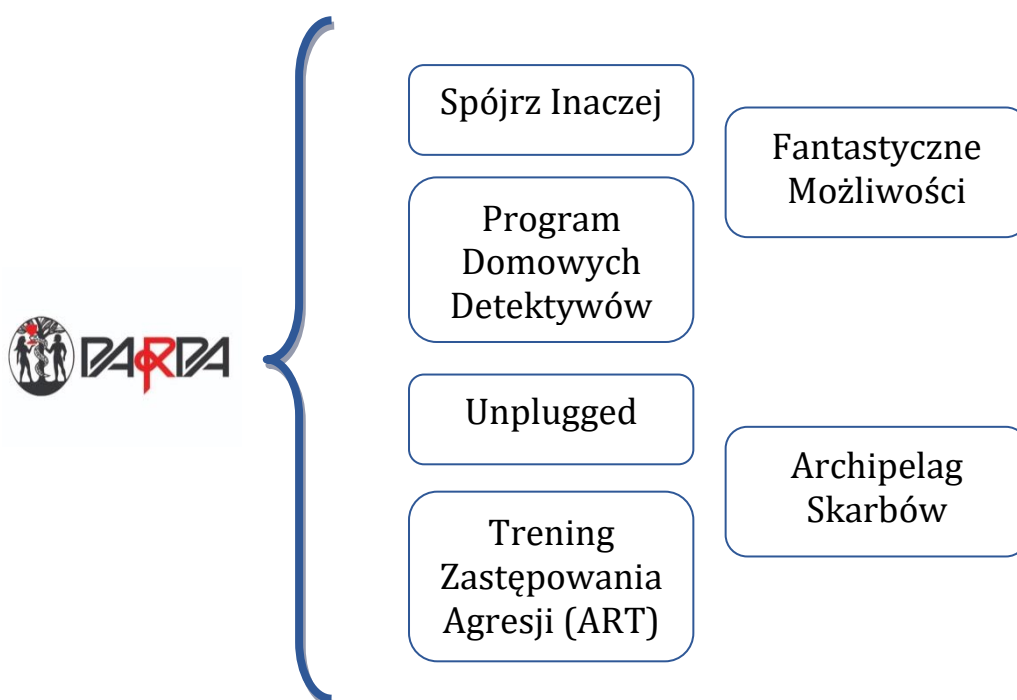
W ocenie specjalistów zajmujących się profilaktyką najbardziej skuteczne są programy oparte na równoległym oddziaływaniu zarówno na rodziców, jak i dzieci.” –

Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Podnoszenie kompetencji nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz osób pracujących w świetlicach celem zwiększenia efektywności działań. Należy dążyć do powiązania działań skierowanych ku dzieci i młodzieży z działaniami skierowanymi do ich dorosłego otoczenia - nie tylko rodziców, ale także nauczycieli.
- Wyposażenie nauczycieli, pedagogów szkolnych i psychologów w profesjonalną wiedzę na temat strategii i metod działań profilaktycznych.
- Zastosowanie w działaniach profilaktycznych strategii edukacyjnej, która ma na celu rozwijanie ważnych umiejętności psychologicznych i społecznych. Zaleca się

realizowanie ćwiczeń, gier psychoedukacyjnych, czy też warsztatów, które będą rozwijały asertywność, uczyły nawiązywania relacji z innymi ludźmi, radzenia sobie ze stresem, rozwiązywania konfliktów oraz podnosiły poczucie własnej wartości. Programy edukacyjne, konstruowane z wykorzystaniem strategii rozwijania umiejętności życiowych, składają się zazwyczaj z bloków ćwiczeń, w których uczestnicy mogą poznawać własne braki w zakresie różnych umiejętności i zacząć je trenować. Przykłady takich programów stanowią programy znajdujące się w banku programów rekomendowanych, takie jak:

- Realizacja programów opartych na strategii edukacji normatywnej, których celem jest korygowanie błędnych przekonań normatywnych (np. przekonania, że większość nastolatków przyjmuje środki psychoaktywne) i osłabianiu odczuwanej presji społecznej (np. przekonania, że skoro wszystkie nastolatki biorą narkotyki, ja też powinienem to zrobić).
- Prowadzenie zajęć integracyjnych dla dzieci i młodzieży mających na celu budowanie więzi pomiędzy uczniami oraz poczucie bezpieczeństwa i zaufania, stanowi to bowiem czynnik chroniący podejmowania zachowań ryzykownych przez młodych ludzi.

- Wspieranie uczniów przeżywających trudności edukacyjne, obserwowany jest bowiem związek pomiędzy występowaniem trudności w nauce, a podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Rozpowszechnianie wśród uczniów informacji na temat form pomocy w przypadku posiadania w rodzinie osoby uzależnionej. Ważną rolę w diagnozie dzieci dotkniętych tym problemem odgrywają nauczyciele, wychowawcy i opiekunowie w placówkach, którzy poprzez obserwację i dyskretne wywiady powinny zwracać uwagę na symptomy świadczące o tym, że dziecko cierpi z powodu uzależnionego członka rodziny. Pomocne mogą okazać się również warsztaty psychologiczne (np. podczas godzin wychowawczych) polegające na pracy nad samooceną, budowaniem zaufania, ćwiczeniem różnego rodzaju umiejętności potrzebnych do funkcjonowania w grupie, gry i zabawy pomagające w budowaniu więzi z innymi ludźmi, uczące norm z innymi ludźmi, dające szansę na budowanie pozytywnego wizerunku własnego.

PROBLEM NIKOTYNOWY

Odsetek uczniów, którzy palili
papierosy.

- 26%

Odsetek uczniów, którzy
sięgnęli po papierosy więcej niż
4 razy w ciągu ostatnich 30 dni
*(spośród tych, którzy palili
papierosy).*

- 38%

Odsetek uczniów, którzy palili
e-papierosy.

- 23%

Odsetek uczniów, którzy
sięgnęli po e-papierosy więcej
niż 4 razy w ciągu ostatnich 30
dni.

- 20%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

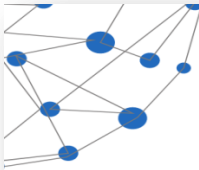
<i>Skala palenia papierosów</i>	– Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że kontakt z papierosami miał średnio co czwarty uczeń z Miasta i Gminy Więcbork (26%). – Jednocześnie zauważalne jest to, że spośród uczniów mających z nimi kontakt, większość paliła je kilkukrotnie (8%). – W ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie, 60% uczniów przyznało się, iż w tym okresie paliło papierosy (<i>spośród tych, którzy palili papierosy</i>).
<i>Skala palenia e-papierosów</i>	– Elektroniczne papierosy wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork są nieco mniej popularne niż papierosy tradycyjne – sięgnęło po nie 23% uczniów. – Z zebranych danych wynika również, że uczniowie palili elektroniczne papierosy z mniejszą częstotliwością jak te tradycyjne – W ciągu 30 dni poprzedzających badanie po e-papierosy sięgnęło 44% uczniów, a więc o 16 pp. mniej niż po papierosy tradycyjne.
<i>Ocena dostępności papierosów i e-papierosów</i>	– W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów łatwiejsze do zdobycia. Różnica wynosi 14 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 44%, a e-papierosy 30%).
<i>Opinia na temat szkodliwości papierosów i e-papierosów</i>	– Odpowiedzi uczniów ze szkół na terenie Miasta i Gminy Więcbork dotyczące szkodliwości papierosów i e-papierosów pozwoliły na następujące wnioski: zdecydowana większość uczniów zdaje sobie sprawę ze szkodliwego wpływu tych substancji na zdrowie. – Z deklaracji badanych wynika, że papierosy są w opinii uczniów bardziej szkodliwe niż e-papierosy – szkodliwość tradycyjnych papierosów dostrzega 91% młodych mieszkańców Gminy, a w przypadku e-papierosów 83%.

PODSUMOWANIE

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem palenia papierosów i e-papierosów przybiera wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork znaczne rozmiary. Odpowiedzi młodych mieszkańców wskazują, że znaczna część z nich regularnie pali papierosy i e-papierosy. Podczas projektowania działań profilaktycznych należy zwrócić uwagę na wczesną inicjację nikotynową, stosunkowo łatwą dostępność papierosów w opinii wielu badanych, a także brak wiedzy części uczniów na temat szkodliwego wpływu omawianych substancji na zdrowie i życie. Jednocześnie porównując uzyskane wyniki do badań regionalnych i ogólnopolskich, odsetek uczniów palących papierosy na terenie Miasta i Gminy jest znacznie mniejszy niż na terenie całego województwa kujawsko-pomorskiego i kraju.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Propagowanie wśród uczniów zdrowego stylu życia, poprzez przedstawianie korzyści za tym idących oraz możliwości tego osiągnięcia, a także poprzez rozpowszechnianie na ten temat ulotek, plakatów oraz zapewnianie uczniom możliwości uczestnictwa w zajęciach sportowych. Przy realizacji tego warto mieć na uwadze rekomendacje Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Społecznych odnośnie zajęć sportowych dla dzieci i młodzieży, które brzmią następująco:

„Na realizację pozalekcyjnych zajęć sportowych i imprez o charakterze rekreacyjno-sportowym samorządy lokalne wydają blisko sześciokrotnie więcej funduszy niż na realizację rekomendowanych programów profilaktycznych, czyli ponad 62 mln zł. Te dysproporcje są szczególnie niepokojące, zważywszy na fakt, że nie udowodniono poprzez badania naukowe pozytywnego związku pomiędzy uczestnictwem młodzieży w takich działaniach a zmianą ich postawy wobec substancji psychoaktywnych. Należy podkreślić, że zajęcia sportowe nie mogą stanowić jedynej i samodzielnej strategii profilaktycznej. Powinny być integralnym elementem programu profilaktycznego, uwzględniającego szeroki zakres zagadnień związanych ze zdrowym stylem życia i spełniać określone kryteria pozwalające na stwierdzenie, że mogą konstruktywnie wpływać na postawy młodych ludzi wobec używek.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Zajęcia sportowe powinny wzmacniać czynniki chroniące, zwłaszcza poprzez ukazywanie autorytetów promujących wzorzec trzeźwości (trenera, znanych sportowców, nauczycieli wychowania fizycznego itp.) i rozwijanie zainteresowań, z wyraźnym określeniem zasad zachowania w różnych sytuacjach (postawa wobec używek, rozwiązywanie konfliktów, eliminowanie przemocy). Istotne jest również, aby osoba prowadząca takie zajęcia miała odpowiednie przygotowanie i wiedzę w zakresie profilaktyki.

- Zorganizowanie warsztatów/zajęć mających na celu wzmacnianie poczucia własnej wartości, naukę asertywności i umiejętności przeciwstawiania się presji grupy rówieśniczej.
- Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu strategii informacyjnej, poprzez przekazywanie wiedzy na temat szkodliwości palenia papierosów i e-papierosów. Pomocne w realizacji tej strategii, może być zaproszenie wykwalifikowanej osoby (np. lekarza), który w profesjonalny sposób przekaze uczniom odpowiedni zasób wiedzy, na temat skutków podejmowania takiego zachowania.
- Rozwijanie umiejętności budowania samokontroli, która jest uniwersalnym czynnikiem chroniącym przed paleniem papierosów, a także ogranicza inne zachowania ryzykowne młodych ludzi.
- Ograniczanie dostępności papierosów dla dzieci i młodzieży poprzez szkolenia dla sprzedawców wyrobów nikotynowych z zakresu przestrzegania zakazu sprzedaży papierosów osobom nieletnim oraz konsekwencji moralnych i prawnych za tym idących.

PROBLEM NARKOTYKOWY

Odsetek uczniów, którzy
sięgnęli po narkotyki lub
dopalacze.

- 5%

Odsetek uczniów oceniających
narkotyki za łatwe do zdobycia.

- 14%

Odsetek uczniów oceniających
dopalacze za łatwe do zdobycia.

- 8%

Odsetek uczniów oceniających
narkotyki za mało szkodliwe,
nieškodliwe lub deklarujących
brak wiedzy w tym zakresie.

- 11%

Odsetek uczniów oceniających
dopalacze za mało szkodliwe,
nieškodliwe lub deklarujących
brak wiedzy w tym zakresie.

- 11%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Skala zażywania narkotyków lub dopalaczy</i>	– Zebrany materiał badawczy wykazał, że po narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne sięgnęło 5% uczniów. – Ankietowani wskazali, iż najczęściej sięgali po marihuanę lub haszysz, ekstazy, amfetaminę i metamfetaminę.
<i>Dostępność środków psychoaktywnych</i>	– W kwestii dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym uczniów, wyniki kształtują się na niepokojącym poziomie – 8% uczniów uznaje dopalacze, a aż 14% narkotyki, za łatwo dostępne w swojej miejscowości. – Respondenci zapytani o to skąd wzięli daną substancję najczęściej wskazywali na otrzymanie jej od kolegi oraz zażywanie ich wspólnie w grupie przyjaciół.
<i>Opinia na temat substancji psychoaktywnych</i>	– W opinii uczniów narkotyki są nieco bardziej szkodliwe dla zdrowia (91%) niż dopalacze (90%).

PODSUMOWANIE

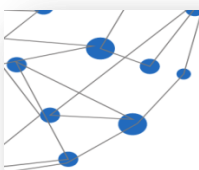
Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem środków psychoaktywnych badania pozwala stwierdzić, że problem ten wśród młodzieży nie występuje w alarmującym natężeniu, gdyż stosunkowo nieznaczna część młodych mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork sięgnęła po substancje psychoaktywne, a odsetek uczniów z Miasta i Gminy, którzy zażywali omawiane środki był znacznie mniejszy w porównaniu do odsetka uczniów z terenu całej Polski. Jednakże należy podkreślić, że znaczna część młodych mieszkańców deklaruje łatwą dostępność środków psychoaktywnych na terenie Miasta i Gminy, a wielu uczniów nie posiada świadomości na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Prowadzenie działań profilaktycznych w szkole, mających na celu przekazywanie wiedzy na temat konsekwencji społecznych, zdrowotnych i prawnych zażywania narkotyków i dopalaczy. Pomóc w tym mogą ulotki, broszury czy plakaty, zawierające informacje na ten temat.
- Przeprowadzanie programów rozwijania umiejętności psychospołecznych ucznia – realizowane przez cykl kilku lub kilkunastu zajęć, wsparte przez zajęcia uzupełniające w późniejszych latach edukacji oraz oparte na interaktywnej metodyce kształcenia. Nieskuteczne będą obrazy, statystyki i historie w celu wzbudzenia lęku przed konsekwencjami używania substancji oraz tradycyjne metody edukacji np. wykład/ pogadanka.
- Podjęcie obserwacji, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne. W tym celu pomocne będzie poszerzenie wiedzy pracowników szkoły na temat wykrywania objawów stosowania substancji odurzających. Przydatny w tym zakresie może być materiał udostępniony na stronie *Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii*, która zawiera przykłady objawów mogących wskazywać na używanie przez dzieci i młodzież narkotyków.

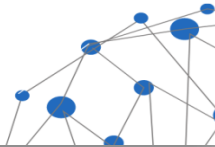
Link do strony: <http://www.kbpn.gov.pl/portal?id=490267>

- Organizowanie szkoleń nauczycieli na realizatorów programów profilaktycznych - wtedy w większym stopniu przyczyniają się oni do rozwijania pozytywnych zachowań, niż prowadzący spoza szkoły. Szkoły, w których część kadry pedagogicznej przeszła szkolenia dla realizatorów, łatwiej radzą sobie w pracy wychowawczej i profilaktycznej, mają też mniej trudności przy konstruowaniu programu wychowawczego.
- Przeprowadzenie szkoleń/warsztatów dla rodziców, na temat reagowania w przypadku zażywania przez dzieci środków psychoaktywnych, rozpoznawania czy dziecko zażywa takie substancje, do kogo należy się zgłosić w przypadku doświadczenia tego problemu oraz jak rozmawiać z dzieckiem w przypadku podejmowania przez niego zachowań ryzykownych.

„Pozytywna i silna więź z rodzicami, normy dotyczące substancji psychoaktywnych wyniesione z domu oraz umiejętność budowania wokół dziecka nie tylko systemu kontroli, ale i wsparcia są bardzo ważnymi czynnikami chroniącymi młodych ludzi przed sięganiem po substancje psychoaktywne. Rodzice mają największą możliwość podejmowania skutecznych oddziaływań wychowawczych. Szkoła i inne instytucje mogą wspierać rodziców w wychowaniu dzieci i uzupełniać ewentualne braki wynikające ze specyficznych trudności danej rodziny.” -

Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

PROBLEM PRZEMOCY

Odsetek uczniów deklarujących
doświadczenie przemocy.

- 30%

Odsetek uczniów deklarujących
stosowanie przemocy.

- 29%

Odsetek uczniów deklarujących
występowanie w swojej szkole
przemocy między uczniami.

- 40%

Odsetek uczniów
stwierdzających, że w ich domu
członkowie rodziny stosują
wobec nich przemoc.

- 3%

Odsetek uczniów deklarujących
doznanie cyberprzemocy.

- 38%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Skala przemocy

- W kontekście przytoczonych danych można wysnuć wniosek, że przemocy kiedykolwiek w życiu doznał znaczny odsetek respondentów, tj. 30%.
- Warte uwagi jest to, że do stosowania przemocy również przyznała się duża część uczniów. Na pytanie „czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby” twierdzącej odpowiedzi udzielił blisko co trzeci respondent (29%).
- Najczęstszym rodzajem doznawanej przez uczniów przemocy okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 85% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy tj. 149 osób*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowało 49% badanych.
- Z uzyskanych danych wynika również, że wśród uczniów stosujących przemoc, większość stosowało przemoc psychiczną (69%), a do stosowania przemocy fizycznej przyznało się 61% respondentów.

Przemoc rówieśnicza

- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowego wynika, że znaczna część respondentów doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły, rodzeństwa oraz znajomych (*kolejno po 50%, 24%, 33% spośród tych, którzy doświadczyli przemocy tj. 149 osób*).
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o stosowanie przemocy – większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy, tj. 142 osoby*), stosowało ją wobec swoich rówieśników (66%), a znaczny odsetek także wobec rodzeństwa (39%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że problem przemocy w szkole występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją znaczna część uczniów (40%).

Przemoc domowa

- Wśród uczniów biorących udział w badaniu byli również tacy, którzy zadeklarowali doznanie przemocy ze strony taty (25%) lub mamy (18%).
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 3%

Cyberprzemoc

domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje przemocy bezpośredniej w swoim domu.

- Z przeprowadzonego wśród uczniów z Miasta i Gminy Więcbork badania wyłania się niepokojący obraz skali cyberprzemocy wśród przebadanych nastolatków – doznał jej średnio co trzeci uczeń (38%).
- Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy okazało się wyzywanie (27%), natomiast na drugim miejscu pod tym względem znalazło się ośmieszanie/poniżanie (19%).

PODSUMOWANIE

Biorąc pod uwagę powyższe podsumowanie wyników badań możemy stwierdzić, że problem przemocy rówieśniczej występuje w alarmującym natężeniu i domaga się podjęcia działań profilaktycznych – znaczna część uczniów zadeklarowała bowiem występowanie w swojej szkole przemocy oraz doznawanie cyberprzemocy. Niepokojący jest także stopień nasilenia doznawania przemocy stosowanej przez rodziców. O znacznej skali zjawiska przemocy występującego wśród dzieci i młodzieży świadczy także fakt, iż odsetek ten jest znacznie wyższy w porównaniu do odsetka uczniów z całej Polski, którzy doświadczyli przemocy.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); burza mózgów (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Przekazanie uczniom ulotek bądź plakatów dotyczących hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Wprowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania. Skuteczne zapobieganie działaniom przemocowym jest możliwe tylko wtedy, gdy w szkole funkcjonuje czytelny system norm współżycia społecznego i jasny system konsekwencji w przypadku złamania zasad. Ważne, aby zasady te odnosiły się do traktowania innych w społeczności szkolnej i powstały w wyniku pracy zespołowej uczniów, przy współudziale nauczycieli. Zasady te muszą być konsekwentnie egzekwowane.
- Przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości,

- rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (ćwiczenia w wyjaśnianiu przyczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia drugiej osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności.”

– Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Realizacja zajęć integracyjnych w klasach mających na celu budowanie konstruktywnego środowiska wychowawczego, wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami, tworzenie związków opartych na partnerstwie, dobrych relacjach i wzajemnym wsparciu.
- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych

liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.

- Zwrócenie szczególną uwagę na zjawisko tzw. klasowej cyberprzemocy, którego nasilenie wynika z trwającej pandemii COVID-19.
- Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
- Przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
- Opracowanie procedur reagowania w szkole na zjawisko cyberprzemocy oraz podejmowanie interwencji w każdym przypadku ujawnienia lub podejrzenia cyberprzemocy.
- Dążenie do współpracy całego personelu szkoły poprzez szkolenie oraz zapoznanie ze szkolnym podejściem do przeciwdziałania przemocy (rozwiązywania konkretnych przypadków przemocy rówieśniczej) nie tylko personelu pedagogicznego, ale także administracyjnego i obsługi.
- Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad

podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

- Wspieranie personelu medycznego w profilaktyce i zgłaszaniu przypadków krzywdzenia dzieci. Istotne w tym zakresie będzie zapewnienie wsparcia merytorycznego oraz inwestowanie w profilaktykę w celu wzmacniania personelu medycznego w tym zakresie.
- W załączniku nr 3 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych). Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.

PROFILAKTYKA

Odsetek uczniów, którzy nie
brali udziału w zajęciach
profilaktycznych.

• 46%

Odsetek uczniów, którzy
stwierdzili, że zajęcia
profilaktyczne nie wniosły
nic nowego i były nieciekawe.

• 23%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Opinia o zajęciach profilaktycznych

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach profilaktycznych, natomiast co czwarty ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą oraz zajęcia z przedstawicielem Policji, z kolei najmniej ciekawy byłyby zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych.

PODSUMOWANIE

*Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić,
że znaczna część uczniów nie brała udziału w zajęciach
profilaktycznych oraz ocenia je jako nieciekawe.*

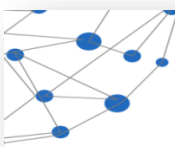
Rekomendowane działania profilaktyczne

- Organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy.”

– Rekomendacje do realizowania
i finansowania gminnych programów profilaktyki
i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Odsetek sprzedawców
dostrzegających wzrost
spożycia alkoholu przez
mieszkańców Miasta i Gminy
Więcbork.

- 17%

Odsetek sprzedawców
stwierdzających kilkakrotnie
próby zakupu alkoholu przez
osoby niepełnoletnie.

- 17%

Odsetek sprzedawców
deklarujących sprzedaż
alkoholu osobie
niepełnoletniej.

- 0%

Odsetek sprzedawców
stwierdzających, że na terenie
Miasta i Gminy zdarzają się
sytuacje kierowania pojazdem
pod wpływem alkoholu.

- 33%

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Ocena spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat</i>	– Na mogący się zaostreć problem spożywania alkoholu przez mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork wskazał 1 sprzedawca.
<i>Sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim</i>	– Analizując odpowiedzi sprzedawców napojów alkoholowych widzimy, że próby zakupu alkoholu przez osoby niepełnoletnie zdarzały się niewielkiej ilości punktów – zadeklarował to 1 sprzedawca wskazując, iż miało to miejsce raz lub kilka razy. – W kwestii osobistych doświadczeń sprzedaży napojów alkoholowych osobie niepełnoletniej, przeprowadzone badanie wykazało, że żaden sprzedawca nie dokonał sprzedaży alkoholu osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. – Warto zwrócić uwagę na to, że wszyscy badani pytali o dowód osobisty klienta, za każdym razem gdy nie mieli pewności czy jest on pełnoletni.
<i>Sprzedaż papierosów osobom niepełnoletnim</i>	– Bazując na uzyskanych w procesie badawczym wynikach możemy stwierdzić, że problem sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim w Mieście i Gminie nie występuje w dużym stopniu. W ciągu ostatnich 12 miesięcy żaden z ankietowanych nie sprzedał papierosów osobie, która nie ukończyła 18 roku życia.
<i>Sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym</i>	– Większość sprzedawców biorących udział w badaniu stwierdziło, że zdarzały się sytuacje, w których osoby nietrzeźwe próbowały kupić alkohol w obsługiwanym przez nich punkcie. – Do sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie nie przyznał się żaden z ankietowanych.
<i>Wiedza na temat ustawy o wychowaniu w trzeźwości</i>	– Z odpowiedzi respondentów wynika, że w 4 z 6 punktów sprzedaży alkoholu znajduje się informacja o szkodliwości alkoholu, do której zobowiązuje ustawa. W takiej samej liczbie

i
przeciwdziałaniu
alkoholizmowi

- sklepów widnieją także informacje o zakazie sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym, na kredyt bądź pod zastaw. Z kolei informacja o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 r.ż. widnieje w 5 z 6 punktów.
- Warto zwrócić uwagę na to, że w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu brała udział bardzo mała część sprzedawców – 4 z 6 badanych nigdy nie uczestniczyło w tego typu szkoleniu.

PODSUMOWANIE

Przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych badanie nie wykazało występujących w znacznym natężeniu problemów sprzedaży alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim. Widoczny jest jednak problem związany z brakiem uczestnictwa sprzedawców napojów alkoholowych w szkoleniach dotyczących odpowiedzialnej sprzedaży.

Rekomendowane działania profilaktyczne

- Zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposób wspomagających współpracę sprzedawcy z policją.
- Przeprowadzenie szkolenia stacjonarnego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych i społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu, przy szczególnym uwzględnieniu treści *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.
- Zorganizowanie badania „Tajemniczy Klient” w celu uzyskania pewności, czy sprzedawcy napojów wysokoprocentowych nie sprzedają alkoholu osobom niepełnoletnim. Polega ono na wizycie kontrolowanej w punkcie sprzedaży alkoholu oraz próbie zakupu alkoholu przez osobę wyglądającą na niepełnoletnią. Specjalnie przeszkoleni audytorzy, jako klienci przeprowadzają zgodnie z wcześniej ustalonym scenariuszem wizytę w wyznaczonym punkcie, a następnie, zaraz po zakończeniu, notują wyniku w odpowiednio do tego przygotowanym kwestionariuszu. Po badaniu zaleca się przeprowadzenie szkolenia terenowego wśród sprzedawców dotyczącego konsekwencji prawnych, moralnych, społecznych wynikających z nieodpowiedzialnej sprzedaży alkoholu⁵⁰.

⁵⁰ Źródło: Ośrodek Psychoprofilaktyki Nowa Perspektywa, Szkolenie dla właścicieli oraz punktów sprzedaży alkoholu. Tajemniczy klient.

*„Zgodnie ze stanowiskiem WHO Państwowa Agencja
Rozwiązywania Problemów Alkoholowych nie
rekomenduje podejmowania współpracy w obszarze
profilaktyki rozwiązywania problemów
alkoholowych z przedstawicielami przemysłu
alkoholowego.”*

– Rekomendacje do realizowania i finansowania
gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania
problemów alkoholowych w 2021 roku.

BIBLIOGRAFIA

1. Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*.
2. CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
3. Czajkowska- Majewska D., *Człowiek globalny*.
4. Denzin N., *Wprowadzenia. Dziedzina i praktyka badań jakościowych*.
5. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>
6. *Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?*, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
7. Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.
8. Kmiecik-Jusięga K., *Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym*, [w:] *Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji*, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
9. Kwaśniewski J., *Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych*.
10. Miedzik M., Godlewska-Szurkowa J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy*, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
11. Najwyższa Izba Kontroli, *Zapobieganie i przeciwdziałanie cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży*, Warszawa 2017.
12. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018, 2019 i 2020 rok.
13. *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
14. *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
15. *Oszacowanie rozpowszechnienia wybranych uzależnień behawioralnych oraz analiza korelacji pomiędzy występowaniem uzależnień behawioralnych, a używaniem substancji psychoaktywnych, raport z badań z 2015 roku*, Centrum Bania Opinii Społecznej, Warszawa 2015.

16. Pietrzak S., *Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki*, Świat Problemów.
17. Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*.
18. *Problematyczne używanie Internetu przez młodzież. Raport z badań z 2019 roku*. Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2019.
19. *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
20. Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*.
21. Pyżalski J., *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*.
22. *Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018*, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
23. *Raport z ogólnopolskiego badania ankietowego na temat postaw wobec palenia tytoniu*, Kantar Public,
24. *Raport o stanie Miasta i Gminy Więcbork za 2020 rok*.
25. Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.
26. Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z badań zrealizowanych w województwie kujawsko-pomorskim, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2019.
27. *Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA G1 za 2020 rok*.
28. Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*.
29. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*.
30. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).
31. *WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies*, World Health Organization, Geneva 2017.
32. Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68).
33. Włodarczyk J., Makarut K., *Ogólnopolska diagnoza problemu przemocy wobec dzieci*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2013.

34. Wódz J., *Socjologia dla prawników i politologów*.
35. *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
36. Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14(237).

SPIS TABEL, WYKRESÓW I RYSUNKÓW

SPIS TABEL

Tabela 1. Dręczenie szkolne i cyberbullying - różne rozumienie właściwości dręczenia w tradycyjnym dręczeniu i cyberbullyingu.....	9
Tabela 2. Przyrost naturalny na 1000 ludności w porównaniu do powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego na przestrzeni lat 2018-2020	18
Tabela 3. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2018-2020 (w procentach)	19
Tabela 4. Liczba osób bezrobotnych w podziale na płeć w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020.....	21
Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2018-2020	30
Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2018-2020	30
Tabela 7. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych przyznanych z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020	31
Tabela 8. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2020 roku (liczba rodzin).....	31
Tabela 9. Typy rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.....	32
Tabela 10. Dane dotyczące asystentury rodziny w Mieście i Gminie Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020	32
Tabela 11. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Mieście i Gminie Więcbork w 2020 roku.....	33
Tabela 12. Dane statystyczne dotyczące działań podejmowanych przez grupy robocze w latach 2018-2020	35
Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” w 2020 roku	36
Tabela 14. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej? N=238	45
Tabela 15. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml). N=238.....	45
Tabela 16. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu? N=238.....	46
Tabela 17. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu? N=238	46
Tabela 18. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala? N=91	51
Tabela 19. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie? N=91	51
Tabela 20. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=39	59
Tabela 21. Kto stosował wobec Pana/i przemoc? N=39	60
Tabela 22. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc? N=39	60
Tabela 23. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a? N=14	62
Tabela 24. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe? N=14...	62
Tabela 25. Czym według Pana/i jest cyberprzemoc? N=344	64
Tabela 26. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol? N=183.....	75
Tabela 27. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni? N=183	75
Tabela 28. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś? N=183	76

Tabela 29. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu? N=183.....	76
Tabela 30. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol? N=183	77
Tabela 31. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy? N=127.....	79
Tabela 32. Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=127	80
Tabela 33. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa? N=114.....	81
Tabela 34. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni? N=114.....	82
Tabela 35. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni? N=25	84
Tabela 36. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne? N=25	85
Tabela 37. Jakie były to substancje? N=25	85
Tabela 38. Skąd wziąłeś/ęłaś tę substancję? N=25.....	86
Tabela 39. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy? N=25	87
Tabela 40. Kto stosował wobec Ciebie przemoc? N=149	94
Tabela 41. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś? N=149	94
Tabela 43. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś? N=142.....	96
Tabela 44. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc? N=142	96

S P I S W Y K R E S Ó W

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta i Gminy Więcbork w latach 2018-2020.....	18
Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących Miasto i Gminę Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 3. Stopa bezrobocia w powiecie sępoleńskim na przestrzeni lat 2018-2020 w porównaniu do całej Polski i województwa (stan na koniec roku, w procentach).....	20
Wykres 4. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Mieście i Gminie Więcbork na przestrzeni lat 2018-2020	21
Wykres 5. Ludność Miasta i Gminy Więcbork według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2020 roku	22
Wykres 6. Wykaz szkół podstawowych w Mieście i Gminie Więcbork oraz liczba uczniów do nich uczęszczających w 2020 roku.....	23
Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2021 roku uczniów z terenu Miasta i Gminy Więcbork, powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.....	24
Wykres 8. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w Mieście i Gminie Więcbork w latach 2018-2020.....	29
Wykres 9. Wiek. N=344.....	40
Wykres 10. Wykształcenie. N=344	40
Wykres 11. Miejsce zatrudnienia. N=344	41
Wykres 12. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną? N=344	41
Wykres 13. Stan cywilny. N=344.....	42
Wykres 14. Jak często spożywa Pan/i alkohol? N=344	44
Wykres 15. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu? N=344.....	47

Wykres 16. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka? N=344.....	48
Wykres 17. Jak często w ostatnich 12 miesięcy widział/a Pan/i na terenie Miasta i Gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol? N=344.....	48
Wykres 18. Czy według Pana/i na terenie Miasta i Gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych? N=344	49
Wykres 19. Jak często pali Pan/i papierosy? N=344	50
Wykres 20. Jak często pali Pan/i e-papierosy? N=344	52
Wykres 21. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=344.....	54
Wykres 22. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze? N=344.....	55
Wykres 23. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=344 ...	56
Wykres 24. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu? N=344	58
Wykres 25. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? N=344	58
Wykres 26. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby? N=344	61
Wykres 27. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy? N=344.....	63
Wykres 28. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą? N=344	64
Wykres 29. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy? N=344	65
Wykres 30. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców? N=344	67
Wykres 31. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? N=344	68
Wykres 32. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie? N=344.....	69
Wykres 33. Jakie działania według Pana/i podejmuje Miasto i Gmina Więcbork, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy? N=344.....	70
Wykres 34. Wiek. N=495	72
Wykres 35. Klasa. N=495.....	72
Wykres 36. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? N=495	74
Wykres 37. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? N=495.....	79
Wykres 38. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? N=495.....	81
Wykres 39. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? N=495	84
Wykres 40. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to: N=495	88
Wykres 41. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia? N=495.....	89
Wykres 42. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów? N=495	90
Wykres 43. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami? N=495.....	91
Wykres 44. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? N=495	93

Wykres 45. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? N=495.....	95
Wykres 46. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami? N=495	97
Wykres 47. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? N=495	98
Wykres 48. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc? N=495	99
Wykres 49. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? N=495	100
Wykres 50. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? N=495.....	102
Wykres 51. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie? N=183.....	102
Wykres 52. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w Pana/i miejscowości: N=6	104
Wykres 53. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? N=10.....	105
Wykres 54. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6.....	105
Wykres 55. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol? N=6	106
Wykres 56. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest pełnoletni?	106
Wykres 57. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców? N=6.....	107
Wykres 58. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości? N=6.....	107
Wykres 59. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie? N=6	108
Wykres 60. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6.....	108
Wykres 61. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy? N=6.....	109
Wykres 62. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy? N=6	109
Wykres 63. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o Wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu? N=6.....	110
Wykres 64. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat: N=6.....	110
Wykres 65. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu? N=6	111
Wykres 66. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest: N=6	111

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej	6
Rysunek 2. Położenie Miasta i Gminy Więcbork na tle powiatu sępoleńskiego i województwa kujawsko-pomorskiego	16
Rysunek 3. Płeć. N=344	39
Rysunek 4. Płeć. N=495	71
Rysunek 5. Odsetek konsumentów alkoholu - porównanie wyników lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	113
Rysunek 6. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych - porównanie wyników lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	114
Rysunek 7. Częstotliwość spożycia alkoholu - porównanie wyników lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	115
Rysunek 8. Skala palenia papierosów - porównanie wyników lokalnych do badań ogólnopolskich	116
Rysunek 9. Skala zażywania substancji psychoaktywnych - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	118
Rysunek 10. Znajomość rodzin z problemem przemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	120
Rysunek 11. Opinia na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	121
Rysunek 12. Doświadczenie problemu przemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	122
Rysunek 13. Spożycie alkoholu przez uczniów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	124
Rysunek 14. Picie poszczególnych rodzajów napojów alkoholowych przez uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	125
Rysunek 15. Odsetek uczniów, którzy doświadczyli problemów związanych z piciem alkoholu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	126
Rysunek 16. Dostępność alkoholu dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	127
Rysunek 17. Skala palenia papierosów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	128
Rysunek 18. Dostępność papierosów tradycyjnych dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	129
Rysunek 19. Skala palenia e-papierosów kiedykolwiek w życiu - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	130
Rysunek 20. Skala spożywania substancji psychoaktywnych przez uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	131
Rysunek 21. Popularność konkretnych substancji psychoaktywnych wśród uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	133
Rysunek 22. Dostępność substancji psychoaktywnych dla uczniów - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań regionalnych i ogólnopolskich	134
Rysunek 23. Skala przemocy rówieśniczej - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	136

Rysunek 24. Doświadczenie przemocy ze strony dorosłych - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich.....	137
Rysunek 25. Skala cyberprzemocy - porównanie wyników badań lokalnych do wyników badań ogólnopolskich	138

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK NR 1

DOROŚLI

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DOROSŁEGO

**OCHRONA
ZDROWIA**

W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia ☐
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić) ☐
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta natchodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie ☐

Zaznaczenie jednego z punktów 1-3:
proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)

4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia ☐
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia ☐

Zaznaczenie jednego z punktów 4-5:
proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji

6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia) ☐
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić) ☐
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia ☐
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia ☐

Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9:
proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi

10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe ☐
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne ☐

Zaznaczenie jednego z punktów 10-11:
proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską ☐
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?) ☐
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią ☐
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych ☐
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie ☐
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej ☐

Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17:
proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)

Opracowanie:

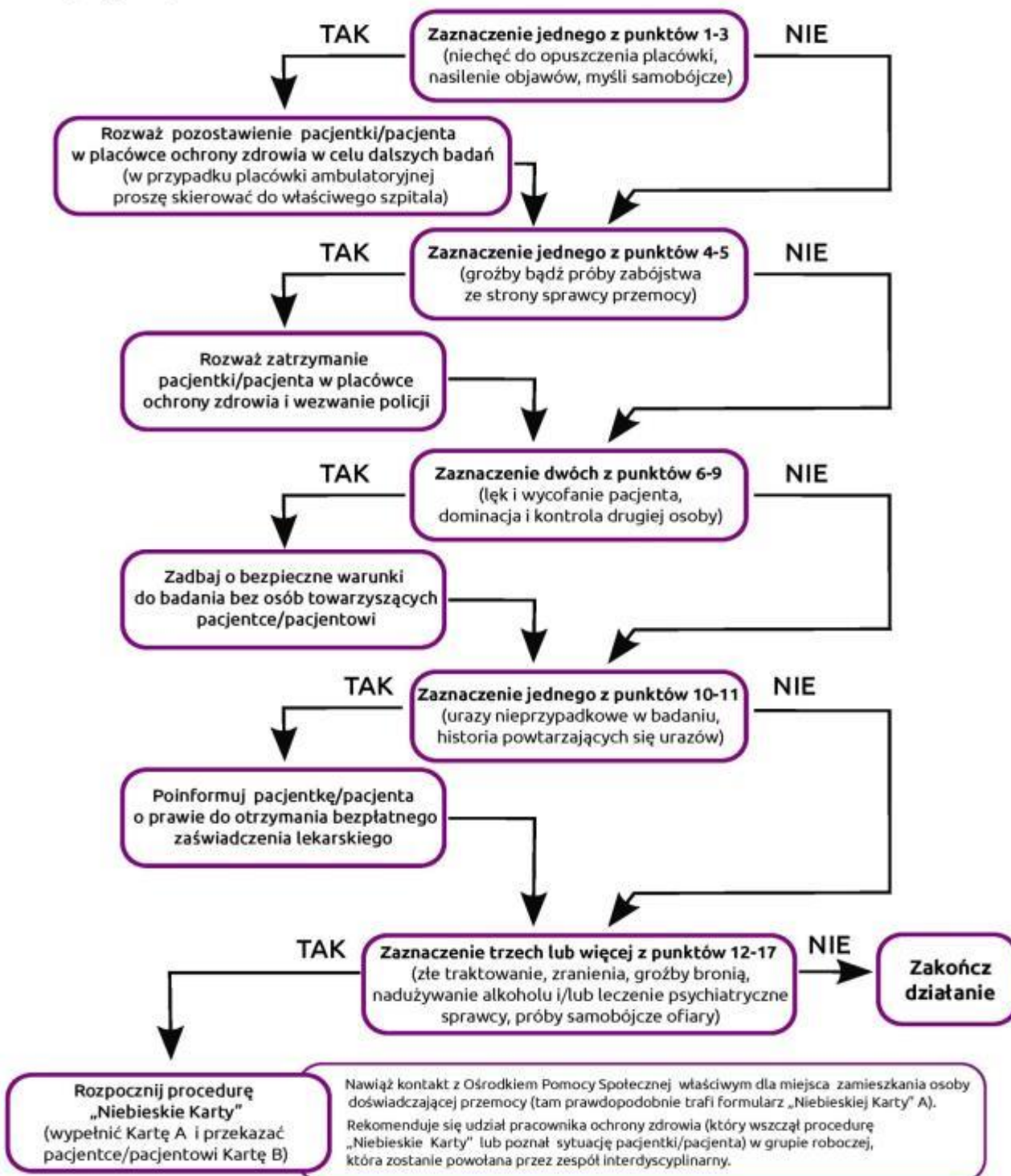
Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

PROPOZYCJA ALGORYTMU POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU PODEJRZENIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEC OSOBY DOROŚŁEJ

Jeżeli masz wątpliwości czy Twoja/Twój pacjentka/pacjent doświadcza przemocy w rodzinie skorzystaj z kwestionariusza w celu podjęcia odpowiednich kroków.

SCHEMAT PRZEBIEGU PROCEDURY NIEBIESKIE KARTY

Z A Ł A C Z N I K N R 3

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

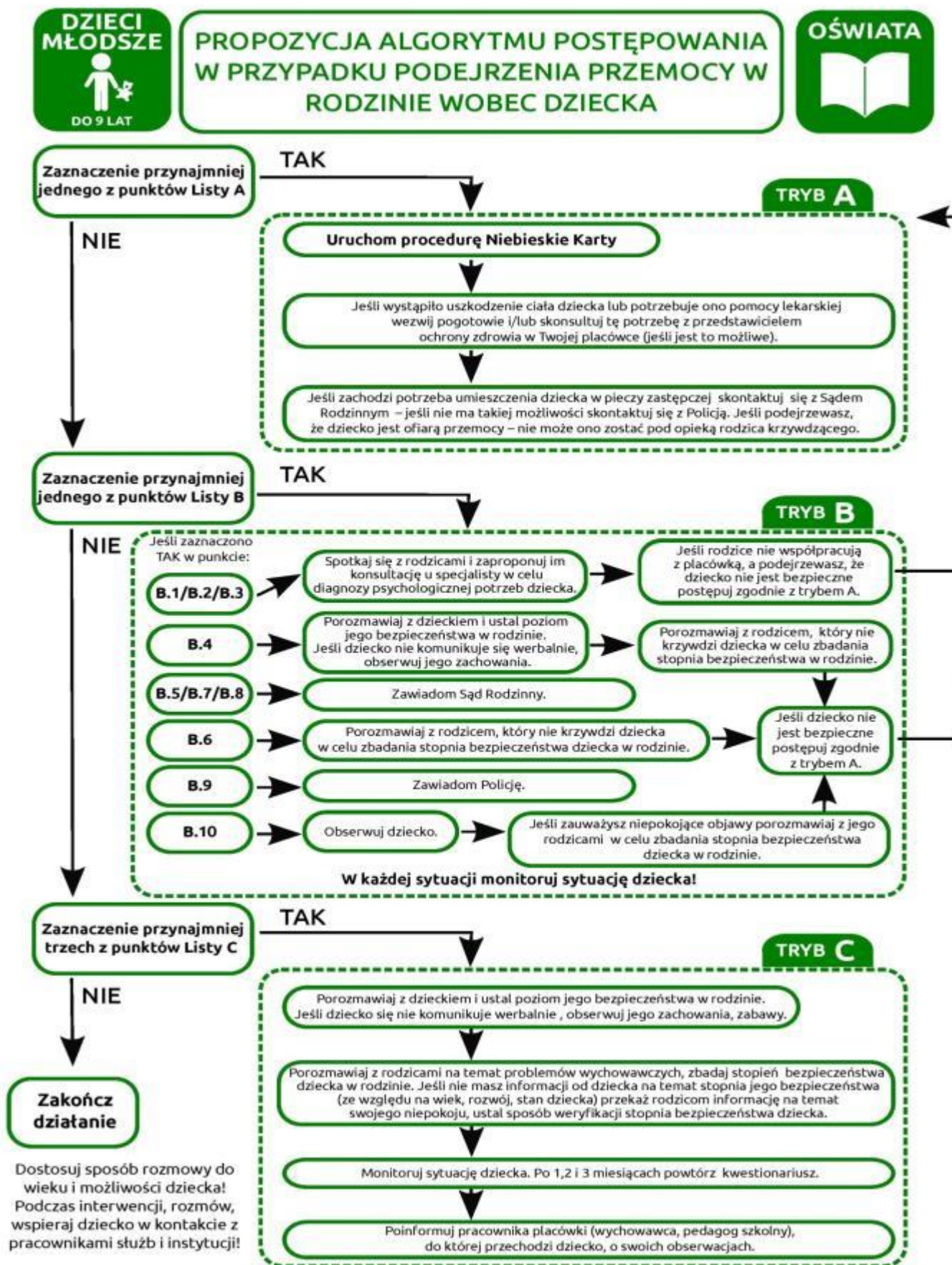
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

LISTA A

**Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!**

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

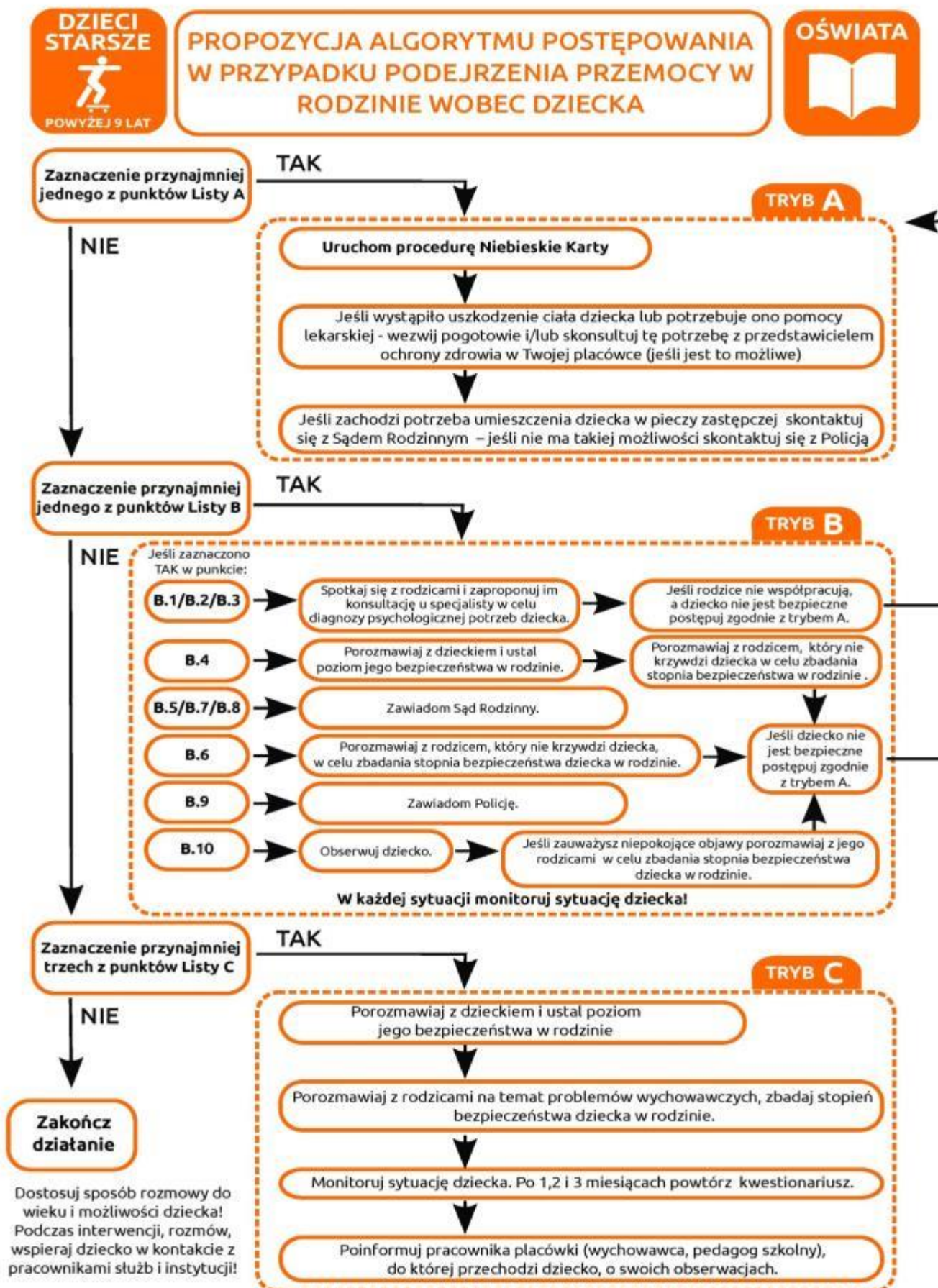
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatela dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

Diagnoza profilaktyczna
na terenie Miasta i Gminy Więcbork

**Badanie realizowane
na zlecenie:**

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
ul. Mickiewicza 22 a
89-410 Więcbork

Wykonawca badania:

Ośrodek Psychoprofilaktyki NOWA PERSPEKTYWA
ul. Krasickiego 27/1
30-513 Kraków

Zespół badawczy:

mgr Maria Betlej-Gnojek

Termin wykonania:

Październik 2021 roku

tel. +48 12 422 82 30
tel. kom. 534 303 240
e-mail: biuro@nowa-perspektywa.pl